

สภาพปัจจุบันของเกาะเกร็ด

4.1 ประวัติความเป็นมาของเกาะเกร็ด

เกาะเกร็ด เป็นเกาะขนาดใหญ่กลางลำน้ำเจ้าพระยา มีฐานะเป็นตำบลในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เกาะเกร็ดเกิดขึ้นจากการขุดคลองลัดลำน้ำเจ้าพระยา ตรงส่วนที่เป็นแหลมยื่นไปตามความโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2264 เรียกคลองนี้ว่า "คลองลัดเกร็ดน้อย" (คลองลัดเกร็ดใหญ่อยู่ที่จังหวัดปทุมธานี) ดังปรากฏในพงศาวดารว่า "ในปีขาล จัตวาศกทรงพระกรุณาโปรดให้พระชนบุรีเป็นแม่กอง เกณฑ์คนนิยาสคนหัวเมืองปากใต้ให้ได้คน 10,000 คนเศษ ให้ขุดคลองเกร็ดน้อยลัดคู้บางบัวทองนั้นคดอ้อมหนัก ขุดลัดตัดให้ตรง พระชนบุรีรับสั่งแล้วกราบบังคมลามาให้เกณฑ์พลนิยาสในบรรดาหัวเมืองปากใต้ได้ 10,000 คนเศษ ให้ขุดคลองเกร็ดน้อยลัด 6 ศอก กว้าง 6 วา ชาวทางไกลได้ 39 เส้นเศษ ขุดเดือนเศษจึงแล้วเสร็จ..."⁽¹⁾ ต่อมากระแสน้ำได้เปลี่ยนทิศทาง ทำให้คลองได้ขยายกว้างขึ้น เพราะถูกความแรงของสายน้ำเซาะตลิ่งพังจึงกลายเป็นแม่น้ำลัดเกร็ดและเกาะเกร็ดจนมีสภาพเป็นเกาะเช่นทุกวันนี้

ชื่อของเกาะแต่เดิมนั้นคงไม่มี คงเรียกตามสภาพพื้นที่ที่เป็นแหลมยื่นของพื้นดินว่า "บ้านแหลม" ปัจจุบันบริเวณใกล้เคียงยังคงมีบ้านและคลองที่เรียกว่า บ้านแหลมเหนือ และบ้านแหลมกลาง เมื่อขุดคลองแล้วสภาพการเป็นเกาะยังไม่ชัดเจน เพราะเป็นเพียงคลองลัดแคบ ๆ ที่เรียกว่า "ลัดเกร็ด" (เกร็ด คือ แอ่งน้ำที่เชื่อมลำน้ำใหญ่ทั้งสอง) ด้านตะวันตกของเกาะเรียก อ้อมเกร็ด ในต้นรัชกาลที่ 3 สุนทรภู่ได้กล่าวถึงเกาะเกร็ดในนิราศภูเขาทอง ซึ่งได้เรียกชื่อของชุมชนเท่านั้น ยังมีได้กล่าวถึงชื่อเกาะแต่อย่างใด ดังนี้

⁽¹⁾ พระราชพงศาวดารกรุงสยาม จากต้นฉบับของบริติชมิวเซียม (สำนักพิมพ์ก้าวหน้า) หน้า 580.

"ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา "

เมื่อล่าคลองกว้างขึ้น สภาพความเป็นเกาะเด่นชัดขึ้นจึงเรียกเกาะ แต่ชื่อที่เรียกกันในครั้งแรกๆนั้นเรียกว่า "เกาะศาลากุน" ชื่อนี้ยังปรากฏอยู่ในโฉนดที่ดินที่ออกในสมัยรัชกาลที่ 5 เกาะศาลากุนนี้เป็นชื่อที่เรียกตามชื่อวัดบนเกาะนี้ คือ วัดศาลากุน สันนิษฐานว่าเป็นชื่อที่ได้มาจากผู้สร้างศาลากวาชวัด ผู้สร้างคือเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) สมุหนายกรับราชการในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชจนถึงรัชกาลที่ 2 ต่อมา เมื่อได้ตั้งเป็นอำเภอปากเกร็ดแล้ว เกาะศาลากุนจึงได้เลือกฐานะเป็นตำบลเรียกว่า ตำบลเกาะเกร็ด เกาะนี้จึงได้ชื่อว่า "เกาะเกร็ด"

เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่เจริญมาตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยา สังเกตได้จากวัดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นบนเกาะนี้แต่ละวัดเป็นโบราณสถานที่สวยงาม แตกต่างจากวัดที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันอย่างเห็นได้ชัด และวัดสร้างขึ้นปลายสมัยอยุธยาทั้งสิ้น

ทางด้านลัดเกร็ดตอนใต้ บริเวณนี้เป็นที่ตั้งด่านตรวจเรือต่าง ๆ ที่จะเดินทางขึ้นไปกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านยังเรียกบริเวณนี้ว่า "ปากด่าน" เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเข้าศึกนั้น ทหารพม่าคงยึดหมู่บ้านบนเกาะนี้ บริเวณลัดเกร็ดเป็นด่านตรวจเรือแพของคนไทย ดังจะพบได้จากหนังสืออภินิหารบรรพบุรุษ ซึ่งได้กล่าวถึงนายสุตจินดา (สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท) เมื่อเดินทางลอบหนีออกมาจากกรุงศรีอยุธยา ภายหลังกรุงศรีอยุธยาได้แตกแล้วพร้อมกับเพื่อนอีก 3 คน เดินทางเพื่อจะไปพบหลวงยกกระบัตร (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) ที่เมืองราชบุรี โดยได้ลงเรือโกลนหนึ่งพามาทางบางไทรลี้กุก พบค้าพม่าตั้งอยู่สองปากแม่น้ำจึงใช้กลอุบายหลบลี้กทหารพม่าและพายเรือล่องตามลำน้ำย่านเมืองสามโคกจนเข้าเขตเมืองนนท์

"พอมาถึงบางบัวทองเมืองอ้อมเกร็ด ก็พอสว่างในที่นั้นจึงได้ซ่อนนอนอยู่ในที่ลับ ๆ ครั้นค่ำลงก็ลงเรือโกลนล่องมาถึงชนบุรีที่วัดแจ้ง "

พระองค์ไม่เสด็จผ่านคลองลัดเกร็ด แต่กลับอ้อมไปทางปากคลองบางบัวทองซึ่งเป็นทางที่ไกลกว่า เนื่องจากบริเวณลัดเกร็ดพม่าเข้าศึกได้ยึดและตั้งด่านตรวจไว้อย่างหนาแน่น ฉะนั้นเกาะเกร็ดจึงมีบทบาทสำคัญกับประวัติศาสตร์ของไทยแต่เดิมา

อนึ่ง การตั้งถิ่นฐานของชุมชนรามัญ หรือมอญในอดีตนั้น ชาวมอญที่อพยพหลบหนีการรุกรานของกษัตริย์พม่ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งการอพยพของชาวมอญปากเกร็ดนั้นได้อพยพมา 2 ครั้ง คือ

ครั้งแรก (พ.ศ. 2310 - 2325) เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จกลับจาก เชียงใหม่ โปรดให้รับครัวมอญซึ่งมีญาแจ้ง พระยากกลางเมือง ซึ่งเป็นมอญครั้งกรุงเก่าถูกกวาด ต้อนไปเมื่อสมัยกรุงแตก ตะละเกลี้ยง และตะละเกล็บ โปรดเกล้าให้ไปอยู่เมืองนนทบุรี จาก ปากเกร็ดถึงสามโคก สำหรับที่สามโคกนั้นมีพวกมอญมาแล้วแต่สมัยอยุธยา (พ.ศ. 2202)

ครั้งที่ 2 ในสมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. 2358 โปรดเกล้าให้สมเด็จพระเจ้า ลุกษาเธอเจ้าฟ้ามงกุฎเสด็จไปรับครัวมอญที่เข้าทางด่านเจดีย์ 3 องค์ และโปรดเกล้าให้เจ้า พระยาอภัยภูธรไปรับครัวทางจังหวัดตาก และโปรดเกล้าให้ตั้งภูมิลำเนาที่ปทุมธานีบางนนทบุรี บ้าง และเมืองนครเขื่อนขันธ์บ้าง เมื่อวันพุธ เดือน 9 แรม 3 ค่ำ ปีกุน พ.ศ. 2358

ส่วนการตั้งถิ่นฐานที่เกาะเกร็ดนั้น ชาวมอญอพยพมาอยู่ปากเกร็ดสมัยพระเจ้ากรุง ธนบุรีนั้น คงจะกระจัดกระจายตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในแขวงเมืองนนทบุรีจนถึงสามโคก ก็คงจะ อยู่ตั้งแต่บางตะนาวศรีขึ้นไปจนถึงปทุมธานี ที่ปากเกร็ดก็คงจะอยู่บริเวณตลาดปากเกร็ด แต่ ความจริงแล้วมอญมีถิ่นฐานอยู่เป็นกลุ่มอยู่ที่บริเวณหนึ่งของเกาะเกร็ดตั้งแต่วัดเสาธงทองอ้อมเกร็ด มาจนถึงวัดฉิมพลี ในลัดเกร็ดหมู่บ้านนี้เรียกว่าบ้านมอญมีอยู่ 3 หมู่บ้านด้วยกัน ทางคลองอ้อม เรียกว่าบ้านเกร็ดมี 2 หมู่ เรียกว่า บ้านบน และบ้านล่าง

มอญที่เกาะเกร็ดน่าจะอพยพมาเมื่อครั้งที่ 2 สมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเพราะครั้งนั้นมี ถึง 2 ทาง คือ ทางจังหวัดตากและจังหวัดกาญจนบุรีและทรงโปรดเกล้าให้ พระเจ้าลูกยาเธอเจ้า ฟ้ามงกุฎไปทรงรับทางกาญจนบุรี และเจ้าพระยาอภัยภูธรไปรับทางจังหวัดตาก พร้อมทั้งพระราช ทานสิ่งของก่อสร้าง และเสบียงอาหารด้วย

เกาะเกร็ดนั้นเมื่อยังไม่มอญไปอยู่ที่คงจะมีคนไทยอยู่บ้างพอสมควรทางฝั่งน้ำเพราะมี วัดอยู่ถึง 3 วัด คือ วัดป่าเลไลย์ วัดปากอ่าว และวัดไผ่ล้อม ครัวมอญที่อพยพก็คงมาพักที่ ปากเกร็ดก่อน อยู่ระหว่างวัดกลางเกร็ด และวัดสนาม ที่บริเวณนั้นก็คงจะถูกถางเตียนโล่งไป หมด คงมีบ้านอยู่ประปราย ต้นไม้คงไม่มีจึงเรียกบ้านนั้นว่า "บ้านตากแดด" วัดสนามคงสร้างที่ หลัง เป็นวัดที่อยู่เหนือที่โล่งนั้น ก็เลยเรียกว่า วัดสนามเหนือ

การจัดบริเวณครัวมอญก็คงจะทำกันอย่างรอบคอบ มอญจึงกำหนดบริเวณโดยสร้างวัด เป็นที่กำหนดแน่นอน สร้างวัดฉิมพลีติดกับวัดป่าเลไลย์ คนละฝั่งคลองไว้กำหนดเขตทางด้านใต้ ส่วนทางด้านเหนือมีการสร้างวัดเสาธงอันเป็นสัญลักษณ์ ความจริงเสาชงนั้นคือ เสาหงส์ มีรูป หงส์หมายถึงหงสาวดี ที่วัดปากอ่าว (วัดปรมัยยิกาวาส) ได้สร้างพระมูเตาเป็นสัญลักษณ์ไว้ มอญที่ฝั่งทางใจ คือ เจ้าพ่อเกษแก้วไชยฤทธิซึ่งอยู่ใต้วัดปรมัยยิกาวาส

เกาะเกร็ดจึงมีชีวิตชีวาขึ้น เมื่อชาวมอญได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีการประกอบอาชีพทำ
 ไร่อย่างอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ระหว่างคลองวัดปากอ่าว ถึงวัดเสาชงทอง หมู่บ้านชาวมอญกลุ่มนี้
 ชื่อเรียกว่า "บ้านไร่อย่าง" เมื่อปี พ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จ
 ทอดกฐินที่วัดปากอ่าว ทรงเห็นวัดชำรุดทรุดโทรมจึงโปรดให้มีการปฏิสังขรณ์ทั้งอารามเพื่ออุทิศ
 ถวายแก่พระเจ้าบรมมหารัชมังคลาจารย์ กรมสมเด็จพระสังฆราชที่ประสูติแล้วพระราชทานนามให้
 ใหม่ว่า "วัดปรมัยยิกาวาส" เป็นวัดหลวงที่มีพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ซึ่งรัชกาลที่ 5
 ได้จากอุปราชอินเดี๋ย ส่วนหนึ่งพระองค์ทรงบรรจุไว้ที่กุหาทองพระเจดีย์กลางน้ำ และพระเจดีย์
 ทรงรามัญที่วัดปรมัยยิกาวาสแห่งนี้ ต่อมา พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่
 หัวทรงเสด็จมาประทับแรมที่วัดเสาชงทอง 1 ราตรี ได้มีพระราชดำรัสถามเจ้าคุณอุดมญาณเจ้า
 อาวาส ถิ่นชื่อของเกาะซึ่งได้รับคำตอบว่า เกาะนี้ชื่อ "เกาะศาลากุน" แต่ชาวบ้านนิยมเรียก
 ว่าเกาะเกร็ด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่าเกาะนี้เป็น "เกาะสำราญ"

4.2 ลักษณะทางกายภาพ

ก. ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขต

เกาะเกร็ดมีฐานะเป็นตำบลหนึ่งใน 12 ตำบลของอำเภอปากเกร็ด จังหวัด
 นนทบุรี ลักษณะพื้นที่เป็นเกาะถูกล้อมรอบไปด้วยลำน้ำเจ้าพระยา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปาก
 เกร็ดประมาณ 2 กิโลเมตร เกาะเกร็ดมีขนาด 4.12 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,489 ไร่ พื้นที่
 ทั้งหมดมีเพียงร้อยละ 4.64 ของพื้นที่อำเภอปากเกร็ด ซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 88.84 ตารางกิโลเมตร

บริเวณเกาะเกร็ดมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด

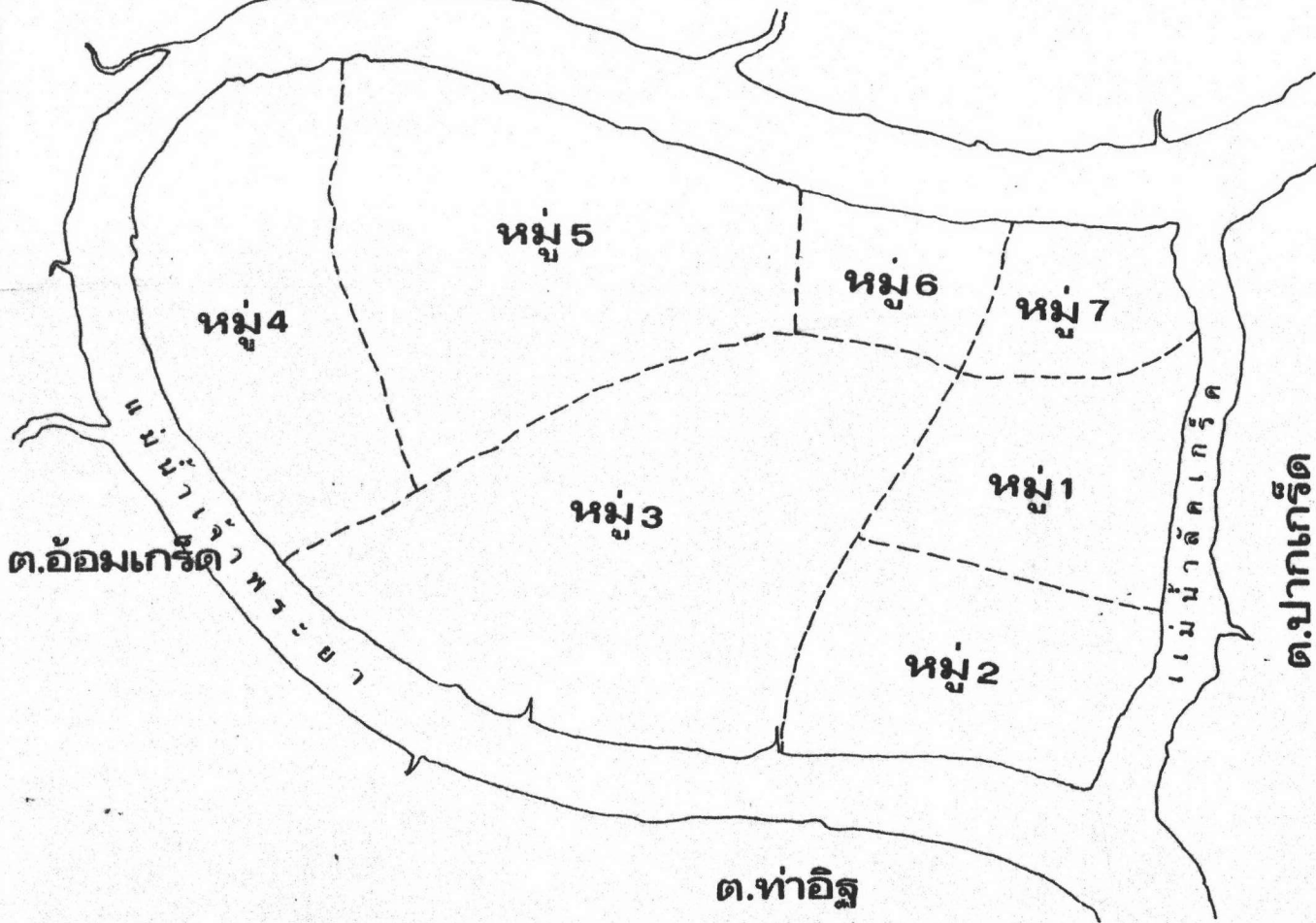
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด

ข. การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลเกาะเกร็ด อยู่ในเขตการปกครองส่วนภูมิภาค ขึ้นอยู่กับอำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้มาจากการ
 เลือกตั้งของราษฎรในท้องถิ่น เป็นผู้ดูแลตำบลเกาะเกร็ด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7
 หมู่บ้าน ดังนี้

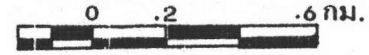
แผนที่ เขตการปกครอง ต.เกาะเกร็ด

ต.คลองพระอุดม

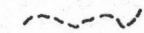

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผ่นที่ 4.1

สัญลักษณ์

เขตหมู่บ้าน

แม่น้ำ, คลอง

ที่มา อำเภอบางกรวย

หมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	หลังคาเรือน
1. บ้านลัดเกร็ด	380	174
2. บ้านศาลากุลนอก	280	158
3. บ้านคลองศาลากุล	739	146
4. บ้านคลองสระน้ำอ้อย	307	99
5. บ้านทำน้ำ	540	205
6. บ้านเสาขงทอง	53	142
7. บ้านโธ่งอ่าง	190	75
รวม	2,489	989

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนปากเกร็ด

ค. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของบริเวณเกาะเกร็ด เดิมลักษณะพื้นที่เป็นแหลมยื่นไปตามความโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา จนถึง พ.ศ. 2264 รัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยาทรงโปรดให้ขุดคลองลัดเกร็ดขึ้น เพื่อร่นระยะเวลาการเดินทาง ทำให้พื้นที่บ้านแหลมในอดีตนั้นกลายเป็นพื้นที่เกาะ อยู่กลางลำน้ำเจ้าพระยาดังเช่นปัจจุบัน

เนื่องจากบริเวณพื้นที่เป็นเกาะถูกล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำ ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงเหมาะสำหรับการเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนไม้ผล ไม้ยืนต้น และในอดีตเคยทำนา ลักษณะพื้นที่กลางเกาะเป็นพื้นที่ราบลุ่มและจะไล่ระดับพื้นที่ลงถึงบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำซึ่งเป็นที่ลุ่มต่ำโดยน้ำท่วมเรือสวนไร่นาเป็นประจำโดยเฉพาะในฤดูน้ำหลากจากพื้นที่ภาคเหนือของประเทศ คือ ระหว่างเดือนกันยายน-พฤศจิกายน

ง. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของบริเวณเกาะเกร็ด มีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพอากาศทั่วไปของอำเภอปากเกร็ด คือ เป็นแบบร้อนชื้น หรือ มรสุมเมืองร้อน ฝนจะตกชุกในฤดูฝนซึ่งบางปีก่อให้เกิดอุทกภัยอยู่เสมอ และในฤดูแล้งสภาพของพื้นดินไม่แห้งแล้งมากนักเพราะพื้นที่เกาะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสวนไม้ผลไม้ยืนต้น และยังล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้สามารถเก็บความชุ่มชื้นได้ตลอดทั้งปี

จ. ปริมาณและการกระจายตัวของฝน

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีของบริเวณเกาะเกร็ด ประมาณ 1,225 มิลลิเมตร โดยมีการกระจายตัวของฝนในช่วงแต่ละเดือนมากกว่า 110 มิลลิเมตร อยู่ 1 ช่วง คือ ในช่วงระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม เดือนที่ฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน

ฉ. ลักษณะและสมรรถนะของดิน

ลักษณะดินบริเวณเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว โดยมีชุดดิน 2 ชุด คือ ชุดดินบางกอก และชุดดินชนบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

ดินชุดบางกอก อยู่บริเวณตอนกลางพื้นที่เกาะเกร็ด ในบางส่วนของพื้นที่หมู่ที่ 1, 2, 3, 5, 6 และหมู่ที่ 7 ดินชุดนี้มีการระบายน้ำเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง และให้น้ำซึมผ่านไปได้ช้าตลอดทุกชั้น ลักษณะของดินชั้นบนเป็นดินเหนียว หรือดินเหนียวปนซิลต์ สีพื้นเป็นสีเทาเข้มถึงน้ำตาลเข้มปนเทา หรือสีแดงปนเหลือง สภาพดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงปานกลาง มีค่า PH 6.0-7.0

ส่วนดินชั้นล่าง มีลักษณะเป็นดินเหนียว หรือดินเหนียวปนซิลต์ สีพื้นเป็นสีเทาปนสีเข้ชวมะกอก สภาพของดินเป็นกลางถึงเป็นด่างอ่อน มีค่า PH 7.0-7.5 ในดินชั้นนี้พบสารพวกแมงกานีสและเหล็กจับกันเป็นก้อนสีดำปะปนอยู่กระจาย

ดินชุดบางกอกเป็นชุดดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงถึงสูงมาก เหมาะสำหรับการทำนาข้าว และสามารถปลูกพืชอื่น ๆ ได้ตลอดปี แต่มีปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำเนื่องจากเป็นดินเหนียวทำให้การระบายน้ำเร็ว และระดับน้ำใต้ดินสูง เป็นอันตรายต่อรากพืช ดินชุดนี้บางแห่งเกิดในที่ค่อนข้างสูงและมักจะขาดน้ำ

ดินชุดชนบุรี อยู่บริเวณริมฝั่งของพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ดพบได้ทุกหมู่บ้านในที่ราบลุ่มใกล้แม่น้ำสภาพพื้นที่ราบเรียบเป็นดินลึก การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความสามารถในการอุ้มน้ำสูง และให้น้ำซึมผ่านไปได้ช้า

ดินชุดชนบุรี เป็นดินที่ถูกยกร่องไว้ปลูกผักและทำสวนผลไม้ มีขนาดค่อนข้างกว้าง 3-5 เมตรลึก 1 เมตร การยกร่องทำให้ดินชั้นล่างขึ้นมาอยู่ชั้นบน ดังนั้น การเรียงตัวของชั้นดินจึงมิได้เป็นไปตามธรรมชาติ และมีการนำเอาดินในร่องขึ้นมาทับถมไว้บนดินชั้นบนเกือบทุกปี ดินที่ใช้ยกร่องจัดอยู่ในพวกดินชุดบางกอก หลังจากยกร่องแล้วจะทำให้การเรียงตัวของชั้นดินเปลี่ยนแปลงไป ดินชั้นบนลึก 40-70 เมตร ลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียว หรือดินเหนียวปนซิลที่มีสีน้ำตาล มีจุดประสีเทา สภาพดินทางเคมีเป็นกรดเล็กน้อย ถึงกรดแก่ มีค่า PH 5.5-6.5

ส่วนดินชั้นล่างเป็นดินเหนียว หรือดินเหนียวปนซิลที่มีสีเทาถึงสีเทาปนเขียว มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สภาพดินทางเคมีเป็นด่างปานกลางถึงด่างแก่มีค่า PH 8.0-8.5 ในดินชั้นนี้พบสารจำพวกแมงกานีสจับกันเป็นก้อนอยู่ในสภาพที่อ่อนตัว

ดินชุดชนบุรี เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง และเหมาะสมที่สุดสำหรับการทำสวนผลไม้และปลูกผัก การยกร่องช่วยปรับปรุงให้การระบายน้ำของดินดีขึ้น และการนำเอาดินเลนในร่องมาใส่ไว้บนดินชั้นบน ก็ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินบ้างแต่เป็นเพียงส่วนน้อย ถ้าช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินด้วยการใส่ปุ๋ยเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตสูงขึ้น ปัญหาของดินชุดนี้อีกอย่างก็คือ ถ้าปีใดแล้งจัดระดับน้ำในแม่น้ำต่ำลง น้ำเค็มจะไหลเข้ามาท่วมทำให้เกิดความเสียหายแก่พืชที่ปลูกได้

ช. แหล่งน้ำ

ทุกหมู่บ้านมีตำบลเกาะเกร็ด ไม่ประสบปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำทางธรรมชาติ ที่นำมาใช้อุปโภค บริโภคในชีวิตประจำวัน หรือแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง เพราะพื้นที่ตำบลถูกล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และยังมีคลองซอยตามธรรมชาติที่แตกแขนงจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปในพื้นที่หมู่บ้านต่าง ๆ ทั้ง 7 หมู่บ้าน อย่างทั่วถึงได้แก่ คลองวัดฉิม คลองวัดปรมย์ธิดาวาส คลองศาลากุล คลองชมภูฉาย คลองโตะคำ คลองสระน้ำอ้อย คลองวัดจันทร์ และคลองวัดไผ่ล้อม

ส่วนแหล่งน้ำใต้ดิน ได้แก่ บ่อน้ำบาดาลขนาดใหญ่ในหมู่ที่ 6 และ 7

ญ. การคมนาคมและการเข้าถึง

การคมนาคมทางบก เดินทางไปจนสุดถนนแจ้งวัฒนะถึงบริเวณทำน้ำปากเกร็ด รถโดยสารประจำทางได้แก่ สาย ปอ.5 ปอ.6 สาย 32 51 52 150 356 นอกจากนี้ยังมีบริการรถตู้จากสนามหลวง-ทำน้ำปากเกร็ด

เนื่องจากบริเวณพื้นที่เป็นเกาะการสัญจรไปมาจึงต้องอาศัยทางน้ำเป็นหลัก ซึ่งรูปแบบการสัญจรทางน้ำ มี 2 แบบคือ

1. บริการเรือข้ามฟาก มีท่าเรือ 2 แห่ง คือ

1.1 ท่าเรือวัดสนามเหนือ-วัดปรมย์สิกาवास หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด สภาพท่าเรือแข็งแรงดี มีเรือ 2 ลำ และวิ่ง 2 ลำ เฉพาะในช่วงเวลาทำงาน คือ เวลา 6.00-8.30น. และ 16.30 - 18.30 น. เท่านั้น เพราะคนใช้บริการมาก นอกนั้นเวลาอื่น ๆ วิ่งบริการเพียงลำเดียว เริ่มบริการตั้งแต่เวลา 5.30-21.30 น. อัตราค่าบริการคนละ 1 บาท ส่วนช่วงเวลา 21.00-21.30 น. ค่าบริการคนละ 3 บาท

1.2 ท่าเรือวัดกลางเกร็ด-วัดป่าฝ้าย หมู่ 2 ตำบลเกาะเกร็ด สภาพท่าเรือแข็งแรงและมั่นคงกว่า ส่วนระยะเวลาบริการและอัตราค่าบริการจะคล้ายคลึงกับท่าเรือวัดสนามเหนือ

อนึ่ง การเดินทางไปท่าเรือข้ามฟากทั้งสองนี้ สามารถใช้บริการของจักรยานยนต์รับจ้างหรือจักรยานสามล้อ โดยขึ้นได้บริเวณข้างห้างสรรพสินค้า เจ.ซี.อ.ปากเกร็ด

ระยะทางระหว่างห้างสรรพสินค้าเจ ซี ถึงท่าเรือวัดสนามเหนือประมาณ 300 เมตร อัตราค่าบริการคนละ 3 บาท ส่วนระยะทางถึงท่าเรือวัดเกร็ดกลางประมาณ 700 เมตร อัตราค่าบริการคนละ 5 บาท

2. บริการเรือหางยาว

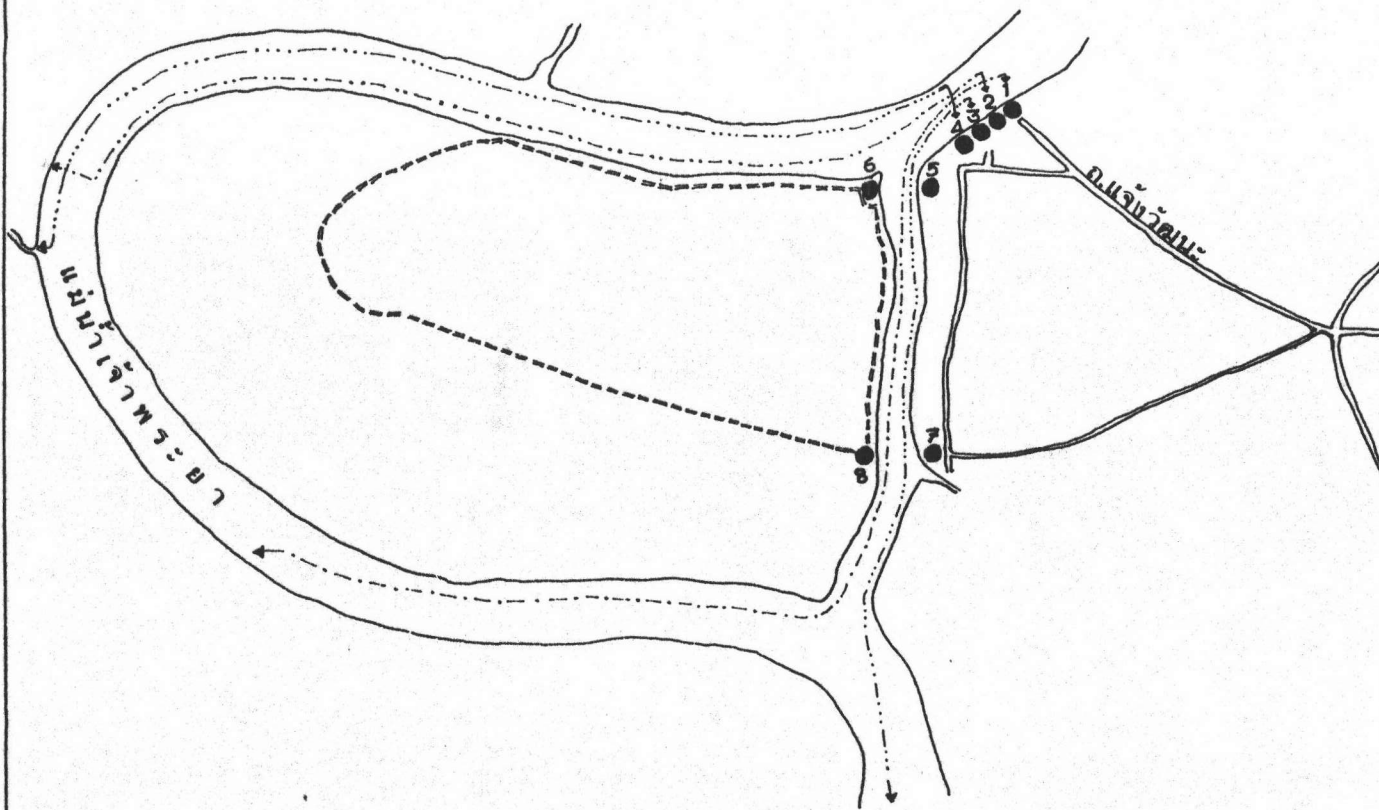
การให้บริการเรือหางยาวมี 2 ลักษณะ คือ บริการรับส่งผู้โดยสารโดยมีเวลาออกที่แน่นอนและบริการแบบเช่าเหมาลำ

ท่าเรือหางยาวที่สำคัญของปากเกร็ดมี 2 ท่า คือ

1. ท่าวัดบ่อมมีเรือหางยาวโดยสารประจำทาง เวลาออกประมาณครึ่งชั่วโมงต่อ 1 ลำ แต่ถ้าในช่วงเช้าและเย็นมีคนใช้บริการมากก็จะออกมากตามจำนวนคน ซึ่งเรือหางยาวมีขนาดใหญ่สามารถจุผู้โดยสารได้ประมาณ 30 คน อัตราค่าโดยสาร 5 บาทตลอดสาย

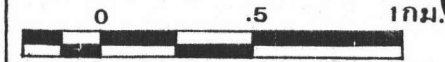
เรือหางยาวทำเรือนี้มีเส้นทางประจำ คือ ออกจากท่าวัดบ่อมผ่านไปทางตอนเหนือของเกาะเกร็ด ผ่านหมู่ 7, หมู่ 6, หมู่ 5, และหมู่ 4 เรือไปถึงท่าวัดใหญ่สว่างอารมณ์ของอำเภออ้อมเกร็ด

ท่าเรือ และ เส้นทางเดินเรือ

แนวทางการพัฒนา บริเวณเกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผนที่ 4.2

สัญลักษณ์

ท่าหน้าปากเกร็ด

- 1 ● ท่าสุขาภิบาล
- 2 ● ท่าวัดบ่อ
- 3 ● ท่าเรือค่วนเจ้าพระยา
- 4 ● ท่านพชัย

ท่าเรือข้ามฟาก

- 5 ● ท่าวัดสนามเหนือ
- 6 ● ท่าวัดปรมย์ยิกาวาส
- 7 ● ท่าวัดกลางเกร็ด
- 8 ● ท่าวัดป่าฝ้าย

==== ทางเท้า

ที่มา จากการสำรวจ

2. ทำสุขาภิบาล ทำเรือนเรือหางยาวส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็ก-กลาง สามารถบรรทุกผู้โดยสารได้ประมาณ 10-12 คนระยะเวลาในการออกไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนผู้โดยสารแต่ส่วนใหญ่ออกเร็วกว่าทำเรือวัดบ่อซึ่งออกเป็นเวลา

มีเส้นทางประจำคือ ออกจากท่าสุขาภิบาล ผ่านลงมาทางทิศใต้ เข้าแม่น้ำดีดเกร็ด ผ่านหมู่ 7, หมู่ 1, หมู่ 2, หมู่ 3 และหมู่ 4 ไปสิ้นสุดที่ท่าเรือตำบลท่าอิฐ

อนึ่ง การเดินทางภายในเกาะใช้ทางเท้าเป็นหลักโดยมีทางเท้าคอนกรีตกว้างประมาณ 1.50 เมตร สร้างประมาณ พ.ศ. 2520 เป็นทางเท้าเล็กๆลัดเลาะไปตามพื้นที่ส่วน ทางเท้านี้จะขนานไปกับลำน้ำเจ้าพระยาและอยู่ใกล้ริมน้ำมากในหมู่ที่ 1, 5, 6 และ 7 เนื่องจากเป็นทางเท้าสาธารณะที่มีขนาดเล็กทำให้รถยนต์ไม่สามารถแล่นบนเกาะได้นอกจากรถจักรยาน และจักรยานยนต์ จากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านปี พ.ศ. 2535 สรุปว่าทั้งบริเวณเกาะเกร็ดมีจักรยานจำนวน 464 คัน เฉลี่ยประมาณ 2 คันต่อจักรยาน 1 คัน และมีจำนวนจักรยานยนต์ทั้งสิ้น 17 คัน แต่โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านที่มีอายุจะใช้วิธีการเดินทางไปตามเส้นทางสาธารณะรอบเกาะ

4.3 สภาพทางสังคม

ก. การตั้งถิ่นฐาน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในบริเวณเกาะเกร็ดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่นบริเวณรอบๆเกาะริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งวิถีชีวิตของชาวไทยภาคกลางตั้งแต่อดีต ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมักเลือกทำเลที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณริมแม่น้ำเพราะสามารถนำน้ำมาใช้ในการเพาะปลูกใช้อุปโภค บริโภคในชีวิตประจำวัน ตลอดจนความสะดวกสบายในการถ่ายเทของเสียลงแม่น้ำลำคลอง และในสมัยก่อนใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นหลักอีกด้วย แสดงให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการตั้งบ้านเรือนริมน้ำ ซึ่งการตั้งบ้านเรือนบริเวณเกาะเกร็ดสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. การตั้งบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่มกันตามริมน้ำ และริมทางเท้าสาธารณะรอบเกาะ ลักษณะการเกาะกลุ่มของที่อยู่อาศัยมักรวมกันอยู่ใกล้สถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน และโรงงานเครื่องปั้นดินเผา โดยเป็นชุมชนเล็กๆภายในมีร้านค้าขายอาหาร ของชำ ฯลฯ

2. การตั้งถิ่นฐานแบบกระจายตามพื้นที่ทำกิน เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของราษฎรคืออาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นจึงตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่สวนของตนเพื่อสะดวกในการดูแลผลผลิต และบำรุงรักษาสวนผลไม้

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวทำให้เกิดสภาพสังคมแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และรู้จักกันภายในกลุ่มละแวกบ้านของตนเอง จากประวัติของบริเวณเกาะเกร็ดนี้ เดิมเป็นพื้นที่อาศัยของชาวมอญ (มอญ) ที่อพยพเข้ามา และส่วนมากอยู่ในบริเวณหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ของบริเวณเกาะเกร็ด ซึ่งชาวมอญรุ่นปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดที่นี่ หรืออาศัยอยู่นานกว่า 10 ปี โดยถือเป็นดั้งเดิมของพื้นที่ และกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักพื้นที่ เนื่องจากอยู่มานาน ธรรมเนียมที่ติดกันได้ได้มรดกตกทอดกันมาอีกส่วนเป็นคนที่เพิ่มเข้ามาอยู่อาศัยบริเวณนี้เนื่องจากสาเหตุทางสังคม คือ การแต่งงานและสาเหตุทางเศรษฐกิจคือ มารับจ้างปั้นครก และกระถางในโรงงาน ซึ่งลูกจ้างส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข. การศึกษา

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดสามารถแบ่งออกได้เป็นรายหมู่บ้าน

ดังนี้

หมู่บ้าน	จำนวนราษฎรที่สำเร็จในระดับการศึกษา				รวม
	ประถมศึกษา	มัธยมต้น	มัธยมปลายหรือเทียบเท่า	สูงกว่ามัธยมปลาย	
1	289	151	118	87	645
2	158	113	58	27	356
3	133	169	87	29	418
4	121	166	57	28	372
5	297	132	91	64	584
6	193	113	71	28	405
7	194	67	66	33	360
รวม	1,385	911	548	296	3,140

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนปากเกร็ด

จากตารางแสดงให้เห็นว่าราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 44.11 รองลงมาได้แก่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 29.01 และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ร้อยละ 17.45 ตามลำดับ จากตารางระดับการศึกษาของราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดปรากฏว่าระดับการศึกษาสูงขึ้นเท่าใดสัดส่วนของจำนวนราษฎรที่สำเร็จจะลดน้อยลงเรื่อย ๆ

ส่วนราษฎรที่อยู่ในวัยศึกษาและกำลังศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 1,126 คน แยกรายละเอียดได้ดังนี้

หมู่บ้าน	จำนวนราษฎรที่กำลังศึกษา
1	238
2	229
3	143
4	81
5	255
6	113
7	67
รวม	1,126

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนปากเกร็ด

ค. สถานศึกษา

สถานศึกษาบนเกาะเกร็ดเป็นสถานศึกษาประเภทโรงเรียน เปิดสอนในระดับประถมศึกษา มีทั้งสิ้น 3 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาสหมู่ที่ 7 มีจำนวนครู 18 คน จำนวนนักเรียน 230 คน
 2. โรงเรียนวัดเสาธงทอง หมู่ที่ 6 มีจำนวนครู 13 คน จำนวนนักเรียน 138 คน
 3. โรงเรียนวัดศาลากุด หมู่ที่ 3 มีจำนวนครู 9 คน จำนวนนักเรียน 72 คน
- อนึ่ง โรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาสมีโครงการเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการแล้ว และคาดว่าจะเปิดสอนในปีการศึกษา 2536 ส่วนสถานศึกษาที่เปิดสอนแก่เด็กก่อนวัยเรียน คือ อายุตั้งแต่ 3-6 ขวบ ได้แก่

1. โรงเรียนอนุบาลพิริยะพิทยา ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 เป็นโรงเรียนเอกชนเปิดสอนระดับชั้นอนุบาล มีนักเรียน 100 คน ครูจำนวน 6 คน

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 เปิดสอนแก่เด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นลูกหลานชาวบ้านภายในตำบล ส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน มีครู 2 คน นักเรียน 35 คน

นอกจากนี้บริเวณเกาะเกร็ดยังมีสถานที่ให้ข่าวสาร ให้ความรู้แก่ชาวบ้านทั่วไป โดยจัดสร้างเป็นศาลาอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีหนังสือพิมพ์ฉบับรายวันให้อ่าน โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนนอกค่าใช้จ่าย และยังมีข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อาหารการกิน สุขภาพอนามัย กฎหมายชาวบ้าน และข่าวสารบ้านเมือง โดยศาลาฯ นี้มี 3 แห่ง ได้แก่ หมู่ที่ 3, 6 และ 7

ง. ศาสนา

ราษฎรในตำบลเกาะเกร็ดส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประมาณร้อยละ 97 ส่วนที่เหลือร้อยละ 3 ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ซึ่งชาวไทยมุสลิมกระจายอยู่ในหมู่ที่ 4 ภายในเกาะ ไม่มีศาสนสถานประเภทนี้ ดังนั้น เวลาประกอบพิธีทางศาสนาจะเดินทางไปมีสัจด์ของตำบลท่าอิฐ

ส่วนพุทธศาสนิกชนในบริเวณเกาะเกร็ด มีสถานที่ประกอบพิธีกรรมอยู่มากมาย เป็นศาสนสถานประเภทวัด มีทั้งสิ้น 5 แห่ง ซึ่งเป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลายทั้งสิ้น และส่วนใหญ่ได้รับการบูรณะในสมัยรัตนโกสินทร์ มีวัดทั้งหมดดังนี้

1. วัดปรมัยยิกาวาส ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 เดิมชื่อวัดปากอ่าวรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดให้บูรณะใหม่หมด เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ประเภทวรวิหาร ภายในพระอุโบสถมีศิลปแบบตะวันตกและตะวันออกผสมผสานได้อย่างกลมกลืนและสวยงาม ส่วนด้านหลังพระอุโบสถมีพระเจดีย์องค์ใหญ่จำลองแบบพระเจดีย์มูเตา เมืองหงสาวดีของมอญ วัดนี้เป็นวัดที่มีความสำคัญของคนมอญ คือเป็นที่สถิตย์ของสังฆราชฝ่ายรามัญ คือพระสุเมธจารย์ เป็นที่รวมทำบุญในโอกาสสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ วันออกพรรษา

2. วัดไผ่ล้อม ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 วัดนี้สร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย โบสถ์มีความงดงามมากตามแบบฉบับศิลปอยุธยาตอนปลาย

3. วัดเสาชงทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 เดิมชื่อวัดสวนหมาก โบราณสถาน โบราณวัตถุ ส่วนใหญ่สร้างในสมัยอยุธยา

4. วัดมะขามทองหมู่ที่ 5 เดิมเคยเป็นวัด ปัจจุบันเป็นพื้นที่ว่างเปล่าอยู่ในความดูแลของกรมศาสนา

5. วัดฉิมพลี ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 เดิมเรียกว่า วัดป่าฝ้าย สันนิษฐานว่ารัชกาลที่ 3 ทรงปฏิสังขรณ์ เพราะพระนามเดิมของพระองค์ คือ "ฉิม" โบราณสถานภายในวัดได้รับอิทธิพลมาจากจีน

6. วัดป่าเลไลย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 หนึ่งกลายเป็นวัดร้างและไปรวมเป็นวัดเดียวกับวัดฉิม สิ่งก่อสร้างภายในวัดถูกโจรกรรมและเผิงไปแทบหมดสิ้น คงเหลือให้เห็นโบสถ์เก่า ๆ และเจดีย์หน้าโบสถ์อีก 2 องค์

7. วัดศาลากุด ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 วัดนี้เป็นวัดเก่าสร้างปลายสมัยอยุธยา แต่ขณะนี้สิ่งก่อสร้างภายในวัดเป็นของสร้างใหม่หมด แม้แต่ศาลาที่เจ้าพระยาวิเทศนาศิเบศร์มาสร้างไว้จนได้ชื่อว่าวัดศาลากุนั้นไม่ปรากฏเหลืออยู่

จ. วัฒนธรรม ประเพณีของชาวมอญ

วัฒนธรรมประเพณีของประชากรในตำบลเกาะเกร็ด มีลักษณะรูปแบบเช่นเดียวกับวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนในภาคกลางของประเทศ แต่ที่เห็นแตกต่างและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งอาศัยอยู่มากในบริเวณหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ของตำบลเกาะเกร็ด ชาวไทยเชื้อสายมอญกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมประเพณีคล้ายคลึงกับประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ชาวไทยเชื้อสายมอญบนเกาะเกร็ดยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้มาก เช่น ประเพณีสงกรานต์ มีการตั้งแรงทาน การแห่ข้าวแช่ การทำบุญกลางบ้าน และในวันออกพรรษา มีการพ้อนรำ การเล่นดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นสะบ้า การเล่นเพลงเรือ ตลอดจนภาษาพูด

ในปัจจุบันประเพณีงานบุญมีการละเล่นต่าง ๆ ตลอดจนนาฏศิลป์ตามแบบชาวมอญโบราณที่สืบทอดมายังลูกหลาน ที่สำคัญ ได้แก่

1. ประเพณีสงกรานต์
2. ประเพณีออกพรรษา
3. การละเล่นเพลงเจ้าขา
4. การรำมอญ
5. การรำเข้า

1. ประเพณีสงกรานต์ (ปีจระหัดเต้)

ประเพณีสงกรานต์ (ปีจระหัดเต้) เป็นเทศกาลที่สำคัญประจำปีของคนมอญ จะมีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอย่างมโหฬารในทุกหมู่บ้านของชุมชนคนมอญ เทศกาลนี้ใช้เวลาหลายวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี

พิธีจะเริ่มจากการทำบุญฉลองสงกรานต์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ คือ การแห่ข้าวแช่ แห่น้ำหวาน ปล่อบปลา แห่สงกรานต์ จบลงด้วยการทำบุญกลางบ้านและรับเข้าประจำปีของแต่ละหมู่บ้าน

เทศกาลสงกรานต์ของคนมอญถือว่าเป็นการขึ้นศักราชใหม่ จึงจัดให้มีการเฉลิมฉลองกันอย่างใหญ่โตด้วยการทำบุญรักษาศีลเพื่อเป็นการต้อนรับศักราชใหม่ และเพื่อบูชาพระรัตนตรัยและนางสงกรานต์

การเตรียมการจะเริ่มก่อนวันสงกรานต์ประมาณ 1 สัปดาห์ มีการเตรียมกวนขนมกอละแม ซึ่งเป็นขนมที่ต้องใช้แรงงานคนมากในการทำ ชาวบ้านจะช่วยกันทำ การกวนกะละแมจะกวนในกะทะเหล็กขนาดใหญ่ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมงต่อหนึ่งกะทะ นอกจากกอละแมแล้วจะมีการกวนข้าวเหนียวแดงหรือข้าวเหนียวแก้ว และยังมีการทำ "คะนอบจิ้น" หรือขนมจิ้น ซึ่งเป็นอาหารของมอญแต่โบราณมาแล้วเพื่อเตรียมทำบุญด้วย

สิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับอาหารที่ต้องใช้ทำบุญในวันสงกรานต์ คือ ข้าวแช่ ซึ่งชาวมอญเรียกว่า "เป็งอังกาบ" โดยในเช้าวันที่ 13 เมษายน ชาวบ้านจะจัดเตรียมข้าวแช่ใส่สำหรับ สำหรับข้าวแช่นั้นนิยมใส่ในหม้อดินเผาซึ่งการใช้ภาชนะหม้อดินเผาใส่ข้าวแช่ จะทำให้ข้าวแช่เย็นและมีกลิ่นหอมน่ารับประทาน ในสำหรับจะมีอาหารที่ใช้รับประทานกับข้าวแช่ ชาวบ้านจะนำข้าวแช่ไปถวายพระสงฆ์ที่วัดตั้งแต่เช้าตรู่ ที่บ้านจะทำพิธีบูชานางสงกรานต์ที่มอญเรียกว่า "มี ษัษังกราน" ด้วยการสร้างศาลเพิงคาหน้าบ้าน นำข้าวแช่พร้อมเครื่องบูชามาวางไว้ (ทางปากเกร็ด ที่ตำบลเกาะเกร็ด จะมีพิธีที่แตกต่างจากหมู่บ้านมอญอื่นๆ กล่าวคือ การหุงข้าวแช่จะจัดทำรวมกันทั้งหมู่บ้าน ไม่แยกทำในแต่ละบ้าน ชาวบ้านจะร่วมกันออกค่าใช้จ่ายและร่วมกันทำข้าวแช่ในที่เดียวกัน เวลานำข้าวแช่ไปถวายพระที่วัดจะจัดเป็นขบวนแห่ เรียกว่า แห่ข้าวแช่ ส่วนการบูชามีษัษังกรานจะทำเช่นเดียวกัน)

การทำบุญในวันสงกรานต์จะทำกัน 3 วัน คือวันที่ 13, 14, 15 เมษายน ในระหว่างการทำบุญจะมีการส่งสารให้แก่ญาติและผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือด้วย กล่าวคือลูกหลานหรือผู้น้อยจะนำสารอาหารไปไหว้ผู้ใหญ่เพื่อเป็นการแสดงคารวะ โดยปกติจะทำกันปีละ 2 ครั้ง คือในวันสงกรานต์และวันออกพรรษา

ในตอนเย็นและเวลากลางคืนจะมีการละเล่นตามหมู่บ้านต่าง ๆ ส่วนมากจะจัดเป็นที่เล่นสะบ้ามอญและการแสดงตะแอมมอญ การเล่นสะบ้าเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่ม ๆ สาว ๆ ได้มีโอกาสได้รู้จักสนิทสนมกันแต่ทั้งนี้ก็อยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ เพราะสถานที่เล่นสะบ้า นั้นจะจัดขึ้นในบริเวณหมู่บ้าน หรือที่ใดถุนบ้านใดบ้านหนึ่ง ในหมู่บ้านหนึ่งๆอาจมีสถานที่เล่นสะบ้าหลายแห่งก็ได้ ที่เล่นสะบ้าแต่ละแห่งจะมีอาหาร เครื่องดื่ม เช่น น้ำแข็ง น้ำหวาน ลอดช่องน้ำกระทิ เม็ดแมงลักน้ำกระทิ ข้าวแกง ขนมจีน เป็นต้น อาหารเหล่านี้ชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคและช่วยกันทำ ที่บ้านเกาะเกร็ดปากเกร็ดนั้นถึงกับตั้งเป็นโรงงานกันเลยทีเดียว และเครื่องดื่มบริการฟรีตลอด

หนุ่ม ๆ นอกจากจะไปสนุกอยู่กับการเล่นสะบ้ากับสาว ๆ แล้ว ยังมีกลุ่มหนุ่ม ๆ พร้อมเครื่องดนตรี ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มหนุ่มเหล่านี้จะไปร้องรำทำเพลงเล่นดนตรีตามสถานที่เล่นสะบ้าต่าง ๆ ซึ่งเรียกหนุ่มๆกลุ่มนี้ว่า "กลุ่มสะบ้า" ทำให้บรรยากาศตามสถานที่เล่นสะบ้าสนุกสนานยิ่งขึ้น

หลังวันที่ 15 เมษายนแล้ว จะมีการแห่ทางสงกรานต์ ปลอ่ยปลา เช่นที่ พระประแดง ทางเกาะเกร็ดจะมีการแห่น้ำหวานด้วยการนำน้ำหวานบรรจุขวดไปถวายพระตามวัดต่าง ๆ มีการจัดขบวนแห่กันอย่างใหญ่

ปีว้อห์ตี้หยังไม่จบเพียงเท่านั้น คนมอญยังคงทำบุญและสนุกสนานกันต่อไป จนถึงวันทำบุญกลางบ้าน และสร้างน้ำพระ และแห่ทางหงษ์ การทำบุญกลางบ้านมอญเรียกว่า "ปีะห์กาวสา อาโตห์กราน" การทำบุญนี้จะทำในหมู่บ้านเพื่อเป็นศิริมงคลแก่ชาวบ้านและหมู่บ้านนั้น มีการเลี้ยงพระในตอนเช้า ชาวบ้านในหมู่บ้านจะมาช่วยกันจัดอาหารมาถวายพระและเลี้ยงกันในหมู่บ้าน

เมื่อได้ทำบุญกลางบ้านแล้ว การเฉลิมฉลองการขึ้นศักราชใหม่ จะมีการทำบุญต่อเนื่องไปอีกด้วยการจัดพิธีทำบุญสร้างน้ำพระ เนื่องจากในระชะสงกรานต์นี้เป็นช่วงที่มีอากาศร้อนจัดมาก ชาวบ้านจึงร่วมกันจัดทำบุญสร้างน้ำพระโดยจะทำพิธีสร้างน้ำพระพุทธรูปและพระเจดีย์ที่สำคัญภายในวัด

หลังจากการสรงน้ำพระแล้ว ชาวบ้านจะมาร่วมกันแห่ทางหงษ์ นางหงษ์นั้น จะทำด้วยผ้าสีคล้าย ๆ ธง ยาวประมาณ 2-3 วา ชาวบ้านจะช่วยกันจัดทำก่อนงานแล้ว เมื่อถึง วันงานจะนำมาเข้าชบวนแห่เพื่อไปแขวนไว้ที่เสาหงษ์ในบริเวณวัด

วัดมอญส่วนใหญ่จะมีเสาหงษ์อยู่หน้าวัดในทุก ๆ ปี เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ จะต้องมีการนำนางหงษ์ขึ้นประจำเสาหงษ์ ด้วยการจัดให้มีการแห่ทางหงษ์จากหมู่บ้านมาที่วัด และช่วยกันชักเอานางหงษ์นั้นขึ้นสู่ยอดเสาหงษ์ ก่อนจะถึงขั้นนั้น ชาวบ้านจะทำพิธีบูชาพระเจดีย์ หรือพระพุทธรูปสำคัญของวัด พร้อมทั้งมีการสวดมนต์จากนั้นแล้วจึงช่วยกันชักนางหงษ์ขึ้นสู่ยอดเสา

เมื่อการทำบุญให้ทานต่าง ๆ ผ่านมาจนถึงวันที่มีการสรงน้ำพระนี้แล้ว คน มอญก็เชื่อว่าความร่มเย็นเป็นสุข ความเป็นศิริมงคลทั้งหลายมีพร้อมอยู่ในหมู่บ้าน และเป็น ของชาวบ้านเหล่านั้น อันเป็นผลบุญที่ได้จากการประกอบกรกุศล ทั้งคุณพระรัตนตรัย และเทพยดาอารักษ์อำนาจอวยชัยปกป้องรักษาให้มีความสุข ความเจริญร่มเย็น การเฉลิมศึกใหม่จึงเป็น นิमितรมาฆในสิ่งดีสิ่งงามเหล่านั้นทุกคนดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหมายไว้แน่นอนอย่าง อิ่มเอมในบุญกุศลอย่างมั่นคงต่อไป

2. ประเพณีทำบุญออกพรรษาของมอญ

ชาวมอญได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่เคร่งครัด และเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อย่างมาก จึงได้ร่วมกันจัดงานบุญออกพรรษาอย่างยิ่งใหญ่ เป็นเทศกาลประจำปีเป็นการน้อม ถวายเป็นพุทธบูชา ความยิ่งใหญ่ของงานบุญครั้งนี้ไม่ยิ่งหย่อนหรือดูจะยิ่งใหญ่กว่าเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งเป็งานใหญ่ตอนต้นปี

สภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านมอญ เริ่มคึกคักมีชีวิตชีวาเมื่อเทศกาลออกพรรษา ใกล้เข้ามาผู้ที่ไปทำมาหากินต่างถิ่นจะกลับบ้าน ทุกบ้านจะเตรียมกวนขนมกระษาสารท หมักแป้ง ทำขนมจิ้นและตกแต่งบ้านเรือนวัดวาอารามต่าง ๆ ให้สวยงามสะอาดสอาดกว่าปกติ ตามพระเจดีย์ ที่สำคัญของวัดจะมีผ้าแดงห่มองค์เจดีย์สวยงามเมื่อติดกับสีขาหรือสีทองขององค์เจดีย์

คนมอญจะทำบุญออกพรรษาตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 เป็นต้นไป จนถึง วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จากนั้นจะมีการทำบุญเป็นพิเศษเป็นวัดๆไป ตามวัดที่สำคัญในท้องที่ในวัน นั้น จะมีการทำบุญปิดทอง ไหว้พระ เวียนกันไปวัดละ 1 วัน แล้วแต่ว่าในท้องที่นั้นจะมีวัดสำคัญ มากน้อยเพียงใด บางแห่งมีการทำบุญเช่นนี้ถึง 10 วัน หลังจากออกพรรษา

เฉพาะในวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะมีการทำบุญคล้ายๆกันทั้ง 3 วัน เริ่มตั้งแต่เช้ามีคของวันขึ้น 14 ค่ำชาวบ้านจะจัดสำรับอาหารไปถวายพระที่วัดเป็นสำรับใหญ่ จะมีขนมจีนน้ำยา น้ำพริก กระจ่างสารท กล้วยไข่ เป็นหลัก นอกนั้นจะมีอาหารอื่น เช่น แกงเผ็ด ผลไม้อื่นๆ พร้อมดอกไม้ธูปเทียน

ในการทำบุญในวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ คงมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าและเพล ในส่วนวันขึ้น 15 ค่ำนั้นจะมีการทำบุญใหญ่เป็นพิเศษ (ธรรมเนียมมอญจะทำบุญใหญ่ในวันขึ้น 15 ค่ำ แต่ธรรมเนียมไทยทำบุญพิเศษในวันแรม 1 ค่ำ มีตักบาตรเทโว)

วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จะมีการทำบุญตักบาตรตอนเช้า เมื่อพระฉันเช้าแล้ว พระสงฆ์มอญทุกรูปจะไปร่วมทำพิธีออกพรรษา ณ วัดที่สำคัญในหมู่บ้าน ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะจัดอาหารมาถวายพระ ณ วัดนั้น เช่น ที่จังหวัดนนทบุรี จัดที่วัดปรมัยยิกาวาส อำเภอปากเกร็ด จังหวัดราชบุรี จัดที่วัดคงคาราม อำเภอโพธาราม และวัดใหญ่นครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดปทุมธานี ที่วัดบางหลวง และวัดมะขาม เป็นต้น

ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันออกพรรษานั้น หลังจากมีการทำบุญตักบาตรทางน้ำในตอนเช้าแล้ว ชาวบ้านจะรีบจัดสำรับอาหารไปถวายพระที่วัดปรมัยยิกาวาสพระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ ในท้องที่นั้นจะไปฉันเพลรวมกันที่ศาลาการเปรียญ บนนั้นจะมีสำรับอาหารคาวหวานสำหรับถวายพระทุกองค์ที่มาร่วมทำพิธี ชาวบ้านจากหมู่บ้านต่าง ๆ จะรีบจัดสำรับมาบ้านละชุด สำหรับวัดนี้เป็นสำรับที่สวยงาม ทั้งเครื่องทองเหลือง ถ้วยชามลายครามหรือเครื่องแก้ว เมื่อนำสำรับเหล่านี้มาวางกลางศาลาจึงแลดูสวยงามมาก พระสงฆ์ทั้งหลายเหล่านั้นได้ฉันภัตตาหารเพลแล้ว จะเดินลงศาลาการเปรียญส่วนพระอุโบสถ โดยมีผู้อุเชิญพระบรมสารีริกธาตุซึ่งประดิษฐานไว้ในหีบมุกที่สวยงาม และทั้งหมดนี้ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชาวบ้านจะนั่งเรียงรายสองข้างทางจากศาลาการเปรียญ ถึงหน้าประตูพระอุโบสถทุกคนจะมีธูปเทียนวางอยู่ในพานหรือถาดจำนวนมาก เมื่อพระท่านเดินผ่านมาต่างก็ถวายธูปเทียน เริ่มตั้งแต่ถวายพระบรมธาตุมาจนถึงพระสงฆ์ทั้งหมดนั้นด้วยอาการที่เคารพนอบน้อม ขบวนพระสงฆ์ที่มีพระบรมธาตุนำหน้าจากศาลาการเปรียญถึงพระอุโบสถ จึงเป็นภาพที่งดงามน่าเลื่อมใสศรัทธามาก พระสงฆ์ทั้งหมดจะไปร่วมทำพิธีปวารณาที่พระอุโบสถ ชาวบ้านเหล่านั้นจะมารวมกันที่หน้าพระอุโบสถพร้อมกันทำพิธีขอสมาธิพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

การถวายของแด่พระสงฆ์^๕ มอญต่างถิ่นอาจมีผิดแปลกไปบ้าง เช่น ทางอำเภอปากเกร็ด นนทบุรี จะถวายรูปและเรียกเป็นภาษามอญว่า "ชวนรูป" แต่บางแห่งก็ถวายดอกไม้เช่นที่ อำเภอไทรน้อย นนทบุรี พระประแดง สมุทรปราการ หรือทางจังหวัดราชบุรี และสมุทรสาคร เป็นต้น

ในเทศกาลออกพรรษานี้วัดต่าง ๆ ในอำเภอปากเกร็ดจะจัดงานฉลองปิดทองไหว้พระประจำปี โดยจัดลำดับวันตามความสำคัญของวัดแต่ละวัด ตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นต้นมา ดังนี้ คือ

แรม 1 ค่ำ เดือน 11	วัดกุ
แรม 2 ค่ำ เดือน 11	วัดเกาะ
แรม 3 ค่ำ เดือน 11	วัดปรมัยยิกาวาส
แรม 4 ค่ำ เดือน 11	วัดจิมพลี
แรม 5 ค่ำ เดือน 11	วัดตำหนักเหนือ
แรม 6 ค่ำ เดือน 11	วัดกลางเกร็ด
แรม 7 ค่ำ เดือน 11	วัดสนามเหนือ

ในวันปิดทองไหว้พระของแต่ละวัดนั้น จะมีการทำบุญพิเศษต่างหากเป็นพิเศษอย่างหนึ่ง คือ การตักบาตรข้าวเม่าทอด ซึ่งจะทำตอนเช้าพร้อมกับการทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระ ชาวบ้านจะจัดข้าวเม่าทอดจำนวนมากมาใส่บาตรในวันนั้น

การทำบุญเทศกาลออกพรรษาของคนมอญจึงนับเป็นช่วงเวลาเวลาที่ชาวบ้านจะได้ทำบุญรื่นเริงสนุกสนาน และพักผ่อนจากการทำงานอย่างยาวนาน ถ้านับตั้งแต่การเตรียมเนื้อเตรียมตัวเพื่อการทำบุญร่วมกับระยะเวลาของการทำบุญแล้วประมาณครึ่งเดือนเต็ม ทุกคนอึมเอบในบุญกุศลและปิติใจ โดยเฉพาะผู้ใหญ่ก็ได้รับความเคารพจากผู้น้อย ผู้น้อยสุขใจในศีล ในพรที่ผู้ใหญ่มอบให้ญาติมิตรเพื่อนบ้านได้เสวนาสนุกสนานและอยู่ในบรรยากาศของความอบอุ่นอย่างยากที่จะหาคำมาเปรียบได้ เทศกาลบุญเช่นนี้จึงนับได้ว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางจริยธรรมของชนชาติที่เป็นแนวชีวิตของคนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

3. เพลงเจ้าขาว

เพลงเจ้าขาวเป็นเพลงพื้นบ้านเก่าแก่ของบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นเพลงที่ใช้สำหรับบอกบุญชักชวนให้คนทำบุญร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลทอดกฐิน ซึ่งเป็นช่วงเวลาในระดับในแม่น้ำลำคลองเอ่อล้นตลิ่ง ชาวบ้านจะออกบอกบุญทางเรือด้วยการพายเรือไปตามหมู่บ้านต่างๆพร้อมกับร้องเพลงบอกบุญเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญด้วยกัน

ก่อนเทศกาลทอดกฐินมาถึง ในตอนค่ำๆชาวบ้านจะรวมกลุ่มกันทั้งชายและหญิงลงเรือลำใหญ่ ภายในเรือจะมีระฆังหรือภาชนะอื่น ๆ ที่เตรียมไว้ใส่ข้าวสาร ที่หัวเรือจะมีตะเกียงจุดไว้เพื่อให้แสงสว่าง กลางลำเรือจะมีเครื่องดนตรีอีก 1 ชุด เพื่อใช้บรรเลงประกอบเวลาร้อง เรือเจ้าขาวจะพายไปตามบ้าน ถึงบ้านใดบ้านใครก็ร้องเพลงเชิญให้เข้าบ้านมาทำบุญ เมื่อเจ้าของบ้านทำบุญแล้วก็จะร้องเพลงให้พรแก่เจ้าของบ้าน จากนั้นพายไปยังบ้านอื่น ๆ ต่อไป เรือเจ้าขาวจะออกบอกบุญครวละหลายคืนจนเมื่อเห็นว่าบรรดาสิ่งของที่ได้รับบริจาคไม่ว่าจะเป็น ข้าวสาร ถั่ว อ้อย มะพร้าว ฯลฯ รวมทั้งเงินได้พอทอดกฐินแล้วการบอกบุญก็หยุด

การบอกบุญเช่นนี้จะมีกำเนิดมาตั้งแต่เมื่อใดยังหาหลักฐานไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 200 ปี กล่าวคือประมาณต้นรัตนโกสินทร์ เพลงบอกบุญนั้นคนมอญที่มภูมิลำเนาในท้องที่อำเภอปากเกร็ดได้ปฏิบัติเป็นประเพณีมาช้านานแล้ว อาจเป็นประเพณีที่มีอยู่ก่อนในเมืองมอญ และคนมอญเหล่านั้นได้นำมาใช้แม้เมื่อมาอยู่เมืองไทย ดังจะเห็นได้ว่าประเพณีนี้โดยเฉพาะในหมู่ชาวไทยเชื้อสายมอญเท่านั้น ในหมู่คนไทยแม้จะใกล้เคียงกันก็ตามมีประเพณีเช่นนี้ไม่

ในยามดึกของฤดูน้ำหลากที่ระดับน้ำเอ่อล้นตลิ่ง และในบรรยากาศสงบเงียบของท้องน้ำเมื่อได้ยินเสียงเพลงที่ก้องท้องน้ำมาแต่ไกล ชาวบ้านที่ได้สดับเสียงนี้แล้วจะกระวีกระวาดใจเตรียมสิ่งของเงินทองเพื่อร่วมทำบุญอย่างศรัทธา และเคลิ้มไปกับเสียงกังวาลของเพลงบอกบุญเช่นนั้นนานเท่านาน ตั้งแต่เริ่มได้ยินเสียงร้องเชิญทำบุญจนกระทั่งเรือบอกบุญมารับบริจาคและค่อย ๆ หายลับคิ่งน้ำไปอย่างช้า ๆ ท่ามกลางบรรยากาศอันสงบในยามดึก และความปิติสุขของผู้ได้บริจาคทานทั้งหลาย

4. รำมอญ

รำมอญเป็นนาฏศิลป์ที่เก่าแก่อย่างหนึ่งของมอญและคงเหลืออยู่สืบต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้ลูกหลานมอญรุ่นหลัง ๆ นี้ ยังได้รับการถ่ายทอดศิลปะนี้ด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปากเกร็ด พระประแดง และปทุมธานี ยังมีผู้ที่รำมอญได้เป็นจำนวนมากรวมทั้งวงปี

พาทย์มอญที่บรรเลงประกอบการรำยังคงมีอยู่หลายวงเช่นกัน ซึ่งแต่ละวงมีฝีมือเชื่อมทางเพลงมอญกันทั้งสิ้นรำมอญ ทางมอญจะเรียกว่า "ปัว-หะเป็น" จะมีได้ในโอกาสงานมงคลเช่นงานสมโภชทางพุทธศาสนาหรืองานฉลองต่าง ๆ ตลอดจนถึงในงานศพ โดยเฉพาะงานศพพระ ชาวบ้านจะนิยมรำถวายหน้าศพเพราะถือว่าได้บุญ ถ้าได้ทำเช่นนั้นในงานศพคนที่สวดผู้มีอายุโส หรือเป็นผู้ที่เคารพนับถือ ชาวบ้านจะมารำด้วยความเคารพเช่นกัน

ในแผ่นจารึกหน้าพระอุโบสถวัดปรมัยยิกาวาส อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จารึกประวัติที่ทรงปฏิสังขรณ์วัดนี้ไว้ ได้กล่าวถึงตอนฉลองวัดในปี พ.ศ. 2427 ทรงโปรดให้มีมหรสพของวัดดังนี้

มหรสพครบเครื่องพ็อน	ประจ่างาน
โขนหุ่นละครชาน	พาทย์ฆ้อง
มอญรำระบำการ	จำอาวด เลิกเอช
ครั้นครักกักปี่ก้อง	จวบสิ้นการฉลอง

ทำรำทั้งหมดจะมี 10 ท่า แต่ละท่าจะมีพาทย์บรรเลงประกอบการรำเริ่มต้นด้วยการบรรเลงเพลงโหมโรงมอญเรียกเพลงนี้ว่า "ซอ-ป้าต" เพลงนี้ท่านเชื่อหรือไม่ว่าท่านได้ยินเพลงนี้ทุกวันทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ ในเวลา 8.00 น. เวลาเทียบนาฬิกา เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงของมอญพาทย์ มอญจะบรรเลงทุกครั้งก่อนมีการรำมอญจากนั้นจึงบรรเลงเพลงที่ 1 ถึง เพลงที่ 10 ประกอบการรำของผู้รำ

เพลงที่ 1	ชื่อเพลง	ฮาก-หะเป็น
เพลงที่ 2	ชื่อเพลง	กะบ๊ะ-ชาน
เพลงที่ 3	ชื่อเพลง	คอม-ทอ
เพลงที่ 4	ชื่อเพลง	ชะว้าว-ค่อห์
เพลงที่ 5	ชื่อเพลง	ชะว้าว-ชะนอม
เพลงที่ 6	(ไม่ทราบชื่อเพลง)	
เพลงที่ 7	ชื่อเพลง	กะ-ชาน
เพลงที่ 8	ชื่อเพลง	หะ-ว้าย
เพลงที่ 9	ชื่อเพลง	เมียง-ปล้าย-หะเล็ช
เพลงที่ 10	ชื่อเพลง	ป้าก-เม็ชะ

การรำมอญ ผู้รำจะอาศัยจังหวะตะโพนมอญเป็นหลัก หน้าทับของการตี ตะโพนมอญเมื่อลงจังหวะตีทางหน้าตะโพนด้านใหญ่ ผู้รำจะทิ้งมือลงให้พอดีกับจังหวะตะโพน การเคลื่อนไหวตัวของผู้รำจะทำโดยการเอนตัวอย่างอ่อนช้อย และกระเียบเข้าไปที่ละน้อยตาม จังหวะดนตรี ส่วนใหญ่จะใช้มือรำรำ เคลื่อนไหวตัวน้อยมาก ซึ่งต่างจากการรำไทย การรำมอญผู้รำจะเหยียดมือทั้งสองข้างออกไว้ในท่าหนึ่งอยู่กับที่ พร้อมกับเคลื่อนไหวลำตัวดังกล่าวข้างต้นนี้เมื่อรำจบแต่ละเพลงผู้รำจะทิ้งมือลง ปักพาทย์ก็จะขึ้นเพลงใหม่

ก่อนรำ ผู้รำจะทำการกราบครึ่งหนึ่งและเมื่อรำจบแล้วจะกราบอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อแสดงความเคารพเพราะการรำมอญนั้นโดยปกติมักจะรำเพื่อแสดงความเคารพ มิใช่รำเพื่อความรื่นเริงแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนการแต่งตัว ผู้รำแต่งตัวแบบมอญและเป็นสตรี เครื่องแต่งตัวผ้านุ่งใช้ผ้าชิ้นกรอมข้อเท้า เสื้อแขนกระบอกพาดสะไบไหล่เดียวหรือคล้องคอปล่อยชายให้ห้อยอยู่ข้างหน้าทั้งสองข้าง และใช้ส้อะไรก็ได้แม้ในงานศพ เพราะคนมอญไม่ถือว่าในงานศพต้องแต่งสีดำ จึงแต่งตัวส้อะไรก็ได้

รำมอญยังคงมีอยู่ในหมู่ชาวมอญ และคงจะสืบทอดศิลปะนี้ไปอีกนาน อันเป็นการแสดงถึงสัญลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม อันมีค่าซึ่งที่คนมอญได้พยายามรักษาไว้ให้คงอยู่กับความเป็นมอญตลอดเวลาที่ยาวนาน

5. การรำเจ้า

คนมอญได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเคร่งครัด เลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง แต่ความเชื่อดั้งเดิมในการนับถือผีบรรพบุรุษกับผู้อื่น ๆ ที่มีฤทธิ รวมทั้งเทพยดาอารักษ์ต่าง ๆ ยังคงถือปฏิบัติควบคู่ไปกับการนับถือพุทธศาสนา เช่นเดียวกับทางไทย ที่นับถือคติของพราหมณ์ควบคู่ไปกับการนับถือพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้จึงมีประเพณีของคนมอญที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการนับถือผีหลายอย่าง บางอย่างได้ปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อที่มีมาจากพระพุทธประวัติหรือชาดกต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเรื่องของการป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ และเพื่อความสบายใจของผู้ปฏิบัติด้วย

การรำเจ้าถือเป็นงานประเพณีที่หมู่บ้านมอญถือปฏิบัติตั้งแต่เมื่ออยู่เมืองมอญ ตั้งแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบันนี้ การรำเจ้านี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานสงกรานต์มอญด้วย กล่าวคือ คนมอญจะถือว่างานสงกรานต์นั้นเป็นเทศกาลประจำปี การทำบุญจึงจัดอย่างยิ่งใหญ่และสัปดาห์หลายวัน เริ่มตั้งแต่เมื่อเลขงานตรุษก่อนวันสงกรานต์หลายวัน ชาวบ้านจะเริ่มตั้งโรงทานในหมู่บ้าน มีพิธีหุงข้าวแช่ แช่ข้าวแช่ แช่น้ำหวาน ปล่อยนก ปล่อยปลา ก่อพระเจดีย์ทราย ถวายสลากภัตตร สร้างน้ำพระ และแท่นางหงษ์ และปิดท้ายด้วยการทำบุญกลางบ้าน (หรือทำบุญหมู่

บ้าน มอญ (เรียกทำบุญกลางบ้าน) ในวันทำบุญกลางบ้านนี้เองที่จะมีพิธีรำเจ้าประจำไปด้วย

ทุกหมู่บ้านจะมีศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน เจ้าประจำหมู่บ้านนี้จะมีชื่อและ
 ฤทธาภาพแตกต่างกันไปส่วนมอญตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด นับถือเจ้าพ่อหนุมว่าเป็น
 เจ้าพ่อชั้นผู้ใหญ่ เป็นที่เคารพนับถือของคนมอญใกล้เคียงอีกด้วย มอญเรียกว่า "ละ๊ะ จู สะเป็น
 ปลาย" แปลว่าเจ้าพ่อหนุม มีศาลอยู่ที่เมืองมอญ คือเมืองเมาะตะมะ คนมอญเคารพนับถือมาก
 เมื่อมอญได้เข้ามาอยู่ในพระราชอาณาจักรไทยได้ตั้งศาลให้ท่านที่บ้านปากเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด
 อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การรำเจ้าของคนมอญนี้จึงเป็นเพียงเครื่องทำให้จิตใจของชาวบ้านกล้าแข็ง
 ที่จะใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขและได้ร่วมทำบุญ ทำทานในงานเทศกาลสงกรานต์ต่อเนื่องมาเป็นการ
 เตือนใจชาวบ้านให้สละละทิ้งความชั่วร้าย เลวทรามต่างๆทั้งหลายเสีย และรับเอาแต่ความดีที่
 เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เพื่อที่จะได้อยู่ดีมีสุขทุกครอบครัวและทุกหมู่บ้าน ต้องตามคำสอนของพระบรม
 ศาสตราสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่า "ทำดีช่อมเป็นมงคล และมีสุข ทำชั่วช่อมมีทุกข์ เป็นอัปมงคล ดังนั้น
 พึงละชั่วและรับไว้แต่ความดี มีมงคลแก่ชีวิต"

ฉ. สาธารณสุข

บริเวณเกาะเกร็ดมีสถานอนามัย 2 แห่ง อยู่ในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6 มีเจ้า
 หน้าที่รวมทั้งหมด 7 คน ให้บริการควบคุมทั้งตำบล

มีกองทุนสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการอบรมความรู้เรื่องยาจาก
 เจ้าหน้าที่อนามัย ทำหน้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายยาประจำหมู่บ้านโดยขายในร้านค้าภายในชุมชน
 ของทุกหมู่บ้าน

ราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดมีสาธารณสุขมูลฐานอยู่ในเขตพื้นที่ปานกลางถึงดี
 สืบเกิดได้จาก

- บ้านเรือนมีสภาพคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี เฉลี่ยร้อยละ 96.32
 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดบนเกาะเกร็ด
- การจัดบ้านเรือนและบริเวณบ้านให้เป็นระเบียบถูกสุขลักษณะเฉลี่ยร้อยละ
 96.25 ของครัวเรือนทั้งหมดบนเกาะเกร็ด
- มีส้วมซึมทุกหลังคาเรือน
- เด็กและสตรีมีครรภ์ได้รับการฉีดวัคซีนเป็นประจำ

ตลอดจนชาวบ้านได้รับการอบรมความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพอนามัย จากเจ้าหน้าที่อนามัย โดยทำการหมุนเวียนสถานที่อบรมกระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา มีการอบรมถึง 6 ครั้งส่วนใหญ่เป็นเรื่องหลักสุขภาพโภชนาการอนามัยในช่องปาก การคุมกำเนิด ฯลฯ

ช. สาธารณูปโภค

ไฟฟ้า

ตำบลเกาะเกร็ดมีไฟฟ้าใช้ประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว อยู่ในขอบข่ายการให้บริการของการไฟฟ้านครหลวง ปัจจุบัน (2535) ทุกครัวเรือนในเกาะเกร็ดมีไฟฟ้าใช้แทบทั้งสิ้น โดยมีแนวเสาไฟฟ้าตามแนวถนนสาธารณะรอบเกาะ และต่อสายแยกเข้าไปในพื้นที่ด้านในเกาะเกร็ด

ประปา

ในอดีตพื้นที่เกาะเกร็ด ไม่มีน้ำประปาใช้ เพราะจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะกลางลำน้ำเจ้าพระยา ทำให้มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ถาวร สามารถนำมาอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันได้ทั้งปี ซึ่งการนำน้ำมาใช้อุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนนั้นมีการเดินสายท่อน้ำจากแม่น้ำไปยังครัวเรือน โดยที่มีบ่อบำบัดน้ำเป็นตัวคังน้ำมาใช้

แต่ปัจจุบัน ชุมชนเกาะเกร็ดมีขนาดใหญ่ขึ้น ความต้องการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ในเรื่องของความสะดวกและความสะอาดในการใช้น้ำ ประกอบกับปัญหาน้ำเน่าเสียของลำน้ำเจ้าพระยาที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2536 เกิดโครงการระบบน้ำประปาบาดาลของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลจำนวน 2 แห่ง คือ

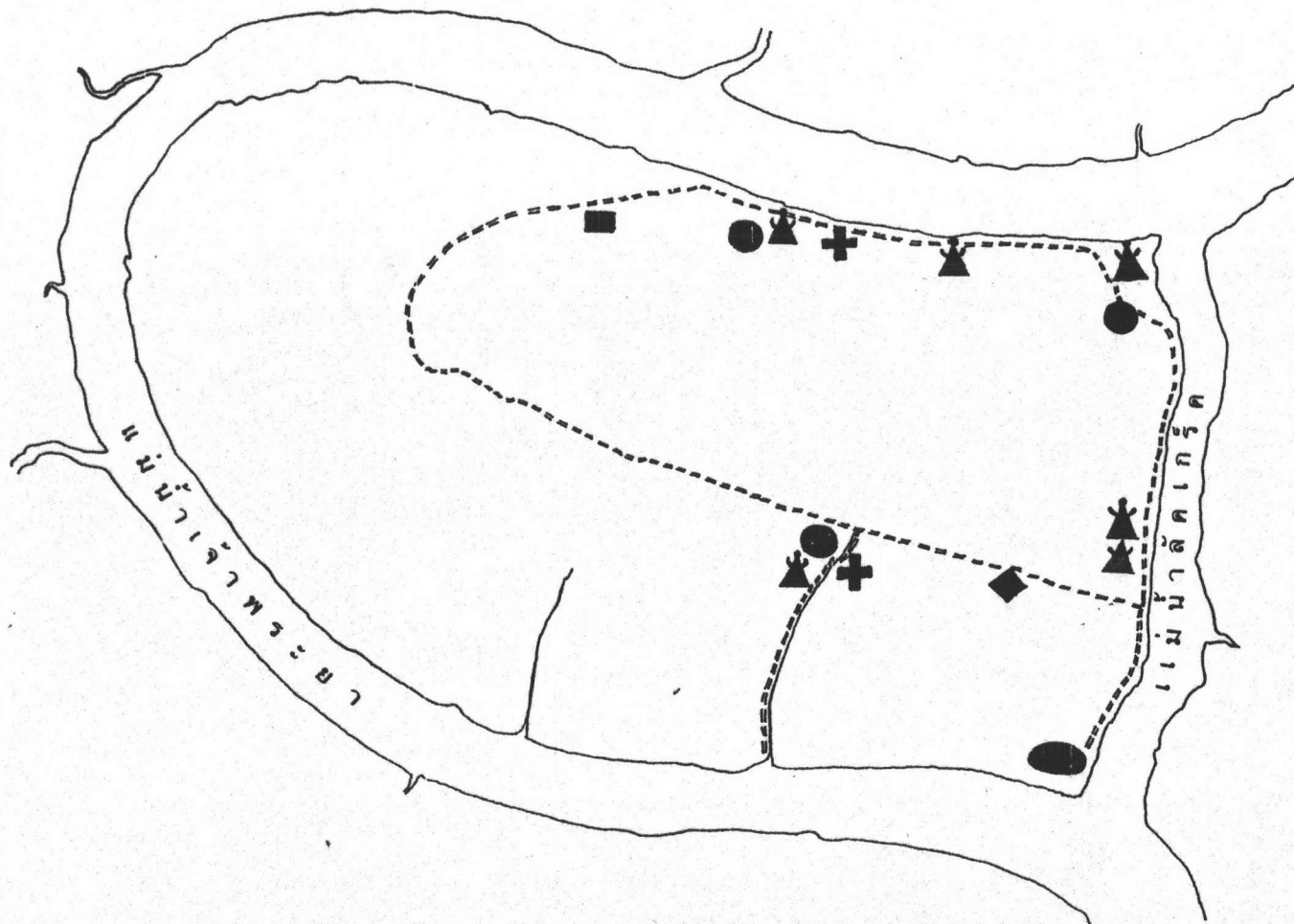
1. บริเวณหน้าวัดไผ่ล้อม ในหมู่ที่ 6 สามารถให้บริการได้ 50 ครัวเรือน บริการในหมู่ที่ 6 และพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 5

2. บริเวณวัดปรมัยยิกาวาส ในหมู่ที่ 7 สามารถให้บริการได้ 70 ครัวเรือน มีโครงข่ายบริการในพื้นที่ของหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 1

ค่าบริการในการเดินท่อประปาไปยังครัวเรือนคิดค่าบริการครัวเรือนละ 230

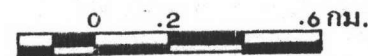
บาท

แสดงลัทธิอนุปกการ

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผนที่ 4.3

สัญลักษณ์

- ทางเท้า
- ▲ วัด
- โรงเรียน
- ⊕ สถานีอนามัย
- ศูนย์เด็กเล็ก
- ◆ ศูนย์เอนกประสงค์
- บ้านเกร็ดตระการ

ที่มา จากการสำรวจ

อนึ่ง โครงการระบบน้ำประปาบาดาลที่สามารถให้บริการแก่ประชาชนใน หมู่ที่ 1, 6, 7 และบางส่วนของหมู่ที่ 5 เพราะชุมชนบริเวณนี้เป็นชุมชนหนาแน่นติดต่อกันเป็น แนวยาวตามลำน้ำเจ้าพระยา และคาดว่าในอนาคตจะมีการขยายโครงการให้ครอบคลุมทั่วทั้ง บริเวณเกาะเกร็ด

ส่วนน้ำสะอาดในการบริโภค ส่วนใหญ่ซื้อน้ำกรองโพลาลิสต์ จากภายนอก และน้ำฝนที่สามารถกักเก็บได้ภายในครัวเรือน และบางส่วนได้จากน้ำต้มสุกจากน้ำประปาบาดาล

โทรศัพท์

บริเวณเกาะเกร็ดมีโทรศัพท์บริการแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2532 และมีโครงข่าย ครอบคลุมไปทุกหมู่บ้าน โทรศัพท์ส่วนตัวติดตั้งแทบทุกบ้าน โดยเฉพาะบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมทางเท้า สาธารณะหรือบริเวณใกล้เคียงแม่น้ำ ส่วนบริเวณที่ถัดเข้าไปภายในเกาะที่เป็น เรือกสวนไร่นา ครัวเรือนเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่ขอติดตั้งโทรศัพท์ แต่สามารถใช้บริการโทรศัพท์สาธารณะได้ใน ร้านค้าภายในบริเวณชุมชนของหมู่บ้าน

ญ. สาธารณูปการ

ศูนย์เอนกประสงค์ของกรมพัฒนาชุมชน อยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 2 เป็นศูนย์ที่ให้ ข่าวสารข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเกาะเกร็ด ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย และยังใช้เป็น ที่ประชุมสภาตำบล

- หอกระจายข่าว หอกระจายข่าวเป็นที่กระจายข่าวของทางราชการ มี อยู่ 2 แห่ง ในหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 5 โดยปกติจะกระจายข่าวสารในช่วงเวลาเช้าและเย็น

- สถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ สถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ด ตระการ ของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เป็นศูนย์สงเคราะห์และคุ้มครอง สวัสดิภาพสตรี สตรีทุกคนที่ถูกกักบริเวณในสถานสงเคราะห์ฯแห่งนี้ เป็นหญิงโสเภณีที่ถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจดำเนินคดีส่งฟ้องศาล แล้วมีความผิดถูกคุมประพฤติ 1 ปี

สถานสงเคราะห์ฯแห่งนี้มีพื้นที่ทั้งสิ้น 16 ไร่ มีสตรีที่ถูกคุมประพฤติจำนวน 400 คน และมีการฝึกวิชาชีพให้หญิงบริการเหล่านั้นถึง 10 แผนก เช่น ทำผม ตัดเล็บ เสื้อผ้า ฯลฯ เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ

ณ. การรักษาความสะอาด

การกำจัดขยะภายในครัวเรือน มีการกำจัดกันเองโดยการเผาภายในบริเวณพื้นที่ของตนเอง เช่น ครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนริมแม่น้ำ ส่วนใหญ่มีนิสัยมักง่าย ทั้งขยะลงในแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมมาก

ฉ. การรักษาความสงบเรียบร้อย

การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณเกาะเกร็ดเป็นหน้าที่ของกำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ถ้ามีผู้กระทำความผิดจะจับส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีตำรวจปากเกร็ด

ประชาชนทุกคนบนเกาะเกร็ดมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดี ซึ่งคือ อุกฉกรรจ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนเกาะเกร็ดมีจำนวนน้อยครั้งมาก และจากสถิติในปีที่ผ่านมาในตำบลเกาะเกร็ดไม่มีคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ปล้นทรัพย์ โจรกรรม ช่มชู้้น ฆ่าคนตาย หรืออาชญากรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านเลย คดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีลักขโมยเล็กน้อยเท่านั้น

ท. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประชาชนในบริเวณเกาะเกร็ดไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในการเลือกตั้งครั้งหลังสุด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงการใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งหลังสุดของราษฎรในตำบลเกาะเกร็ด

หมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ
1	840	365	43.45
2	443	296	66.82
3	491	310	63.14
4	279	181	64.87
5	611	345	56.46
6	517	325	62.86
7	262	185	70.61
รวม	3,443	2,007	58.29

ที่มา : สำนักงานปกครองปากเกร็ด

จากตารางแสดงให้เห็นว่าราษฎรในตำบลเกาะเกร็ดมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยไปใช้สิทธิการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 58.29 และราษฎรในหมู่ที่ 7 ได้ให้ความสำคัญในการเลือกตั้งมากที่สุด โดยไปใช้สิทธิเลือกตั้งถึงร้อยละ 70.61 รองลงมาได้แก่ หมู่ 2 คือร้อยละ 66.82 อันดับสามได้แก่ หมู่ที่ 4 ร้อยละ 64.87 ส่วนหมู่ที่ 1 เป็นเพียงหมู่บ้านเดียวที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๗. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลเกาะเกร็ด

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นโครงการของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กลุ่มออมทรัพย์ฯ นี้ อยู่ในความรับผิดชอบของกำนันและพัฒนากรตำบลมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 78 ราย โดยที่สมาชิกจะฝากเงินเป็นรายเดือน และสามารถกู้ยืมเงินได้ โดยต้องผ่านชำระค้ำยาระบบของธนาคาร

4.4 ลักษณะประชากร

การศึกษาด้านประชากรของตำบลเกาะเกร็ด เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสภาพสังคมของพื้นที่ และเป็นส่วนสำคัญของการวางแผนการพัฒนาพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ด จึงได้ศึกษาลักษณะประชากรในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.4.1 จำนวนประชากร

จำนวนประชากรในระดับอำเภอปากเกร็ด ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนทั้งสิ้น 160,985 คน ซึ่งเพิ่มจำนวนจากปี พ.ศ. 2528 จากจำนวนประชากร 100,862 คน คิดเป็นการเพิ่มร้อยละ 59.61 ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา (จากตารางที่ 4.2) จากลักษณะการเพิ่มประชากรเช่นนี้เห็นได้ว่าในอนาคตจำนวนประชากรในระดับอำเภอมีจำนวนสูงขึ้นมาก ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการอพยพเข้าของประชากรในจังหวัดนนทบุรีเองและจากกรุงเทพมหานคร จำนวนประชากรทั้งหมดกระจายตัวกันอย่างหนาแน่นเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ด ได้แก่ ตำบลบางตลาด บางพูด บ้านใหม่ ปากเกร็ด และคลองเกลือ มีประชากรรวมทั้งสิ้น ร้อยละ 75.63 ของประชากรทั้งหมด ส่วนประชากรนอกเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ด มีการกระจายตัวอย่างเบาบาง ยกเว้นเขตตำบลท่าอิฐ

บริเวณเกาะเกร็ด มีประชากรทั้งสิ้น 6,551 คนในปี พ.ศ. 2535 จากอดีตที่ผ่านมาจำนวนประชากรของเกาะเกร็ดค่อนข้างคงที่ คือ ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ. 2528 มีจำนวนประชากร 6,554 คน นับว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีจำนวนประชากรลดลงร้อยละ -0.046 ส่วนสัดส่วนของประชากรตำบลเกาะเกร็ดต่อจำนวนประชากรตำบลปากเกร็ด ในปี พ.ศ. 2528 มีสัดส่วนร้อยละ 6.49 และในปี พ.ศ. 2535 มีสัดส่วนประชากรลดลง คือ มีจำนวนร้อยละ 4.07 เห็นได้ว่าการเพิ่มของจำนวนประชากรในระดับอำเภอเพิ่มมากขึ้น แต่สัดส่วนของบริเวณเกาะเกร็ดกลับลดลง แสดงว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในระดับอำเภอนั้นส่วนใหญ่จะเพิ่มขึ้นมากเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ด ซึ่งเป็นเขตที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นถึงลำดับของจำนวนประชากรของตำบลเกาะเกร็ดกับตำบลอื่นภายในอำเภอปากเกร็ด ซึ่งลำดับของเกาะเกร็ดจะอยู่ในลำดับกลาง ๆ หรือมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 รองจากตำบลท่าอิฐ ซึ่งนับเฉพาะตำบลที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา

ตารางที่ 4.2 แสดงอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรในตำบลเกาะเกร็ดและประชากรอำเภอปากเกร็ดระหว่างปี พ.ศ. 2528-2535

หมู่ พื้นที่	จำนวนประชากร		อัตราเพิ่ม(%)
	พ.ศ. 2528	พ.ศ. 2535	
ต. เกาะเกร็ด	6,554	6,551	-0.046
อ. ปากเกร็ด	100,862	160,985	59.61

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรในตำบลเกาะเกร็ดกับประชากรระดับอำเภอ ในปี พ.ศ. 2528 และ 2535

พ.ศ.	จำนวนประชากร ตำบลเกาะเกร็ด	จำนวนประชากร อำเภอปากเกร็ด	ร้อยละของประชากร ในพื้นที่ศึกษา
2528	6,554	100,862	6.49
2535	6,551	160,985	4.07

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.4 แสดงลำดับของประชากรของอำเภอปากเกร็ดปี พ.ศ. 2528-2534

ลำดับที่	ตำบล	ประชากรปี 2528	อันดับที่	ตำบล	ประชากรปี 2534
1	บางตลาด	29,927	1	บางตลาด	50,391
2	คลองเกลือ	18,294	2	บางพูด	25,959
3	บางพูด	10,647	3	บ้านใหม่	15,679
4	บ้านใหม่	10,596	4	ปากเกร็ด	14,453
5	ท่าอิฐ	8,053	5	คลองเกลือ	13,920
6	เกาะเกร็ด	6,554	6	ท่าอิฐ	13,857
7	คลองข่อย	4,393	7	เกาะเกร็ด	6,493
8	คลองพระอุดม	4,266	8	อ้อมเกร็ด	4,989
9	บางตะไนย์	3,468	9	คลองข่อย	4,379
10	บางพลับ	2,716	10	บางพลับ	3,562
11	อ้อมเกร็ด	1,951	11	บางตะไนย์	3,163
			12	คลองพระอุดม	2,342
	อำเภอปากเกร็ด	100,862		อำเภอปากเกร็ด	159,167

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอปากเกร็ด

อนึ่ง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2532 ตำบลปากเกร็ดแยกตัวจากตำบลคลองเกลือ

4.4.2 การกระจายตัวของประชากร

การกระจายตัวของประชากรบริเวณเกาะเกร็ด ทำการวิเคราะห์โดยการหาความสัมพันธ์ของจำนวนประชากรกับพื้นที่ โดยมีเครื่องชี้ คือ ดรรชนีการรวมตัวของประชากร (Concentration Index) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดการกระจายตัวหรือการรวมตัวของประชากร รวมถึงการตั้งถิ่นฐานของประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

โดยมีสูตรการหาดรรชนีการรวมตัวของประชากร ดังนี้

$$C.I = \frac{\sum CP. \text{ของพื้นที่} - CP. \text{ของประชากร}}{\sum CP. \text{ของพื้นที่}}$$

C.I = Concentration Index

CP. = Cumulative Percent คือ ค่าเปอร์เซ็นต์สะสม

ผลลัพธ์ของ Concentration Index จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ถ้าผลลัพธ์ที่ได้มีค่าเท่ากับ 1 แสดงว่า ประชากรมีการรวมตัวกันอยู่ในพื้นที่เพียงแห่งเดียวไม่กระจายตัว หรือถ้าผลลัพธ์ที่ได้เท่ากับ 0 จะแสดงให้เห็นว่าการกระจายตัวของประชากรเป็นไปอย่างสม่ำเสมอเท่าๆกันทุกพื้นที่

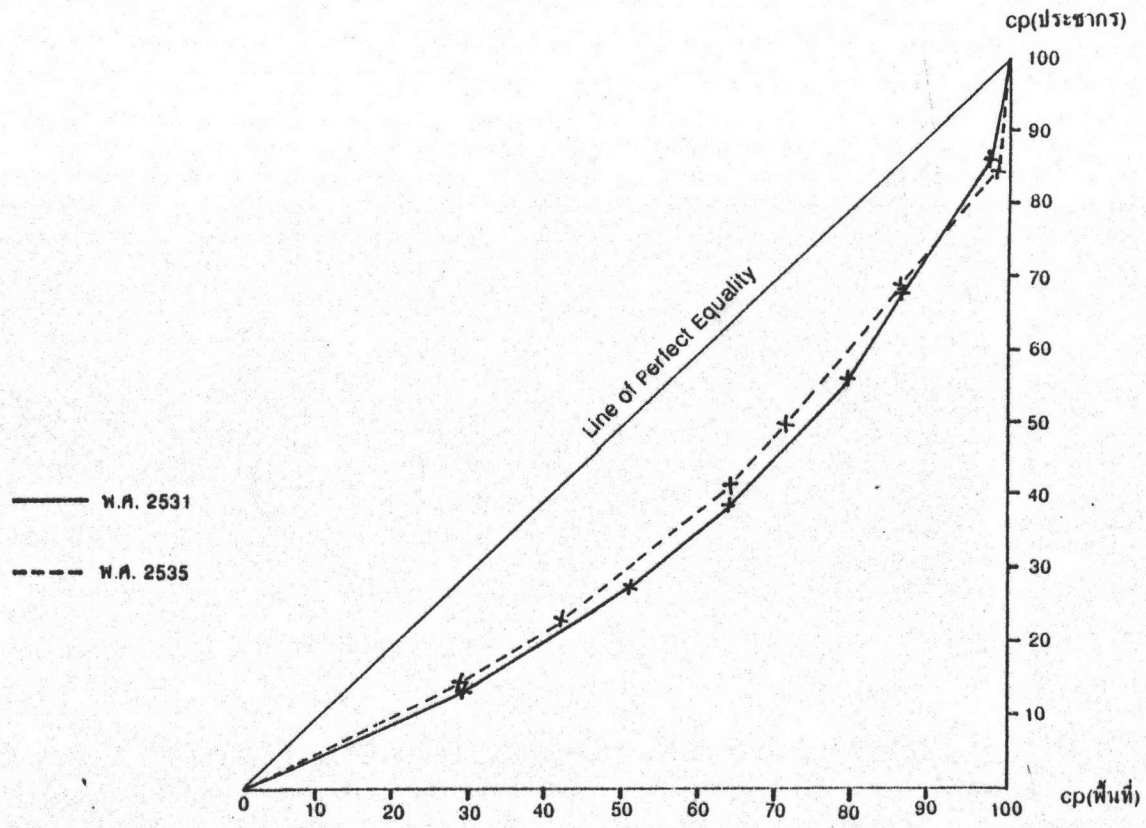
การแสดงกราฟให้เห็นแกน X และแกน Y แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่ และ ประชากร เส้นทะแยงมุม คือ เส้นที่แสดงการกระจายตัวสม่ำเสมอ หรือเท่าเทียมกันเป็นเปอร์เซ็นต์ จำนวนประชากรที่กระจายตัวเป็นส่วนที่เท่ากับพื้นที่ เช่น ร้อยละ 20 ของประชากรกระจายตัวในพื้นที่ร้อยละ 20 เป็นต้น

เส้นที่แสดงการกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ คือ เส้น Lorenz Curve เกิดจากเปอร์เซ็นต์ของจำนวนประชากรกระจายตัวไม่ได้สัดส่วนกับพื้นที่ ดังนั้น เส้น Curve ที่ห่างจากเส้นทะแยงมุมมากเท่าใด แสดงถึงการกระจายตัวที่ไม่สม่ำเสมอมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันค่า CI ที่ได้จะเป็นเครื่องยืนยัน โดยค่า CI คือ พื้นที่ใต้เส้น Lorenz Curve จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าที่ห่างจาก 0 คือ ค่ามาก แสดงถึงการกระจายตัวไม่สม่ำเสมอคือมีการกระจุกตัวสูงนั่นเอง

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบการกระจายตัวของประชากรในหมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบลเกาะเกร็ด
ปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2535

หมู่บ้าน	คน/ไร่	พื้นที่			ประชากร			CI
		ไร่	%	CP	จำนวนคน	%	CP	
ปี 2531								
3	1.2	739	29.69	29.69	901	13.67	13.67	
5	1.7	540	21.70	51.38	915	13.88	27.55	
4	2.2	307	12.33	63.71	676	10.25	37.80	
1	3.1	380	15.27	78.98	1,183	17.95	55.74	
7	3.9	190	7.63	86.61	737	11.18	66.92	
2	4.3	280	11.25	97.86	1,220	18.51	85.43	
6	18.1	53	2.13	100	960	14.56	100.00	
รวม	2.6	2,489	100.00	508.23	6,592	100.00	387.11	0.238
ปี 2535								
3	1.3	739	29.69	29.69	964	14.72	14.71	
4	1.7	307	12.33	42.02	523	7.98	22.69	
5	2.2	540	21.70	63.71	1,182	18.04	40.73	
7	3.0	190	7.63	71.34	578	8.82	49.55	
1	3.1	380	15.27	86.61	1,198	18.29	67.84	
2	3.8	280	11.25	97.86	1,062	16.21	84.05	
6	19.7	53	2.13	100	1,044	15.94	100.00	
รวม	2.6	2,489	100.00	491.23	6,551	100.00	379.57	0.227

แผนภูมิ 4.1 Lorenz Curve แสดงการกระจายตัวประชากรของเกาะเกร็ด
เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2535

จากตารางที่ 4.5 ค่า CI ที่ได้ คือ

C.I ของปี 2531 = 0.047

2535 = 0.052

จะพบว่า พ.ศ. 2535 มีการกระจายตัวของประชากรมากกว่าปี พ.ศ. 2531 และจากกราฟแสดงให้เห็นว่า พื้นที่บางหมู่บ้านของอำเภอเกาะเกร็ดมีการกระจุกตัวมาก และเส้น LORENZ CURVE ห่างจากเส้นทะแยงมุมมาก โดยเฉพาะพื้นที่ในหมู่ที่ 6 มีการกระจุกตัวของประชากรสูงมาก

4.4.3 ความหนาแน่น

ความหนาแน่นของประชากรบริเวณเกาะเกร็ดมีความหนาแน่นเฉลี่ย 2.6 คนต่อไร่มาตั้งแต่ พ.ศ. 2528 หรือ 7 ปีที่ผ่านมาจำนวนประชากรของตำบลเกาะเกร็ดมีลักษณะคงที่ จำนวนการเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกันมากนัก ถ้าเปรียบเทียบกับความหนาแน่นทั้งอำเภอปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2528 อำเภอปากเกร็ดมีความหนาแน่นเฉลี่ย 1.8 คนต่อไร่และเพิ่มขึ้นเป็น 2.9 คนต่อไร่ ในปี พ.ศ. 2535 หรือในระยะ 7 ปีที่ผ่านมาความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่อำเภอปากเกร็ดเพิ่มร้อยละ 61.11 ในขณะที่ตำบลเกาะเกร็ดความหนาแน่นของประชากรมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ซึ่งพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ดมีความหนาแน่นเพิ่มสูงมากอย่างรวดเร็วสาเหตุจากการอพยพเข้าอย่างมากมาย

บริเวณเกาะเกร็ดในปี พ.ศ. 2535 จากตารางที่ 4.6 ความหนาแน่นของประชากรทั้งตำบลมีความหนาแน่นเฉลี่ย 2.6 คนต่อไร่ ถ้าแยกความหนาแน่นเป็นรายหมู่บ้านพบว่า หมู่ที่ 6 มีความหนาแน่นสูงสุด ถึง 19.7 คนต่อไร่ รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 2 3.8 คนต่อไร่ หมู่ที่ 1, 3.1 คนต่อไร่ และหมู่ที่ 7 3.0 คนต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่รึมน้ำในหมู่ที่ 1, 2, 6 และ 7 เป็นเขตชุมชนพักอาศัยอย่างหนาแน่นของบริเวณเกาะเกร็ด

4.4.4 โครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากรบนเกาะเกร็ดเป็นข้อมูลโครงสร้างทางเพศและอายุ จากสถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ดหมู่ที่ 6 ประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2534 ปรากฏว่าประชากรเพศหญิงมีมากกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย คือ มีประชากรเพศหญิงรวม 2,971 คน หรือร้อยละ

ตารางที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบความหนาแน่นระหว่างพื้นที่ศึกษากับเขต
อำเภอปากเกร็ดในปี พ.ศ. 2528 และ 2535

ปี พ.ศ.	ตำบลเกาะเกร็ด คน/ไร่	อำเภอเกาะเกร็ด คน/ไร่
2528	2.6	1.8
2535	2.6	2.9

ที่มา : สำนักงานอำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.7 แสดงความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่เขตตำบลเกาะเกร็ด
ระหว่าง พ.ศ. 2528-2535

พ.ศ.	พื้นที่ (ไร่)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น คน/ไร่
2528	2,489	6,554	2.6
2529	2,489	6,649	2.7
2530	2,489	6,819	2.7
2531	2,489	6,592	2.6
2532	2,489	6,462	2.6
2533	2,489	6,503	2.6
2534	2,489	6,493	2.6
2535	2,489	6,551	2.6

ที่มา : สำนักงานอำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.8 แสดงความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่รายหมู่บ้านของตำบลเกาะเกร็ด
พ.ศ. 2535

หมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น คน/ไร่
1	380	1,198	3.1
2	280	1,062	3.8
3	739	964	1.3
4	307	523	1.7
5	540	1,182	2.2
6	53	1,044	19.7
7	190	578	3
รวม	2,489	6,551	2.6

ที่มา : สำนักงานอำเภอปากเกร็ด

โครงสร้างด้านอายุของประชากร มีจำนวนมากที่สุด คือ มีอายุตั้งแต่ 15-40 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 2,875 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.58 ของประชากรทั้งหมด โครงสร้างของประชากรในวัยเด็ก คือตั้งแต่ 15 ปีลงมา มีจำนวนทั้งสิ้น 1,232 คน คิดเป็นร้อยละ 21.24 ส่วนประชากรสูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยคือ 583 คน คิดเป็นร้อยละ 10.05

นับว่าโครงสร้างประชากรของเกาะเกร็ดส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 15-40 ปี มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาววัยแรงงานที่สามารถหารายได้ให้แก่ครัวเรือนได้สูงสุด

4.4.5 การเปลี่ยนแปลงประชากร

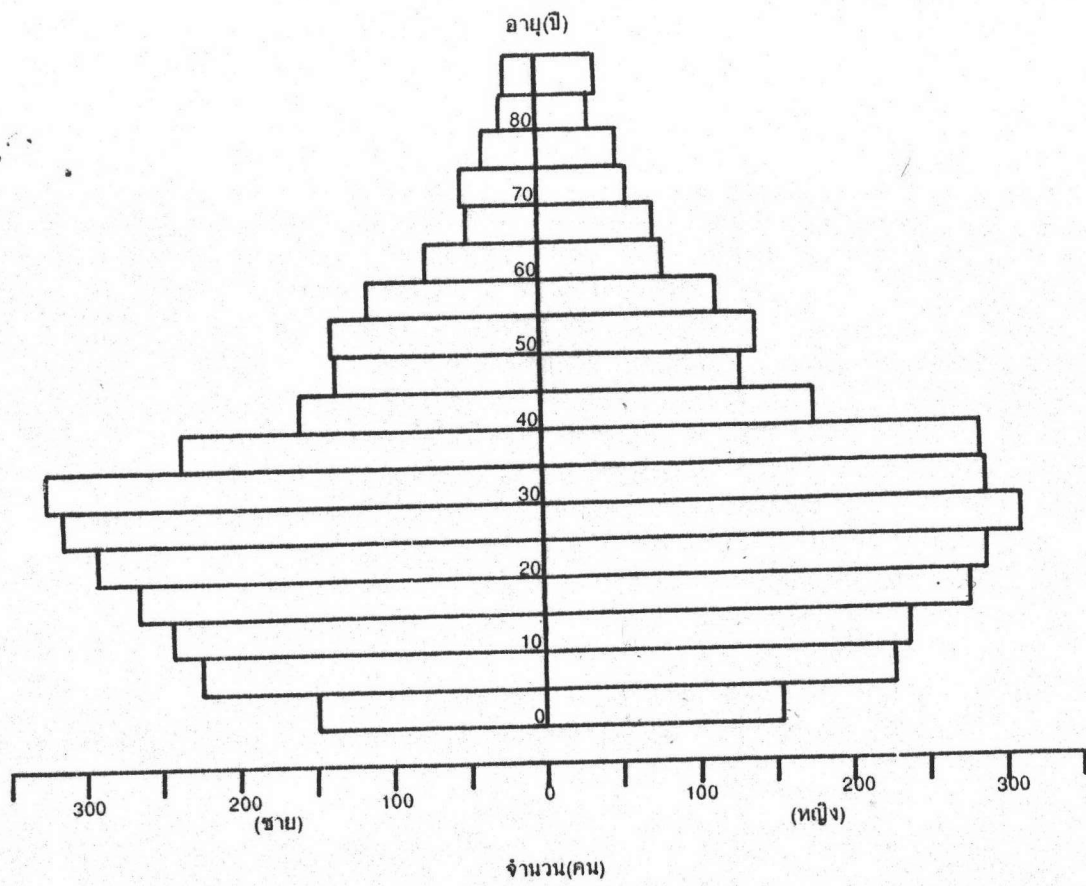
จำนวนประชากรของบริเวณเกาะเกร็ดที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างช่วงปี พ.ศ. 2528-2535 นั้นสาเหตุส่วนใหญ่มาจากสาเหตุทางธรรมชาติได้แก่ การเกิด และการตาย ส่วนสาเหตุการย้ายถิ่นนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรน้อยมาก

ตารางที่ 4.9 แสดงโครงสร้างทางเพศและอายุของประชากรบริเวณเกาะเกร็ด

หมู่ที่	จำนวน หลังคา เรือน	จำนวนประชากร			ประชากรแยกตามกลุ่มอายุ 20 กลุ่ม แบบสถิติกระทรวงฯ																																							
		ชาย	หญิง	รวม	0-27		28-48		14		8-9		10-14		15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		50-54		55-59		60-64		65-69		70-74		75-79		80-84		85ขึ้นไป	
					ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.	ช.	ญ.		
1	174	580	576	1,156	-	-	2	2	15	29	39	42	64	43	37	43	44	44	69	60	98	59	50	73	31	32	31	20	28	30	27	20	13	24	11	14	7	14	6	9	2	11	6	7
2	153	409	452	861	3	2	9	7	19	14	30	43	39	44	52	56	48	40	40	43	30	38	22	33	24	21	24	23	17	20	16	25	13	10	6	9	5	7	3	6	4	5	3	6
3	143	399	460	859	1	3	6	4	11	10	28	30	31	39	51	40	34	36	42	52	47	46	25	45	25	36	18	15	19	18	22	20	11	14	5	8	7	6	8	7	4	5	4	4
4	97	238	228	466	1	3	1	2	11	5	30	18	10	13	23	22	32	30	24	26	15	20	19	16	10	11	13	11	8	16	10	7	2	5	4	7	5	4	10	6	7	3	3	4
5	205	537	568	1,105	-	-	1	-	36	33	43	39	51	44	46	55	71	61	60	61	52	64	49	56	26	29	25	28	25	22	16	23	14	11	5	18	8	11	4	6	4	1	1	4
6	142	451	457	908	-	-	4	4	21	24	36	41	32	36	36	38	44	35	55	47	57	41	46	44	26	30	16	30	21	20	15	11	13	11	9	14	13	7	3	10	1	5	3	9
7	75	214	230	444	-	-	-	2	8	8	18	15	15	18	19	23	17	23	24	22	22	21	24	18	15	18	7	7	17	14	7	10	8	6	7	5	3	10	1	7	1	5	1	-
รวม	989	2,828	2,971	5,799	5	8	23	21	121	123	224	228	242	237	264	277	290	289	314	311	321	289	235	285	157	177	134	134	135	140	113	116	74	81	47	75	48	59	35	51	23	35	21	34

ที่มา : สถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ด

แผนภูมิ โครงสร้างทางเพศและอายุของประชากรเกาะเกร็ด พ.ศ. 2534

จากข้อมูลประชากรของสำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอปากเกร็ด อาจมีการคลาดเคลื่อนจำนวนตัวเลขในการจัดเก็บข้อมูล (ตารางที่ 4.10)

บริเวณเกาะเกร็ดมีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ด แต่ถ้าเปรียบเทียบตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลด้วยกันแล้วนับว่ามีการเปลี่ยนแปลงประชากรที่ใกล้เคียงกันยกเว้นตำบลท่าอิฐ ที่มีจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการสร้างสะพานพระนั่งเกล้า และถนนรัตนธานีเบศรีทำให้มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นในพื้นที่มาก

การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ (NATURAL CHANGE) หรือการเพิ่มโดยธรรมชาติซึ่งเป็นผลสุทธิของการเกิดและการตาย แนวโน้มการเกิดของเด็กลดลงอย่างเห็นได้ชัดและในปี พ.ศ. 2533 ไม่มีเด็กเกิดเลย ทั้งนี้เนื่องมาจากการวางแผนครอบครัว อัตราการเกิดและตายของประชากรบนเกาะเกร็ด จากปี พ.ศ. 2529-2534 หรือในช่วง 5 ปี พบว่ามีอัตราการเกิด 6.6 คนต่อปี อัตราการตาย 26.83 คนต่อปี หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ลดลงร้อยละ 75.15 ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งสาเหตุที่มีการตายมากเป็นเพราะโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุมีมาก หรือตายเพราะโรคคนสูงอายุมิได้ตายจากโรคระบาดแต่อย่างใด

การเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่น อัตราการย้ายถิ่นของบริเวณเกาะเกร็ดในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา มีอัตราค่อนข้างคงที่ หรือมีการย้ายถิ่นลดลงร้อยละ 0.4 (จากตารางที่) และจากข้อมูลการสำรวจของสำนักทะเบียนราษฎร อำเภอปากเกร็ดพบว่าประชากรที่อพยพเข้าและอพยพออกจากบริเวณเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็นการอพยพเฉพาะภายในจังหวัดเท่านั้น

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของตำบลเกาะเกร็ด
ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2534

ปีพ.ศ.	จำนวนประชากร			
	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก
2529	5	21	268	336
2530	13	11	437	313
2531	15	18	285	360
2532	2	34	185	264
2533	-	31	325	233
2534	5	46	234	235
รวม	40	161	1,734	1,741

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอปากเกร็ด

4.4.6 การคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต

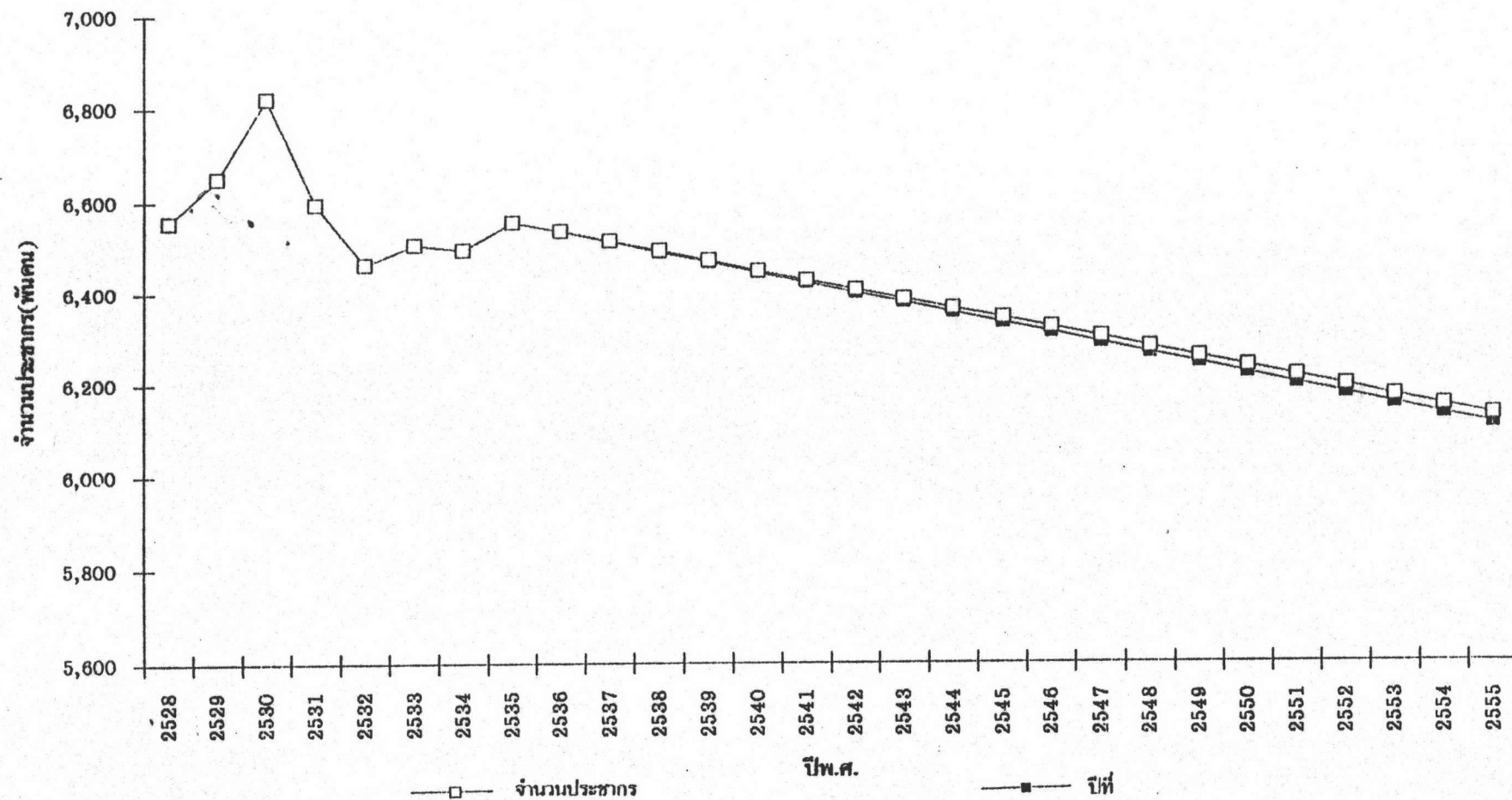
จำนวนประชากรบริเวณเกาะเกร็ด เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งอำเภอ ปรากฏว่ามีสัดส่วนประชากรคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.07 เท่านั้น รวมทั้งอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2528-2535 ก็มีอัตราลดลงเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ -0.046 และเมื่อนำมาพล็อตในกราฟปรากฏว่า จำนวนประชากรของบริเวณเกาะเกร็ดจะลดลงเรื่อยๆทุกปีแต่ในอัตราเล็กน้อย

การคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคตของพื้นที่ ใช้วิธีการประมาณด้วยวิธีเรขาคณิต แบบ LINEAR REGRESSION โดยใช้สมการ $y = a+bx$

ตารางที่ 4.11 แสดงการคาดการณ์ประชากรตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ.	จำนวนประชากร	ปีที่
2528	6,554	
2529	6,649	
2530	6,819	
2531	6,592	
2532	6,462	
2533	6,503	
2534	6,493	
2535	6,551	
2536	6,532	1
2537	6,509	2
2538	6,487	3
2539	6,465	4
2540	6,442	5
2541	6,420	6
2542	6,397	7
2543	6,375	8
2544	6,353	9
2545	6,330	10
2546	6,308	11
2547	6,286	12
2548	6,263	13
2549	6,241	14
2550	6,218	15
2551	6,196	16
2552	6,174	17
2553	6,151	18
2554	6,129	19
2555	6,107	20

กราฟแสดงการคาดการณ์ประชากรตำบลเกาะเกร็ด พ.ศ.2528-2555

- เมื่อ b คือ จำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลงเป็นรายปี (หรือต่อหน่วยเวลา)
 a คือ ค่าคงที่
 x คือ ปีที่
 y คือ จำนวนประชากรในแต่ละปี

โดยป้อนข้อมูลจำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2528-2535 เพื่อคาดการณ์จำนวนประชากรใน 20 ปีข้างหน้า

จากการคำนวณปรากฏว่า จำนวนประชากรในปีพ.ศ. 2545 หรือ 10 ปีข้างหน้าจำนวนของประชากรบริเวณเกาะเกร็ดลดลงมีจำนวน 6,330 คน และลดลงเหลือ 6,107 คน ในปี พ.ศ. 2555 หรืออีก 20 ปีข้างหน้า

ซึ่งการคาดการณ์จำนวนประชากรของเกาะเกร็ดลดลงเรื่อย ๆ เพราะสาเหตุความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ คือ อัตราการตายของผู้สูงอายุมีมาก อัตราเกิดมีน้อย และการย้ายถิ่นเข้ามามีจำนวนไม่มาก เพราะข้อจำกัดการพัฒนาไม่ว่าจะเป็น การเข้าถึงพื้นที่ ระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ยังมิได้กระจายและบริการให้ครอบคลุมทั่วทั้งบริเวณ ตลอดจนนโยบายของรัฐในการรักษาพื้นที่นี้ไว้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และมีข้อกำหนดควบคุมอาคารสูง ทำให้นักลงทุนธุรกิจพัฒนาที่ดินไม่คิดเสี่ยงที่จะเข้ามาพัฒนาที่ดินบนเกาะเกร็ด ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชากรจากภายนอกเกาะที่ต้องการอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานเพื่อพักอาศัย หรือเพื่อการเกษตรกรรม มีจำนวนน้อยมาก.

4.5 สภาพทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ โดยรวมของเกาะเกร็ดขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งระบบเศรษฐกิจบนเกาะเกร็ดในปัจจุบันเป็นระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งปิด คือ ไม่มีนักลงทุนจากภายนอกเข้ามาลงทุนพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร อุตสาหกรรมหรือด้านการบริการ เพราะข้อจำกัดด้านทำเลที่ตั้งของพื้นที่ การเข้าถึงไม่สะดวกระบบสาธารณูปโภคบนเกาะ อันได้แก่ ระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพทที่ยังให้บริการไม่ครอบคลุมทั่วทั้งบริเวณเกาะทำให้การลงทุนพัฒนาพื้นที่บนเกาะต้องใช้ทุนสูง นอกจากนี้ นักลงทุนต้องรอดูทำที่นโยบายของรัฐในการกำหนดผังบริเวณการใช้ที่ดินบนเกาะ ตลอดจนข้อกำหนดเขตควบคุมอาคารสูงเสียก่อนที่จะเข้าไปดำเนินธุรกิจบนเกาะเกร็ด

4.5.1 โครงสร้างการผลิตในปัจจุบัน

โครงสร้างการผลิตในระดับจังหวัด ภาคการผลิตที่สำคัญ คือ ภาคการค้าและบริการ รองได้แก่ภาคอุตสาหกรรม ส่วนในระดับอำเภอภาคการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม โดยมีอุตสาหกรรมแปรรูปไม้มีจำนวนมากที่สุด แต่ในทางตรงกันข้ามบริเวณเกาะเกร็ดกลับมีโครงสร้างการผลิตที่ต่างไปจากระดับจังหวัด และอำเภอ คือ มีโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นภาคเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาแทบทั้งสิ้น ลักษณะโครงสร้างการผลิตของบริเวณเกาะเกร็ดมีดังนี้

1. การผลิตภาคเกษตรกรรม

บริเวณเกาะเกร็ดพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมนิยมทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นมากที่สุด โดยปลูกพืชรวมกันหลายชนิด เช่น ทุเรียน มะม่วง ส้มโอ มะพร้าว มะนาว กล้าย ฯลฯ พบกระจายทั่วไปในพื้นที่ของหมู่ที่ 1-5 รองลงมาได้แก่การทำสวนผัก ผักที่นิยมปลูกกันมา ได้แก่ ผักกะเจต พบได้เฉพาะในหมู่ที่ 3 และ 4

การผลิตภาคเกษตรกรรมนั้นลดลงอย่างมากจากอดีตที่ผ่านมา จนกระทั่งการประกอบอาชีพนี้กลายเป็นอาชีพรองของครัวเรือนไป เนื่องจากสาเหตุหลักๆหลายประการ เช่น ส่วนมีอายุมากขึ้น ขาดการบำรุงรักษา ขาดแรงงาน หนุ่มสาวที่นิยมไปรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมภายนอกเกาะ ราคาของผลผลิตมีราคาต่ำ และไม่มีความแน่นอน แต่ในช่วง 2-3 ปีหลังนี้ ภาคเกษตรกรรมกลับเริ่มได้รับความนิยมจากเกษตรกรบนเกาะเกร็ดมากขึ้น สังเกตได้จากข้อมูลการประกอบอาชีพนี้ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และคาดว่าจะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นถ้าได้รับความร่วมมือและเอาใจใส่จากภาครัฐบาล ทั้งในด้านสนับสนุนพันธ์พืช เทคนิคการปลูก การดูแลรักษา ตลอดจนด้านราคา และการตลาด

2. การผลิตภาคอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดบนเกาะเกร็ดเป็นอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา มีจำนวนทั้งสิ้น 28 โรง (พ.ศ. 2535) เป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกี่ยวกับ กระถางต้นไม้ ครก และประเภทงานศิลปะ โรงงานนั้นกระจายตามชุมชนริมน้ำในหมู่ 1, 2, 5, 6 และ 7 แรกเริ่มนั้นอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นการปั้นประเภทงานศิลปะมอญโบราณเท่านั้น และมีเฉพาะในครัวเรือนมอญ มีจุดประสงค์เพื่อมอบเป็นของขวัญที่ระลึกให้แก่เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม ต่อมาจึงได้แพร่หลายในหมู่ชาวไทย มีการปั้นผลิตภัณฑ์หลายประเภท การผลิตเน้นเพื่อการค้าและเพื่อการส่งออกต่างประเทศมากขึ้น

4.5.2 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของราษฎรบริเวณเกาะเกร็ดนั้น ส่วนใหญ่เป็นลักษณะผสมจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ คือ ประมาณร้อยละ 92.82 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดบนเกาะเกร็ดประกอบอาชีพตั้งแต่ 2 อาชีพขึ้นไป เป็นอาชีพหลักและอาชีพรอง ลักษณะการประกอบอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล โดยทุกคนทำงานเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัว

ก. อาชีพเกษตรกรรม

อาชีพเกษตรกรรมของราษฎรบนเกาะเกร็ด แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้น สวนผัก ประมง และเลี้ยงสัตว์

1. การทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้น

การประกอบอาชีพการเกษตรประเภทการทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นนี้ ถือเป็นอาชีพดั้งเดิมของราษฎรบนเกาะเกร็ด เรียกสวนต่างๆกระจายไปในพื้นที่ทั่วทุกหมู่บ้านยกเว้นในหมู่ที่ 6 ที่ไม่มีการประกอบอาชีพ เพราะหมู่บ้านนี้มีพื้นที่น้อย และราษฎรส่วนใหญ่นิยมประกอบอาชีพปั้นครกและกระถาง การประกอบอาชีพนี้ได้ลดจำนวนลงอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เพราะขาดแคลนแรงงานทำการเกษตรทำแล้วไม่คุ้มทุน โดยแรงงานหนุ่มสาวส่วนใหญ่นิยมไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมภายนอกเกาะเกร็ด เพราะความต้องการรายได้ที่สูงกว่าและมีความมั่นคงกว่า โดยเฉพาะในช่วงปี 2531-2534 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจธุรกิจค้าที่ดินเฟื่องฟูมาก อำเภอปากเกร็ดมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินอย่างมโหฬารจากพื้นที่เกษตรกรรม มาเป็นพื้นที่พักอาศัย การค้า และบริการ เกาะเกร็ดเองก็เป็นเป้าหมายในนั้นกลุ่มคน เข้ามาซื้อที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่ริมน้ำจะได้ราคาสูง ทำให้เกษตรกรหลายครัวเรือนถึงกับหยุดทำสวนไม้ผล เชื้อโรคทำที่ และรอนักลงทุนมาซื้อที่ดินของตน โดยปล่อยให้ไม้ผลเติบโตเองตามธรรมชาติ มิได้ดูแลเอาใจใส่ และกลายเป็นพื้นที่สวนร้างในที่สุด หลังจากนั้นกลุ่มคนจากภายนอกมาซื้อที่ดินได้ระยะหนึ่ง ธุรกิจที่ดินได้ซบเซาลง (กลางปี พ.ศ. 2534) เกษตรกรส่วนหนึ่งจึงหันกลับมาดูแลและฟื้นฟูสวนของตนอีกครั้ง เพราะการปล่อยให้พื้นที่สวนร้างมาหลายปีเสียประโยชน์ทางเศรษฐกิจและพื้นที่สวนที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นส่วนใหญ่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ มิได้เข้าทำกินยกเว้นเกษตรกรในหมู่ที่ 2 มีจำนวน 40 ครัวเรือน ที่มีการเข้าที่ดินทั้งหมดทำสวนไม้ผล และอีก 15 ครัวเรือนเข้าที่ดินเป็นบางส่วน ประกอบกับพื้นที่เกษตรใกล้เมืองถูกรุกค้ำและเปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุมชนมากขึ้น ทำให้ความต้องการซื้อผลราคากวจากสวนมีมากขึ้น โดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวนและให้ราคาดี

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2535) จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลมีจำนวนทั้งสิ้น 296 ครัวเรือน (จากตารางที่ 4.12) มากที่สุดได้แก่ หมู่ที่ 2 มีจำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.72 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่ประกอบอาชีพทำสวน รองลงมา ได้แก่หมู่ที่ 3 ร้อยละ 28.04 หมู่ที่ 4 ร้อยละ 20.27 และหมู่ที่ 5 ร้อยละ 16.90 ตามลำดับ สำหรับหมู่ที่ 7 มีพื้นที่เกษตรกรรมเพียง 20 ไร่ และในปีพ.ศ. 2534 เกษตรกรได้กลับมาปรับปรุงดูแลพื้นที่ส่วนเก่าร้างและปรับปรุงพื้นที่ส่วนถึง 12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.05 ของจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลบนเกาะเกร็ด

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา คือ ช่วง พ.ศ. 2533-2535 (จากตารางที่ 4.12) จำนวนครัวเรือนที่ทำสวนไม้ผล เพิ่มขึ้นจาก 187 ครัวเรือน ในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็น 296 ครัวเรือนในปี 2535 คือเพิ่มจำนวน 109 ครัวเรือน หรือเพิ่ม 58.95 หรืออัตราเพิ่ม 29.14 ต่อปี และในช่วงปีที่ผ่านมาครัวเรือนที่ทำสวนไม้ผลในหมู่ที่ 4 มีอัตราการเพิ่มมากที่สุดคือ 48 ครัวเรือน หรืออัตราเพิ่ม 2 เท่า ต่อปี รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 2 อัตราเพิ่ม 31.73 ต่อปี และหมู่ที่ 5 อัตราเพิ่ม 10.97 ต่อปี ส่วนในหมู่ที่ 1 เป็นหมู่บ้านเดี่ยวที่มีจำนวนครัวเรือนทำสวนไม้ผลมีจำนวนอัตราลดลงร้อยละ 20 ต่อปี เพราะปัญหาด้านขาดแคลนแรงงาน รายได้จากผลผลิตน้อยไม่คุ้มทุน

การประกอบอาชีพของราษฎรบนเกาะเกร็ด ใช้พื้นที่เฉลี่ย 3.5 ไร่ต่อครัวเรือนลดลงจาก พ.ศ. 2533 ที่ใช้พื้นที่เฉลี่ย 5.1 ไร่ต่อครัวเรือน สาเหตุหลักเพราะปัญหาด้านขาดแคลนแรงงาน จึงลดขนาดพื้นที่ส่วนให้เล็กลง เพื่อสะดวกต่อการปรับปรุงดูแลและแรงงานส่วนใหญ่เป็นบุคคลสูงอายุ ลักษณะของสวนส่วนใหญ่เป็นส่วนผสม คือปลูกพืชหลายชนิดไว้ด้วยกัน ไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ส้มโอ กล้าย มะม่วง กุเรียน มะพร้าว หนาก ขุนน มะละกอ และมะนาว

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนครัวเรือนในเกาะเกร็ดที่ทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นระหว่าง พ.ศ. 2533-2535

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	สัดส่วน	จำนวนครัวเรือน	สัดส่วน	อัตราการเปลี่ยนแปลง	พื้นที่ (ไร่)	
	พ.ศ. 2533		พ.ศ. 2535			พ.ศ. 2533-2535	2533
1	10	5.35	6	2.03	-40	8	8
2	52	27.81	85	28.72	63.46	2	2
3	72	38.5	83	28.04	15.26	3	3
4	12	6.42	60	20.27	400	5	4
5	41	21.92	50	16.9	21.95	2.5	2.5
6	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	12	4.05	0	0	1.5
รวม	187	100	296	100	58.29	5.1	3.5

ที่มา : สำนักงานเกษตร อำเภอปากเกร็ด

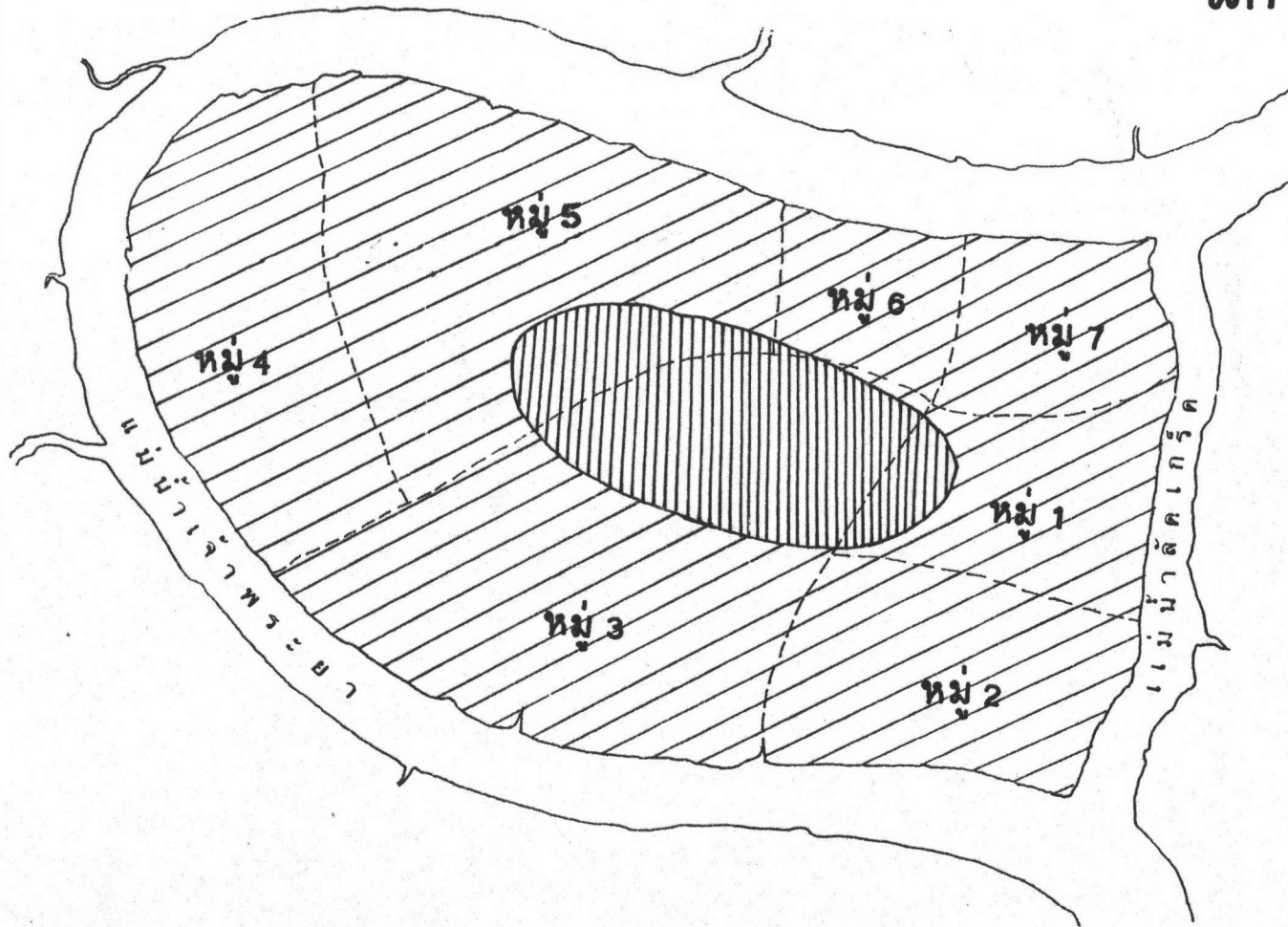
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนครัวเรือนในเกาะเกร็ดที่ทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นระหว่าง
พ.ศ. 2533-2535 (หน่วย : บาท/ไร่/ครัวเรือน/ปี)

หมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ย พ.ศ. 2533	รายได้เฉลี่ย พ.ศ. 2535	อัตราการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2533-2535
1	6,250	12,500	100
2	7,500	30,000	300
3	9,333	23,333	150
4	8,000	20,000	150
5	8,000	20,000	150
6	0	0	0
7	0	26,666	0
รวม	7,816	22,083	182.53

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

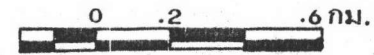
ส่วนรายได้ของราษฎรที่ประกอบอาชีพนี้ (ตารางที่ 4.13) เฉลี่ย
ครัวเรือนละ 22,083 /ไร่/ปี ครัวเรือนในหมู่ที่ 2 มีรายได้มากที่สุดถึง 30,000 บาท/ไร่/ปี
รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 7 ที่เริ่มต้นมาประกอบอาชีพนี้กลับมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่ารายได้เฉลี่ยรวม คือ
มีรายได้เฉลี่ย 26,666 บาท/ครัวเรือน/ไร่/ปี และหมู่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนละ 23,333
บาท/ไร่/ปี น้อยที่สุดได้แก่ราษฎรในหมู่ที่ 1 มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 12,500 บาท/ไร่/ปี ใน
ช่วง 2 ปีที่ผ่านมาคือ พ.ศ.2533-2535 ราษฎรที่ประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น
7,133 บาท/ครัวเรือน/ไร่/ปี หรือคิดเป็นอัตราเพิ่มร้อยละ 91.26 ต่อปี ครัวเรือนที่
ประกอบอาชีพนี้ในหมู่ที่ 2 มีรายได้เพิ่มมากที่สุดจำนวน 11,250 บาท/ไร่/ปี หรือมีอัตราเพิ่ม
1.5 เท่าต่อปี รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 3, 4 และ 5 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 75 ต่อปี และน้อยที่สุดได้
แก่ราษฎรในหมู่ที่ 1 มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ต่อปี

แสดง บริเวณความเหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล, ฝัก

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผ่นที่ 4.4

สัญลักษณ์

เหมาะสม แต่มีข้อจำกัดเรื่อง
น้ำเค็มไหลท่วมพื้นที่

เหมาะสม แต่มีข้อจำกัดเรื่อง
การระบายน้ำเลว

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน

ในอนาคตการทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้น อาจกลับมามีบทบาทเพิ่มขึ้น
จนเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรบนเกาะเกร็ดได้ทั้งนี้ต้องได้รับการปรับปรุงดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง
จึงมีจำนวนแรงงานที่เพียงพอ ตลอดจนได้รับการอบรมด้านเทคนิคการเพิ่มคุณภาพและปริมาณของ
ผลผลิตจากเจ้าหน้าที่รัฐ

2. ส่วนผัก

การทำสวนผักในบริเวณเกาะเกร็ดเป็นการทำสวนผักกะเจดเพียง
อย่างเดียว ราษฎรที่ประกอบอาชีพนี้เพียงราษฎรในหมู่ที่ 3 และ 4 เท่านั้น ปัจจุบัน (2535)
(ตารางที่ 4.14) มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพนี้เพียง 11 ครัวเรือนในหมู่ที่ 3 จำนวน 7 ครัว
เรือนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.64 และหมู่ที่ 4 ร้อยละ 36.36

ราษฎรที่ประกอบอาชีพนี้ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา คือ พ.ศ. 2533-
2535 มีจำนวนลดลงจาก พ.ศ. 2533 ซึ่งมีจำนวน 24 ครัวเรือน ลดลงเหลือ 11 ครัวเรือน
คิดเป็นอัตราการลดลง -54.17 หรือลดลงอัตราร้อยละ 27.08 ต่อปี จำนวนครัวเรือนในหมู่ที่ 3
ลดลงมากที่สุดคิดเป็นอัตราร้อยละ -63.16

การใช้พื้นที่ทำสวนผักของครัวเรือนในการประกอบอาชีพนี้ ในช่วง
2 ปีที่ผ่านมาไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ เฉลี่ยใช้พื้นที่ครัวเรือนละ 2 ไร่

ส่วนรายได้ของราษฎรที่ประกอบอาชีพนี้ (ตารางที่ 4.14) ปี
2535 ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 22,500 บาท/ไร่/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2533 จำนวน 2,500 บาท
คิดเป็นการเพิ่มอัตราร้อยละ 6.25 ต่อปี

การทำสวนผักในหมู่ที่ 3 และ 4 นั้น จะขุดบ่อขนาดใหญ่เพื่อทำ
บ่อผักกะเจด ซึ่งการปลูกผักกะเจดนั้นในบางช่วงเวลาถือเป็นรายได้หลัก และบางช่วงเป็น
รายได้รอง เพราะตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกรกฎาคม เป็นช่วงฤดูร้อนผักกะเจดจะเจริญเติบโต
เร็วมาก จากการสอบถามพบว่าบ่อผักกะเจดขนาด 2 ไร่ ในช่วงฤดูร้อนจะเก็บได้ 200-250
กิโลกรัม ขายกำละ 5 บาท ดังนั้นใน 1 วัน เกษตรกรมีรายได้ประมาณ 1,000 บาท โดย
ใช้แรงงานในครัวเรือนเพียง 2-3 คน ส่วนในช่วงฤดูหนาวคือตั้งแต่เดือนกันยายน-มกราคม
ผลผลิตของผักกะเจดมีน้อยมาก แต่ราคาผักจะมีราคาสูง

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนครัวเรือนที่ทำสวนผัก ระหว่างพ.ศ.2533-2535

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน พ.ศ.2533	สัดส่วน	จำนวนครัวเรือน พ.ศ.2335	สัดส่วน	อัตราการเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2533-2535
3	19	79.17	7	63.64	- 63.16
4	5	20.83	4	36.36	- 20.00
รวม	24	100	11	100	- 57.17

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.15 แสดงรายได้ของครัวเรือนที่ทำสวนผัก ระหว่างพ.ศ.2533-2535
(หน่วย:บาท/ไร่/ครัวเรือน/ปี)

หมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ย พ.ศ.2533	รายได้เฉลี่ย พ.ศ.2535	อัตราการเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2533-2535
3	17,500	20,000	14.28
4	22,500	25,000	11.11
เฉลี่ย	20,000	22,500	12.50

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

3. ประมง

การทำประมงในเกาะเกร็ด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 การเลี้ยงปลาในบ่อ มีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 4.16 แสดงบ่อปลาน้ำจืดในเกาะเกร็ด

หมู่บ้าน	ครัวเรือน	เนื้อที่(ม ²)	จำนวน	ประเภทปลา
1	1	400	1,000	สวาย, นิล, ตะเพียน
2	3	420	7,200	ตะเพียน, คุก, สวาย
3	7	1,733	28,000	ตะเพียน, คุกรัสเซีย, สวาย, ช่อน, บักอูย, ยี่สก
4	1	450	5,000	ตะเพียน, สวาย
7	1	60	400	สวาย, ตะเพียน
รวม	13	3,063	42,600	

ที่มา : สำนักงานประมง อำเภอปากเกร็ด

การประมงประเภทนี้เป็นการเพาะเลี้ยงปลาในบ่อภายในบริเวณบ้าน หรือหัวไร่ปลายนของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าของที่ดินเป็นผู้เลี้ยงเอง มีการเลี้ยงอยู่ในพื้นที่รวม 5 หมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 13 ครัวเรือน รวมเนื้อที่ 3,063 ตารางเมตร และในหมู่ที่ 3 มีผู้เลี้ยงมากที่สุด ถึง 7 ครัวเรือน รวมพื้นที่ได้ 1,733 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 56.58

ปลาที่นิยมเลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลา
คูกทั้งพันธุ์รัสเซียและบักอูย

การเลี้ยงส่วนใหญ่เพื่อเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัว ไม่มี
ครัวเรือนใดในบริเวณเกาะเกร็ดคิดอาชีพเลี้ยงปลาเป็นอาชีพหลัก อาหารที่เลี้ยงส่วนใหญ่ได้
จากธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น แหน พืชผักในน้ำ และบางครั้งใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูป การ
เลี้ยงไม่ได้ดูแลอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ปล่อยให้ปลาหากินเองตามธรรมชาติ ให้อาหารบ้างเป็น
ครั้งคราว ปลาจึงเจริญเติบโตไม่สมบูรณ์เต็มที่ และเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ
ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในการเลี้ยงปลา ส่วนการจำหน่ายปลานั้นจะมีพ่อค้ามาซื้อถึงที่

3.2 การปักกรำ

การปักกรำ คือ การใช้ไม้รวก ไม้ไผ่ ปักรวมกันเป็น
กลุ่ม ๆ อยู่ในน้ำใกล้ริมตลิ่ง มีขนาดประมาณ 2-3 ตารางเมตร การปักกรำนี้จะทำให้ปลาและ
สัตว์น้ำเล็ก ๆ เข้ามาหลบอาศัย ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลากก ปลากราส กุ้งก้ามกราม ฯลฯ
โดยใช้อาหารล่อ เช่น ข้าวสุก หรือปล่อยตามธรรมชาติ เมื่อมีปลาเข้ามาอาศัยมากขึ้น ก็
จะทำการล้อมกรำนั้นโดยใช้อวนล้อมและดึงไม้ที่ปักออก ปลาจะติดอยู่ภายในอวน

การปักกรำส่วนใหญ่เป็นครัวเรือน ที่มีพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้า
พระยาโดยปักอยู่ใต้ถุนบ้าน หรือใกล้บริเวณบ้าน ซึ่งต้องขออนุญาตจากประมงอำเภอเสียก่อนและ
การปักกรำนี้ส่วนใหญ่เป็นอาชีพเดิมผลผลิตส่วนใหญ่นำมาบริโภค ส่วนที่เหลือไว้จำหน่าย

3.3 การลอยข่ายกลางแม่น้ำ

การลอยข่ายกลางแม่น้ำโดยใช้เรือเป็นพาหนะ การทำ
อาชีพนี้ส่วนใหญ่จะทำผิดกฎหมาย เพราะลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ ได้แก่สถานที่
ราชการทุกแห่งที่ติดริมน้ำ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำที่มีปลาชุกชุมมากแห่งหนึ่งของบริเวณเกาะ
เกร็ดคือลำน้ำเจ้าพระยาบริเวณวัดศาลาลูก และวัดท่าอิฐ

4. การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในบริเวณเกาะเกร็ดมีเกษตรกรเลี้ยงเฉพาะในหมู่ที่
2 จำนวน 7 ครอบครัว สัตว์ที่เลี้ยงเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ เป็ด ไก่ มีจำนวนทั้งหมด 950 ตัว
รายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 12,000 บาท/ปี

ข. รับจ้าง

อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่มีจำนวนแรงงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะ
ความล้มเหลวด้านการเกษตรกรรมในพื้นที่ ทำให้แรงงานหันมาสนใจ และยึดอาชีพรับจ้างแทน
อาชีพรับจ้างของแรงงานในบริเวณเกาะเกร็ด แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แรงงานรับจ้างภายในพื้นที่เกาะเกร็ด
 2. แรงงานออกไปรับจ้างนอกพื้นที่เกาะเกร็ด
1. การรับจ้างภายในเกาะเกร็ด

1.1 รับจ้างทั่วไป

- รับจ้างด้านการเกษตร เช่น รับจ้างดูแลสวน เก็บผลผลิต คายหญ้า ฯลฯ รายได้เฉลี่ยวันละ 80 บาท แรงงานส่วนใหญ่สูงอายุ คือ มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป

- รับจ้างขับเรือ เพื่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร และขนส่งผู้โดยสารแต่มีผู้ประกอบอาชีพนี้เพียงส่วนน้อยเท่านั้น

1.2 การรับจ้างของแรงงานช่างฝีมือ

- ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ มี 2-3 ราย อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1 โดยรับซ่อมให้แก่ชาวบ้านภายในเกาะเอง

- ช่างปั้นครก กระจ่าง และงานศิลปะ

แรงงานส่วนใหญ่เป็นชายทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องปั้นดินเผา ในหมู่ที่ 1, 2, 5, 6 และ 7 ถือเป็นอาชีพหลัก แรงงานมี 2 ลักษณะ คือ

1) ช่างฝีมือปั้นครก กระจ่าง และงานศิลปะ ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมอญโบราณเป็นคนดั้งเดิมภายในเกาะเกร็ดเอง ช่างปั้นเหล่านี้ มีรายได้เฉลี่ยวันละ 200 บาท อาชีพช่างฝีมือประเภทนี้วันจะมีจำนวนลดน้อยลง โดยเฉพาะการปั้นครกเป็นอาชีพดั้งเดิม ช่างฝีมือมีเชื้อสายมอญทุกคน และลูกหลานวัยหนุ่มสาวของช่างฝีมือส่วนใหญ่ไม่ยอมจะประกอบอาชีพนี้ เพราะเป็นแนวความคิดว่าเป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ และรายได้ก็ขึ้นอยู่กับกำหนัดราคาของพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อ ส่วนการปั้นกระจ่าง และงานศิลปะ ช่างฝีมือส่วนหนึ่งเป็นคนภายในเกาะเกร็ดที่เริ่มมีอายุมากขึ้น และอีกส่วนเป็นคนจากภายนอกเกาะเกร็ดส่วนใหญ่มาจากภาคอีสานอยู่จนเกิดความชำนาญ จนเป็นช่างฝีมือ ส่วนใหญ่มักอยู่ในวัยฉกรรจ์

2) แรงงานทั่วไป มีหน้าที่เตรียมดินและทรายในการปั้น ซึ่งถ้าเป็นโรงงานขนาดใหญ่มีแรงงานมาก ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เดือนละประมาณ 2,000 บาท

- ช่างหัตถกรรมประเภทจักสานแข่งปลาเกลือเป็นอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีในหมู่บ้านที่ 2, 3 และ 4 (ตารางที่ 4.17) ราษฎรที่ประกอบอาชีพนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 61ครัวเรือน การทำจักสานพบมากที่สุดในหมู่บ้านที่ 3 มีจำนวน 35 ครัวเรือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.38 ของจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพจักสานบนเกาะเกร็ด รองลงมาได้แก่ราษฎรในหมู่บ้านที่ 2 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.98 และหมู่บ้านที่ 1 ร้อยละ 1.64 ตามลำดับ

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา คือ ระหว่าง พ.ศ. 2533-2535 ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพนี้มีจำนวนลดลงจากจำนวน 142 ครัวเรือนในปี พ.ศ. 2533 เหลือจำนวน 61 ครัวเรือนในปี พ.ศ. 2535 คือ มีอัตราการลดลง -57.04 หรือ มีอัตราการลดลง 28.52 ต่อปี หมู่บ้านที่มีอัตราการลดลงมากที่สุดได้แก่ หมู่ที่ 4 อัตราลดลง -93.33 รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 2 มีอัตราการลดลง -52.83 และหมู่บ้านที่ 3 มีอัตราการลดลง -52.70 ตามลำดับ

รายได้จากการประกอบอาชีพจักสานปรากฏว่า ราษฎรมีรายได้เฉลี่ย 7,666 บาท/ครัวเรือน/ปี (ตารางที่ 4.18) เพิ่มขึ้นจากปี 2533 ที่มีรายได้เฉลี่ย 5,366 บาท/ครัวเรือน/ปี คือในช่วง 2 ปีมีอัตราเพิ่มขึ้น 42.86 หรือมีอัตราเพิ่มร้อยละ 21.43 ต่อปี

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพจักสานระหว่าง พ.ศ. 2533-2535

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน พ.ศ. 2533	สัดส่วน	จำนวนครัวเรือน พ.ศ. 2535	สัดส่วน	อัตราการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2533-2535
2	53	37.32	25	40.98	- 52.83
3	74	52.11	35	57.38	- 52.70
4	15	10.56	1	1.64	- 93.33
รวม	142	100	61	100	- 57.04

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.18 แสดงรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพจักสานระหว่าง
พ.ศ. 2533-2535 (หน่วย:บาท/ครัวเรือน/ปี)

หมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ย พ.ศ.2533	รายได้เฉลี่ย พ.ศ.2535	อัตราการเปลี่ยนแปลง พ.ศ.2533-2535
2	5,500	8,000	45.45
3	5,200	8,000	53.85
4	5,400	7,000	29.63
รวม	5,366	7,666	42.86

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

2. แรงงานที่ทำงานภายนอกบริเวณเกาะเกร็ด

แรงงานที่ทำงานภายนอกบริเวณเกาะเกร็ด หมายถึง ราษฎรที่
พักอาศัยอยู่บนเกาะเกร็ด ที่ต้องเดินทางไปทำงานในสถานที่ภายนอกบริเวณเกาะเกร็ด ซึ่ง
แรงงานดังกล่าวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และส่วนน้อยมีอาชีพรับราชการ ถือเป็นอาชีพ
ที่มีเกียรติ และมีความมั่นคงมากที่สุด ดังนั้น บรรพบุรุษที่ทำการเกษตรแต่ดั้งเดิมนิยมส่งเสริมให้
บุตรหลานรับราชการ เพื่อเป็นอาชีพหลักที่มั่นคงของครอบครัวต่อไป ผู้ที่รับราชการส่วนใหญ่
ทำงานในเขตจังหวัดนนทบุรี และกรุงเทพมหานคร

สัดส่วนของจำนวนราษฎรในวัยแรงงานบนเกาะเกร็ดที่มีอายุตั้งแต่
15-60 ปี ในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 4,426 คน (จากตารางที่ 4.18) ในจำนวนนี้ต้องเดิน
ทางออกไปทำงานภายนอกตำบลถึง 3,499 คน คิดเป็นร้อยละ 79.05 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงาน
หนุ่มสาวที่เดินทางไปประกอบอาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในจังหวัดนนทบุรี
และจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าในอำเภอปากเกร็ด เช่น โรงงานไทย

การ์เมนต์ โรงงานไทยวา เป็นต้น โรงงานโตชิบา ที่อำเภอเมืองนนทบุรี ตลอดจนโรงงานผลิตเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอเมืองปทุมธานี ลักษณะการเดินทางไปทำงานส่วนใหญ่เป็นแบบไปเช้าเย็นกลับ สัดส่วนที่เหลือ เป็นผู้ที่กำลังศึกษาและแรงงานสูงอายุในเกาะเกร็ด ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2535 สัดส่วนของราษฎรในวัยแรงงานกับราษฎรทำงานนอกตำบลมีสัดส่วนการเพิ่มร้อยละ 11.59 ต่อปี

ราษฎรที่ทำงานนอกตำบล ในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,499 คน เป็นราษฎรในหมู่ที่ 5 ถึง 800 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86 รองลงมาได้แก่ราษฎรในหมู่ที่ 6 ร้อยละ 17.72 และหมู่ที่ 1 ร้อยละ 16.60 ส่วนราษฎรที่ทำงานนอกตำบล น้อยที่สุดได้แก่ หมู่ที่ 4 ร้อยละ 5.69

ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมาคือในช่วงปี พ.ศ. 2531-2535 (จากตารางที่ 4.19) จำนวนราษฎรที่ทำงานนอกตำบลเพิ่มจาก 1,529 คนในปี 2531 เพิ่มขึ้นเป็น 3,499 คนในปี 2535 คือเพิ่มขึ้นจำนวน 1,970 คน หรือคิดเป็นอัตราเพิ่มร้อยละ 32.21 ต่อปี และในช่วง 2 ปีแรกคือระหว่าง พ.ศ. 2531-2533 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 37.02 ส่วนในช่วง 2 ปีหลังคือปี พ.ศ. 2533-2535 มีอัตราเพิ่มถึงร้อยละ 67.02 นับว่าในช่วง 2 ปีหลังนี้มีอัตราการเพิ่มที่สูงมากเพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนการขยายตัวของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมือง พ.ศ. 2532 มีจำนวน 489 โรง มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 5.32 ต่อปี และโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอปากเกร็ด มีจำนวน 187 โรง โดยมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 10.32 ต่อปี ทำให้ความต้องการแรงงานภาคบริการและอุตสาหกรรมมีปริมาณมาก

เกาะเกร็ด ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่อยู่ใกล้เขตอุตสาหกรรม มีจำนวนแรงงานมากที่ต้องการทำงานในภาคอุตสาหกรรม ระหว่าง พ.ศ. 2531-2535 อัตราการเพิ่มของแรงงานนอกตำบลมีอัตราการเพิ่ม 32.21 ต่อปี แยกรายละเอียดได้ดังนี้ หมู่ที่ 1 มีอัตราการเพิ่มมากที่สุดร้อยละ 64.66 ต่อปี รองลงมาได้แก่ราษฎรในหมู่ที่ 6 เพิ่มร้อยละ 56.58 ต่อปี และหมู่ที่ 5 มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 45.92 ต่อปี ส่วนราษฎรที่ทำงานนอกตำบลมีอัตราลดลงได้แก่ ราษฎรในหมู่ที่ 4 มีอัตราลดลง -2.28 ต่อปี เพราะจากตารางที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่าราษฎรในหมู่ที่ 4 หันมาประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นมากขึ้น โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นสองเท่าต่อปีซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าหมู่บ้านอื่นมาก

ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนราษฎรที่ทำงานนอกตำบลเกาะเกร็ดระหว่างปี พ.ศ. 2531-2535

หมู่บ้าน	จำนวนราษฎรทำงานนอกตำบล (หน่วย : คน)				อัตราการเพิ่ม			
	2531	2533	2535	สัดส่วนปี 2535	ปี 31-33	ปี 33-35	ปี 31-35	ต่อปี
1	162	656	581	16.6	304.94	-11.43	258.64	64.66
2	312	266	473	13.52	-14.74	77.82	51.6	12.9
3	195	261	483	13.8	33.85	85.06	147.69	36.92
4	219	200	199	5.69	-8.67	-0.5	-9.13	-2.28
5	282	410	800	22.86	45.39	95.12	183.69	45.92
6	190	182	620	17.72	-4.12	70.64	226.31	56.58
7	169	110	434	9.8	-34.91	211.82	102.96	25.74
รวม	1,529	2,095	3,499	100	37.02	67.02	128.84	32.21

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.20 แสดงสัดส่วนจำนวนราษฎรในวัยแรงงานของเกาะเกร็ดกับจำนวน
ราษฎรที่ทำงานนอกตำบล

ประชากร	พ.ศ.2531		พ.ศ.2533		พ.ศ.2535		สัดส่วนการ เพิ่มต่อปี
	จำนวน (คน)	สัดส่วน	จำนวน (คน)	สัดส่วน	จำนวน (คน)	สัดส่วน	
จำนวนราษฎรในวัย แรงงานอายุ15-60ปี	4,675	100	3,991	100	4,426	100	
จำนวนราษฎรที่ ทำงานนอกตำบล	1,529	32.70	2,095	52.49	3,499	79.05	11.59

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

ค. การผลิตอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา

การประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผา เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านดั้งเดิมของชาวมอญที่อพยพมาจากพม่ามาตั้งถิ่นฐานที่เกาะเกร็ด มาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แรกเริ่มนั้นมีการปั้นครกและงานศิลปะ เช่น หม้อ ไหลาขี้จิตร โดยชาวบ้านที่มีเชื้อสายมอญตั้งถิ่นฐานบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเกร็ด เกาะกลุ่มเรียงรายตามริมน้ำเจ้าพระยา ในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ต่อมาครก ซึ่งเป็นอุปกรณ์ประจำครัวเรือนไทยได้ลดความสำคัญลง เพราะประชาชนในเมืองนิยมซื้ออาหารสำเร็จรูปมาบริโภค ประกอบกับอุปกรณ์ไฟฟ้าเข้ามามีบทบาทในการทำอาหารมากขึ้น ปริมาณความต้องการครกจึงลดลง

ปัจจุบัน (2535) ช่างปั้นเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ด นิยมปั้นกระถางดินไม้มากที่สุด เพราะการรณรงค์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ความต้องการพื้นที่สีเขียวในเมืองแม้เป็นเพียงสีเขียวเล็ก ๆ ในบ้าน หรือในอาคาร ประชาชนในเมืองนิยมปลูกต้นไม้มากขึ้น กระถางดินไม้จึงเป็นที่นิยมของตลาด จากตารางที่ พ.ศ.2535 โรงงานอุตสาหกรรมบนเกาะเกร็ด ทำกระถางดินไม้มากที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 15 โรง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.57 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2533 จำนวน 1 โรง รองลงมาได้แก่ การปั้นครก มีจำนวน 6 โรง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.43 ลดลงจากปีพ.ศ.2533 อัตราร้อยละ 16.66 ต่อปี

พ.ศ. 2535 โรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 28 โรง เพิ่มขึ้น 1 โรง จากปี 2533 หรือเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 1.85 ต่อปี โรงงานในหมู่ที่ 6 มีอัตราเพิ่มมากที่สุดที่ร้อยละ 16.66 ต่อปี และหมู่ที่ 2,5 และ 7 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ส่วนโรงงานในหมู่ที่ 1 มีอัตราลดลงร้อยละ -8.33 ต่อปี จากการสอบถามเพราะการขาดทุนจากการปั้นครกทำให้ต้องปิดโรงงาน โรงงานบนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่กระจุกตัวในพื้นที่ของหมู่ที่ 1 และ 6 ซึ่งมีจำนวน 22 โรง หรือ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78.57 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดบนเกาะเกร็ด

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ดจากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจเองถึง 24 ราย อีก 4 รายผู้ประกอบการต้องเช่าสถานที่ โดยเช่าเป็นรายเดือน 1 ราย และเช่าเป็นรายปี 3 ราย ซึ่งโรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็กหรือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ มีจำนวนคนงานไม่เกิน 5 คน และเป็นคนภายในครอบครัวถึงจำนวนทั้งสิ้น 16 โรง หรือเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.14 รองลงมามีจำนวนคนงานระหว่าง 6-10 คน จำนวน 9 โรง คิดเป็นร้อยละ 32.14 และอีกร้อยละ 10.71 มีจำนวนคนงานระหว่าง 10-20 คน ซึ่งเป็นแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนรายได้ของผู้ประกอบอาชีพนี้ จากตารางที่ 4.21 ในปี พ.ศ.2535 มีรายได้เฉลี่ย 89,600 บาท/ปี/โรง มีรายได้เพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 2.83 ต่อปีการผลิตกระถางดินไม้และงานศิลปะ สามารถทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนมาก ส่วนการผลิตครกทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนต่ำมาก ส่วนสาเหตุที่ไม่เปลี่ยนมาปั้นกระถางและงานศิลปะ โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพดั้งเดิมจากบรรพบุรุษไม่ฮากเปลี่ยนแปลง และไม่มีความสามารถในการปั้นรูปแบบอื่น ๆ

ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาและรายได้ของผู้ประกอบการระหว่างปี พ.ศ. 2533-2535

หมู่บ้าน	จำนวนโรงงาน		อัตราการเปลี่ยนแปลงต่อปี	รายได้ (โรงงาน/ปี)		การเปลี่ยนแปลง	
	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2535		พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2535	ระหว่างปี 2533-2535 (หน่วย : บาท)	สัดส่วน
1	12	10	-8.33	72,000	48,000	(24,000)	16.66
2	1	1		70,000	80,000	10,000	7.14
5	2	2		90,000	100,000	10,000	5.5
6	9	12	16.66	120,000	120,000		
7	3	3		72,000	100,000	28,000	19.44
รวม	27	28	1.85	84,500	69,600	4,800	2.83

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

ตารางที่ 4.22 แสดงประเภทของผลิตภัณฑ์โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาระหว่าง พ.ศ. 2533-2535

หมู่บ้าน	ประเภทผลิตภัณฑ์				ประเภทผลิตภัณฑ์			
	ครก	กระถาง	งานศิลปะ	ผสมผสาน	ครก	กระถาง	งานศิลปะ	ผสมผสาน
1	7	4				4		1
2		1				1		
5		2				2		
6	1	5	.2	1	1	6	3	2
7	1	2			1	2		
รวม	9	14	2	2	7	16	3	3

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

ง. ค้าขาย

การประกอบอาชีพนี้ เป็นการค้าขายอาหารและของชำภายในบริเวณที่พักอาศัยของตนเอง โดยกระจายไปตามริมทางเท้าสาธารณะรอบเกาะ ราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดอาศัยการซื้ออาหาร และจับจ่ายสินค้าจากร้านค้าย่อยเล็ก ๆ ที่กระจายอยู่ภายในพื้นที่ ซึ่งร้านค้าขนาดเล็กเหล่านั้น ขายสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เนื้อสัตว์ ผัก น้ำอัดลม และขนม ส่วนสินค้าอุปโภคได้แก่ พงชักฟอก สบู่ ยาสีฟัน โดยร้านค้าส่วนใหญ่ขายอาหารควบคู่ไปด้วยภายในร้านเดียวกัน

บริเวณเกาะเกร็ด มีร้านค้าจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 45 แห่ง แบ่งเป็น

- ร้านขายของชำ จำนวน 20 แห่ง
- ร้านขายอาหาร จำนวน 13 แห่ง
- ร้านขายของชำที่ขายอาหารควบคู่ไปด้วย จำนวน 12 แห่ง

จากตารางที่ 4.23 หมู่ที่ 6 มีจำนวนร้านค้ามากที่สุด จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นสัดส่วน 24.44 รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 1 ร้อยละ 22.22 และหมู่ที่ 5 ร้อยละ 20 หมู่บ้านที่มีจำนวนร้านค้าน้อยที่สุด ได้แก่หมู่ที่ 4 มีเพียง 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.22

การเปลี่ยนแปลงจำนวนร้านค้าในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2535 ปรากฏว่า พ.ศ. 2532 มีจำนวนร้านค้าบนเกาะทั้งสิ้น 32 แห่ง ได้เพิ่มเป็น 45 แห่ง ในปี 2535 หรือมีอัตราเพิ่มร้อยละ 20.31 ต่อปี ร้านค้าในหมู่ที่ 6 มีอัตราเพิ่มมากที่สุดคือเพิ่มขึ้น 2.25 เท่าต่อปี รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 3 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 25 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 16.66 ต่อปี ส่วนหมู่ที่ 4 มีจำนวนร้านค้าลดลงจาก 2 แห่งเหลือ 1 แห่ง

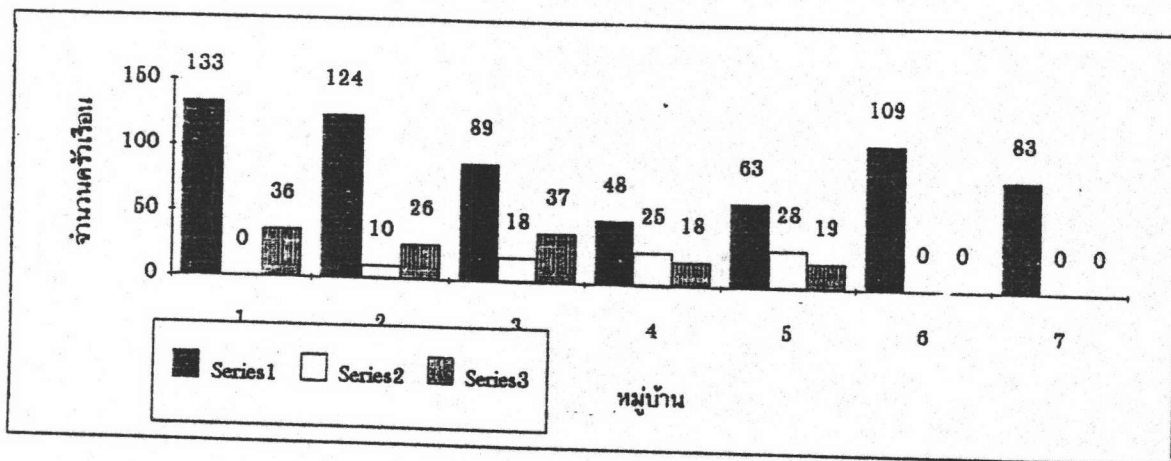
ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนร้านค้าบนเกาะเกร็ดระหว่าง พ.ศ. 2533-2535

หมู่บ้าน	จำนวนร้านค้า (แห่ง)			การเปลี่ยนแปลง	
	2533	2535	สัดส่วน	ระหว่างปี 33-35	อัตราต่อปี
1	9	10	22.22	1	2.77
2	3	4	8.88	1	16.66
3	4	6	13.33	2	25
4	2	1	2.22	-1	-25
5	9	9	20	0	0
6	2	11	24.44	9	22.5
7	3	4	8.88	1	16.66
รวม	32	45	100	13	20.31

ที่มา : จากการสำรวจ

4.6 การถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินบนเกาะเกร็ดนั้นเจ้าของที่ดินทุกแปลง มีเอกสารสิทธิ์ประเภท โฉนด โดยแบ่งสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ออกเป็น 3 ประเภท ดังกราฟที่แสดง ดังนี้

ตารางที่ 4.24 แสดงลักษณะการถือครองที่ดินบนเกาะเกร็ด พ.ศ. 2536

หมู่บ้าน	จำนวนควัวเรือน		
	1	2	3
1	133	0	36
2	124	10	26
3	89	18	37
4	48	25	18
5	63	28	19
6	109	0	0
7	83	0	0
รวม	649	80	136

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากเกร็ด

- หมายเหตุ :
1. ควัวเรือนที่มีที่ดินของตนเอง ไม่ต้องเช่า
 2. ควัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ต้องเช่าเพิ่มบางส่วน
 3. ควัวเรือนที่ไม่มีที่ดินของตนเอง ต้องเช่าทั้งหมด

1. ครัวเรือนที่มีที่ดินของตนเอง

จากกราฟ การถือครองที่ดินแสดงให้เห็นว่าราษฎรในตำบลเกาะเกร็ดส่วนใหญ่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ถึง 649 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 74.94 ของสิทธิในที่ดินทำกินทั้งหมด และจากการสอบถามพบว่ากรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนใหญ่ได้มาจากการสืบทอดทางมรดก นอกจากนี้ยังได้จากการซื้อกรรมสิทธิ์ที่ดิน เพื่อเพิ่มเป็นของตนเอง จากราษฎรภายในเกาะ และบุคคลภายนอกเกาะ

2. ครัวเรือนที่มีที่ดินของตนเองแต่ต้องเช่าเพิ่มบางส่วน มีทั้งสิ้น 81 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.35 สาเหตุที่ต้องเช่าที่ดินเพิ่มบางส่วนเพื่อมาประกอบอาชีพ ได้แก่ ทำสวน ทำเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

3. ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองต้องเช่าทั้งหมด มีทั้งสิ้น 136 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.70 ผู้เช่าส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมในเกาะเกร็ด เนื่องจากความยากจนไม่มีที่ทำกิน หรือขายมรดกที่ดินจนหมดและไม่สามารถที่จะไปประกอบอาชีพอื่นได้ จึงต้องกลับมาเช่าที่ดินเพื่อทำสวนไม้ผล เป็นต้น

อนึ่ง จากข้อมูลพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด พ.ศ. 2535 ได้ระบุถึงถิ่นฐานของผู้ให้เช่าที่ดินทำกิน แยกเป็นรายหมู่ ดังนี้

ราษฎรหมู่ที่ 1 ส่วนใหญ่เช่าที่ดินทำกินทั้งหมด จากคนภายในหมู่บ้านเดียวกัน

ราษฎรในหมู่ที่ 2 ส่วนใหญ่เช่าที่ดินจากคนหมู่บ้านอื่น แต่อยู่ภายในเกาะเกร็ด

ราษฎรในหมู่ที่ 3, 4 และ 5 ส่วนใหญ่เช่าที่ดินจากคนภายนอกเกาะเกร็ด

4.7 ราคาที่ดิน

ราคาที่ดินบริเวณเกาะเกร็ดในอดีตนั้น มีราคาที่ดินไม่ต่างไปจากราคาที่ดินฝั่งตะวันตกของจังหวัดนนทบุรีมากนัก เพราะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่มีราคาแตกต่างกันอย่างมากเมื่อเทียบกับราคาที่ดินบนฝั่งปากเกร็ดที่มีราคาสูงมาก

ในช่วงเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2531-2534 ซึ่งเป็นช่วงที่ธุรกิจพัฒนาที่ดินเติบโตอย่างมาก เพราะประเทศไทยมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ขยายตัวเพิ่มสูงมากเมื่อเทียบกับเศรษฐกิจโลก ดังจะเห็นได้ว่ามีนักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น ตลาดหลักทรัพย์ในบ้านเราก็ดึงดูดความสนใจจากกลุ่มนักลงทุนต่างชาติและชาวต่างประเทศ ตลอดจนชนนาคาพาณิชย์ต่าง ๆ ได้ปล่อยสินเชื่อบริษัทลงทุนทำธุรกิจได้อย่างกว้างขวาง

ทำให้เกิดสภาวะเศรษฐกิจคล่องตัว ธุรกิจที่ดินก็เป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความนิมจากนักลงทุนพัฒนาที่ดิน ทำให้มีการซื้อขายที่ดินเปลี่ยนมือกันมากที่สุดในช่วงเวลาดังกล่าว

บริเวณเกาะเกร็ดก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความสนใจจากนักธุรกิจพัฒนาที่ดินค่อนข้างสูง เพราะจากพื้นที่ซึ่งไม่รู้ว่าจะซื้อไว้ทำอะไร เนื่องจากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และยังมีสภาพเป็นเกาะ การเดินทางเข้าถึงไม่สะดวกต้องใช้ทางน้ำอย่างเดียว และระบบน้ำประปาก็ยังไม่มีการลงทุณระยะยาว เกาะเกร็ดจึงเป็นเป้าหมายในการซื้อเพื่อเก็งกำไรและการพัฒนาที่ดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะเพียงแห่งเดียวกลางลำน้ำเจ้าพระยา เหมาะสำหรับการทำเป็นสถานที่พักตากอากาศในวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้ราคาที่ดินบนเกาะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา

จากการสอบถามผู้ใหญบ้านหมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นนักเก็งกำไรที่ดินท้องถิ่น พบว่า ราคาที่ดินบนเกาะเกร็ด สูงกว่าราคาที่ทางราชการประเมินไว้เป็น 10 เท่า จากราคาไร่ละ 100,000-200,000 บาท ที่ประเมินไว้ แต่ในราคาที่มีการซื้อขายจริง ที่ดินบริเวณริมน้ำเจ้าพระยามีราคาสูงมากไร่ละ 2,500,000-3,000,000 บาท ส่วนบริเวณถัดเข้าไปในเกาะราคาไร่ละ 500,000-1,000,000 บาท

เนื่องจากราคาที่ดินบนเกาะเกร็ดสูงขึ้นหลายเท่าตัว ดังนั้นผู้ที่ที่ดินมากจึงนิยมขายที่ดิน เพราะสามารถกลายเป็นเศรษฐีได้เมื่อเทียบกับฐานะตนเอง เมื่อยุคธุรกิจที่ดินยังไม่เติบโตสูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการซื้อขายที่ดินมากขึ้นเรื่อย ๆ นักลงทุนจะกลายเป็นเจ้าของเกาะไปในที่สุด และเชื่อว่าการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมแล้วราคาที่ดินคงจะสูงขึ้นไปอีกแน่นอน

4.8 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ด แตกต่างมากเมื่อเทียบกับการใช้ที่ดินของบริเวณใกล้เคียง คือ บริเวณปากเกร็ด ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ที่ดินด้านพาณิชยกรรม แต่บริเวณเกาะเกร็ดยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้น พื้นที่บางส่วนเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นพื้นที่นาสำหรับปลูกข้าว แต่ปัจจุบันไม่มีการทำ เนื่องจากเป็นที่ดอนทำให้ขาดแคลนน้ำและไม่คุ้มกับการลงทุน และมีพื้นที่บางส่วนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา ศาสนสถาน และที่อยู่อาศัย

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเกาะเกร็ด จะสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ และสภาพสังคม ซึ่งสังคมในเกาะเกร็ดเป็นแบบชนบทกึ่งเมือง คือ ชาวบ้านเริ่มคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากขึ้นและการเลือกเพื่อพ่อแม่ โอบอ้อมอารี กัลล้น้อยลงไป

การใช้ที่ดินภายในบริเวณเกาะเกร็ด แบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ

1. การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย

ลักษณะการใช้ที่ดินประเภทนี้เป็นไปตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) เกาะกันอยู่หนาแน่นตามริมถนนสาธารณะและริมน้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะในหมู่ที่ 1, 6 และ 7

2) เกาะกันอยู่เป็นกลุ่มเล็กริมน้ำรอบเกาะ

3) กระจายในพื้นที่ทำกินตามเรือสวนไรรินา

รวมพื้นที่ 468 ไร่ (จรัรัตน์ นันทวนิช 2536) คิดเป็นร้อยละ 18.80 ของพื้นที่เกาะเกร็ด

การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในบริเวณเกาะเกร็ด แบ่งได้เป็น 3 ประเภท

1.1 ที่อยู่อาศัยประเภทหนาแน่น ลักษณะบ้านเรือนแต่ละหลังอยู่ชิดติดกันมาก ส่วนใหญ่มีรั้วรอบขอบชิดเพื่อแสดงอาณาเขตของตนเอง บริเวณบ้านมีพื้นที่ไม่มากนัก ลักษณะของบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ และมีบางส่วนเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน บ้านเรียงรายกันไปตามแนวถนนสาธารณะ โดยเฉพาะในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 ริมน้ำลาดเกร็ด และในหมู่ที่ 6 ทางตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย บ้านในลักษณะนี้เป็นบ้านไม้ประเภทบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณบ้านและมีรั้วรอบขอบชิด บ้านแต่ละหลังปลูกอยู่ใกล้กันในลักษณะเครือญาติหรือมีความสนิทสนมกันโดยมีเป็นกลุ่ม ๆ ประมาณ 5-10 หลังคาเรือน แต่ละกลุ่มมีระยะห่างกันพอสมควร และการตั้งถิ่นฐานเกาะกลุ่มกันอยู่ตามริมน้ำรอบเกาะเกร็ดในหมู่ที่ 2, 3 และ 4

1.3 ที่อยู่อาศัยเบาบาง เป็นบ้านเดี่ยวปลูกอยู่ในพื้นที่ส่วนของตนเอง ลักษณะบ้านเป็นบ้านไม้ ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณบ้าน การเกาะกลุ่มของที่อยู่อาศัยประเภทนี้อาจพบได้บ้างเนื่องจากเป็นบ้านของญาติพี่น้อง และมักมีไม่เกิน 2-3 หลัง อยู่ในบ้านเดียวกัน การตั้งถิ่นฐานแบบเบาบางนี้กระจายไปทุกหมู่ของตำบลเกาะเกร็ด

2. การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นับว่าเป็นพื้นที่มากที่สุดกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ คือ มีประมาณ 1,281 ไร่ หรือร้อยละ 51.46 ของพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ด ดังรายละเอียดแยกเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางแสดงพื้นที่เกษตรกรรม

หมู่บ้าน	พื้นที่เกษตร(ไร่)	ร้อยละ
1	150	11.71
2	168	13.11
3	582	45.43
4	153	11.94
5	208	16.24
7	20	1.56
รวม	1,281	100

ที่มา : สำนักงานเกษตร อำเภอปากเกร็ด

ลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พบในพื้นที่เกือบทุกหมู่บ้านบนเกาะเกร็ด ยกเว้นในหมู่ที่ 6 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร การใช้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่ปะปนกับการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยแบบเบาบาง ประมาณร้อยละ 95.56 ของพื้นที่เกษตรกรรม เป็นการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นในสวน พื้นที่ที่เหลืออีกร้อยละ 4.44 ทำบ่อปลาและบ่อพักกะเจด ซึ่งสวนไม้ผลมีการขุดร่องสวนและน้ำได้จากฝัมน้ำจากคลอง ซอยของลำน้ำเจ้าพระยา โดยการฝังท่อซีเมนต์ใต้ดินเพื่อเปิดให้น้ำเข้าร่องสวน ไม้ผลที่ปลูกส่วนใหญ่ได้แก่ มะม่วง ส้มโอ ชมพู่มะเหมี่ยว ทุเรียน มะพร้าว หนาม และกล้วย

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรแม้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด แต่ผลผลิตที่ได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำจากการสำรวจและสอบถามพบว่า ส่วนส่วนใหญ่มีอายุมาก ชาวแรงงานในการปรับปรุงและดูแล จึงปล่อยให้ไม้ผลเติบโตเองตามธรรมชาติ มีทึบตันขึ้นรกไปหมด ถ้าเป็นส่วนที่เข้ามาจะมีการดูแลส่วนเป็นอย่างดี แต่การประกอบอาชีพเกษตรในบริเวณเกาะเกร็ดนี้มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ

3. การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมของเกาะเกร็ดนั้น เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา จำนวนทั้งสิ้น 27 แห่ง อยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 1, 2, 5, 6 และ 7 การใช้ที่ดินประเภทนี้มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.17 ของพื้นที่เกาะเกร็ด

ตารางแสดงจำนวนโรงงานเครื่องปั้นดินเผาแยกเป็นรายหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนโรงงาน	ร้อยละ
1	13	48.15
2	1	3.70
5	2	7.40
6	8	29.63
7	3	11.11
รวม	27	100

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด

จากตารางหมู่ที่ 1 มีจำนวนโรงงานเครื่องปั้นดินเผามากที่สุด คือ ร้อยละ 48.15 รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 6 ร้อยละ 29.63 ซึ่งทั้งสองหมู่นี้ข้างปั้นดินเผาส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายมอญ เทคนิคต่าง ๆ ในการปั้นได้จากบรรพบุรุษ การกระจายตัวของโรงงานส่วนใหญ่กระจายในพื้นที่ชุมชนของหมู่ที่ 1, 2, 5, 6 และ 7

โรงงานเครื่องปั้นดินเผา จัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก หรืออุตสาหกรรมในครอบครัว เพราะมีจำนวนแรงงานไม่เกิน 5 คน ถึง 16 โรง คิดเป็นร้อยละ 59.26 แรงงานระหว่าง 6-10 คน มีร้อยละ 33.33 และแรงงานระหว่าง 11-20 คน อีกร้อยละ 7.41

ผลิตภัณฑ์ที่ทำส่วนใหญ่ ได้แก่ กระจ่าง ร้อยละ 51.81 รองลงมาได้แก่ ครก ร้อยละ 33.33 อีกร้อยละ 7.41 เป็นงานศิลปะสวยงามได้แก่ ไหว้ใส่สา หรือไว้ประดับสวน และอีกร้อยละ 7.41 เป็นโรงงานที่ทำทั้งครกและกระจ่าง ภายในบริเวณเดียวกันเป็นโรงงานขนาดใหญ่มีจำนวนคนงานมาก

4. การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม

การใช้ที่ดินประเภทนี้ไม่เด่นชัดนัก เนื่องจากไม่มีลักษณะเป็นย่านการค้า ซึ่งลักษณะการค้าและร้านค้าต่างๆภายในบริเวณเกาะเกร็ด เป็นเพียงร้านค้าเล็ก ๆ อยู่ในบริเวณบ้านพักอาศัย มีการจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดเล็กน้อย และอาจขายอาหารควบคู่กันไป

ร้านค้าในบริเวณเกาะเกร็ดมีทั้งสิ้น 45 ร้าน แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ร้านขายของชำอย่างเดียว จำนวน 20 ร้าน
2. ร้านขายอาหารอย่างเดียว จำนวน 13 ร้าน
3. ร้านขายอาหารและของชำ จำนวน 12 ร้าน

ร้านค้าทั้ง 45 แห่งนี้ กระจายไปตามทางเท้าสาธารณะรอบเกาะ ซึ่งส่วนใหญ่กระจายอยู่ในพื้นที่ชุมชนของหมู่ที่ 1, 2, 6, 6 และ 7 ดังรายละเอียด

ตารางแสดงจำนวนร้านค้าแยกเป็นรายหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนร้านค้า	ร้อยละ
1	13	28.88
2	6	13.33
3	3	6.66
4	2	4.44
5	8	17.77
6	10	22.22
7	3	6.66
รวม	43	100

ที่มา : จากการสำรวจ

จากตารางจำนวนร้านค้ามีมากที่สุดในหมู่ที่ 1 คือ ร้อยละ 28.88 รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 6 ร้อยละ 22.22 และหมู่ที่ 3 ร้อยละ 17.77 ตามลำดับ

ร้านค้าบนเกาะเกร็ดที่ไม่มีขนาดใหญ่ หรือมีตลาดสดในพื้นที่ เพราะประชาชนในเกาะสามารถเดินทางไปจับจ่ายสินค้าในพื้นที่ข้างเคียง คือ บริเวณปากเกร็ดได้โดยสะดวกและไม่ไกลจากพื้นที่

นอกจากนี้ การจับจ่ายสินค้าเพื่อนำมาประกอบอาหารนั้น นอกจากจะหาซื้อได้จากร้านค้าภายในชุมชนแล้ว ในช่วงเวลาเช้าและเย็น มีทั้งรถเข็น และเรือพายขายของชาวรอบเกาะ

5. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ

สถานที่ราชการบนเกาะเกร็ด ได้แก่สถานีอนามัยตำบล 2 แห่ง ในหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 6 ศูนย์เอนกประสงค์ในหมู่ที่ 2 และสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการในหมู่ที่ 2 รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 18 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.72 ของพื้นที่บนเกาะเกร็ด

6. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษานบนเกาะเกร็ดแบ่งออกเป็น

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมู่ที่ 5 เนื้อที่ 1 ไร่
- โรงเรียนอนุบาลเอกชน หมู่ที่ 5 เนื้อที่ 2 งาน
- โรงเรียนวัด สอนในระดับประถมศึกษารวม 3 แห่ง รวมเนื้อที่ 32 ไร่

การใช้ที่ดินประเภทนี้รวมเนื้อที่ทั้งสิ้น 33 ไร่ 2 งาน หรือ คิดเป็นร้อยละ

1.34 ของเนื้อที่ทั้งหมดบนเกาะเกร็ด

7. การใช้ที่ดินประเภทศาสนสถาน

ศาสนสถานในเกาะเกร็ด มีทั้งหมด 6 วัด รวมเนื้อที่ทั้งสิ้น 79 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.17 ของการใช้ที่ดินทั้งหมดบนเกาะเกร็ด ไม่มีศาสนสถานประเภทอื่นๆ

อนึ่ง วัดป่าเลไลย์ หรือวัดป่าฝ้ายในหมู่ที่ 5 ปัจจุบันได้กลายเป็นวัดร้างไปแล้วปล่อยให้โบสถ์และเจดีย์ผุพังไปแทบหมดสิ้น

วัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 มีพื้นที่ของวัดคงอยู่ มีศาลาและพระประธานที่สร้างภายหลัง แต่ไม่มีโบสถ์และพระสงฆ์จำพรรษา

8. ที่รกร้างว่างเปล่า

ที่รกร้างว่างเปล่าที่เห็นเด่นชัด มีประมาณ 150 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.03 ของพื้นที่ทั้งหมดพื้นที่ดังกล่าวอยู่บริเวณกลางเกาะเกร็ด ซึ่งบริเวณนี้แต่เดิมเป็นพื้นที่ทำนา ปลูกข้าว แต่ในระยะ 5-6 ปีที่ผ่านมาราษฎรไม่มีการทำนา เพราะกลางเกาะเป็นที่ดอนยากต่อการผันน้ำเข้าพื้นที่นา ประกอบกับไม่คุ้มกับการลงทุน การทำนาบนเกาะจึงยุติไปในที่สุด และจากการสอบถามพบว่าพื้นที่รกร้างกลางเกาะเหล่านั้น ส่วนใหญ่ได้มีการเปลี่ยนมือไปเป็นของบุคคลภายนอกเกาะเกร็ดแล้ว ในช่วงที่ธุรกิจพัฒนาที่ดินเจริญสูงสุด (พ.ศ. 2531-2534) นักลงทุนมากว้านซื้อที่ดินบนเกาะเกร็ดเพื่อเก็งกำไรและวางแผนโครงการต่าง ๆ บนที่ดินบริเวณนี้ เช่น โครงการที่อยู่อาศัย สนามกอล์ฟ ฯลฯ แต่โครงการต่าง ๆ ต้องรอนโยบายจากทางราชการ ทำให้ไม่มีโครงการใดเป็นรูปธรรมขึ้นมาเลย และที่ดินต่าง ๆ เหล่านี้ ปัจจุบันไม่ได้มีการทำเกษตรกรรมแต่อย่าง

ใดปล่อยให้รกร้าง มีหญ้าคาขึ้นรกร้างไปหมด จึงควรมีการวางแผนที่รัดกุมเพื่อให้พื้นที่เหล่านั้นได้ใช้ประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมกับพื้นที่นั้น

๑. แม่น้ำ ลำคลอง ถนน-ซอย

การใช้ที่ดินประเภทนี้ ได้แก่ พื้นที่ครึ่งหนึ่งของลำน้ำเจ้าพระยาบริเวณรอบเกาะเกร็ด คลองตามธรรมชาติที่แตกแขนงจากลำน้ำ ได้แก่ คลองวัดฉิม คลองวัดปรมัยยิกาวาส คลองศาลากุล คลองชมพูพลาญ คลองโตะดำ คลองสระน้ำอ้อย คลองวัดจันทร์ คลองวัดไผ่ล้อม และลำธารสาธารณะบริเวณรอบเกาะเกร็ด

ถนน-ซอย ได้แก่ ถนนสาธารณะรอบเกาะเกร็ด รวมการใช้ที่ดินประเภทนี้ประมาณ 415.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.69 ของพื้นที่ทั้งหมด

ตารางที่ 4.25 แสดงโครงสร้างการใช้ที่ดินบริเวณเกาะเกร็ด พ.ศ. 2535

การใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ที่อยู่อาศัย	486	18.80
2. อุตสาหกรรม	54	2.17
3. สถานที่ราชการ	18	0.72
4. สถานศึกษา	33.5	1.34
5. ศาสนสถาน	79	3.17
6. เกษตรกรรม	1,281	51.46
7. ที่รกร้าง	150	6.03
8. แม่น้ำลำคลอง ถนน-ซอย	415.5	16.69
รวม	2,489	100

- ที่มา : 1. จากการสำรวจ
2. ประเภทที่อยู่อาศัย (จรัรัตน์ นันทวนิช 2535)
3. พื้นที่เกษตรกรรม จากสำนักงานเกษตรอำเภอปากเกร็ด

แสดง การใช้ที่ดิน

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผนที่ 4.5

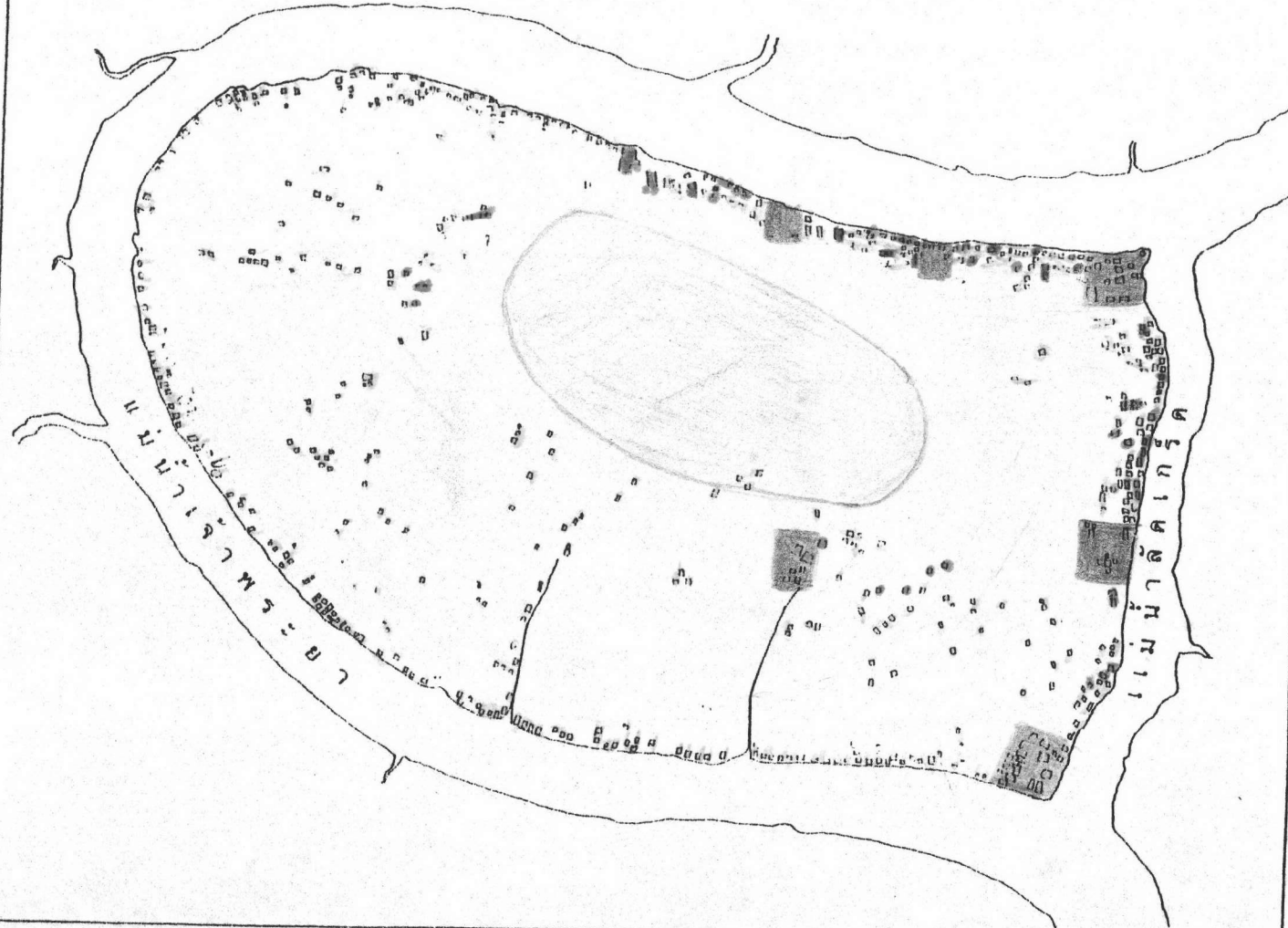
0 2 6 กม.

สัญลักษณ์

- เกษตรกรรม
- ที่อยู่อาศัย
- พาณิชยกรรม
- อุตสาหกรรม
- สถานที่ราชการ
- วัด
- โรงเรียน
- ที่รกร้าง

ที่มา จากการสำรวจ

4.9 การควบคุมพื้นที่ในปัจจุบัน

นโยบายและมาตรการต่างๆสำหรับการควบคุมพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ดนั้น ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อธุรกิจพัฒนาที่ดิน ได้แก่

4.9.1 ผังเมืองรวมนนทบุรี

ผังเมืองรวมนนทบุรีโดยสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้จัดทำวางผังอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับที่ 99 (พ.ศ. 2533) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมขนส่ง การสาธารณสุขปโภค บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ขอบเขตผังเมืองรวมเมืองนนทบุรี

ขอบเขตผังเมืองรวมเมืองนนทบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 254,074 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเนื้อที่ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี 2.5 ตารางกิโลเมตร เทศบาลเมืองบางบัวทอง 1 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่นอกเขตเทศบาล 242.24 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ ตำบล ดังนี้ ตำบลคลองข่อย บ้านใหม่ บางพูด บางตะไนย์ คลองพระอุดม บางพลับ ปากเกร็ด คลองเกลือ เกระเกร็ด อ้อมเกร็ด ท่าอิฐ บางตลาด อำเภอปากเกร็ด ตำบลลำโพงหาร บางบัวทอง พิมลราช โสนลอย บางรักพัฒนา บางรักใหญ่ อำเภอบางบัวทอง ตำบลท่าทราย ไทรมา บางรักน้อย บางกระสอ บางเขต ตลาดขวัญ บางกร่าง สวนใหญ่ บางสีเมืองบางไผ่ อำเภอเมืองนนทบุรี ตำบลเสาธงหิน บางเลน บางม่วง อำเภอบางใหญ่ และตำบลคูเวียง บางขุน บางสีทอง บางขุนทอง บางกรวย มหาสวัสดิ์ วัดชลอ ปลายบางอำเภอ บางกรวยจังหวัดนนทบุรี

ผังเมืองรวมมีนโยบายและมาตรการ เพื่อที่จัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตส่งเสริม และพัฒนาเศรษฐกิจ โครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

เป้าหมายของผังเมืองรวม

1. ส่งเสริมให้ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการค้า การบริการและการปกครองของจังหวัดนนทบุรี
2. ส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมให้สัมพันธ์กับการขยายตัวของชุมชน
3. พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

4. ส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเกษตร
การใช้ประโยชน์ที่ดิน

- บริเวณห้าแยกปากเกร็ด

บริเวณห้าแยกปากเกร็ด การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากบริเวณนี้ได้แก่ บริเวณทางแยกตัดกันของถนนติวานนท์และถนนแจ้งวัฒนะซึ่งกระจายตัวไปจนสุดถนนแจ้งวัฒนะที่บริเวณห้าแยกปากเกร็ดบริเวณนี้เป็นย่านธุรกิจการค้าสำคัญจุดหนึ่งของจังหวัดนนทบุรีตอนเหนือ เพราะเป็นจุดที่ประชาชนสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเดินทางข้ามฟากโดยทางเรือติดต่อกันอย่างหนาแน่นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญจุดหนึ่งของระบบการขนส่งมวลชน ติดต่อระหว่างจังหวัดนนทบุรีตอนเหนือ กับจังหวัดปทุมธานี อุตสาหกรรม และกรุงเทพมหานคร

- บริเวณเกาะเกร็ด

บริเวณเกาะเกร็ด การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทชนบทและเกษตรกรรม มีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ คือ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยให้ใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ โดยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของที่ดินประเภทนี้ ในแต่ละบริเวณและห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

1. จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบการพาณิชย์ หรือประกอบอุตสาหกรรม
2. โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

4.9.2 มาตรการควบคุมการก่อสร้างและตัดแปลงอาคาร

นโยบายของทางจังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับเรื่องมาตรการควบคุมการก่อสร้างและตัดแปลงอาคารของบริเวณเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรีได้เสนอให้มีการออกกฎหมาย เพื่อควบคุมการก่อสร้างและตัดแปลงอาคารบริเวณเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งขณะนี้ทางจังหวัดได้เสนอกฎหมายดังกล่าวต่อกรมโยธาธิการ เพื่อพิจารณาเสนอต่อสภกระทรวงมหาดไทยให้ออกเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยควบคุมการก่อสร้างบริเวณเกาะเกร็ด

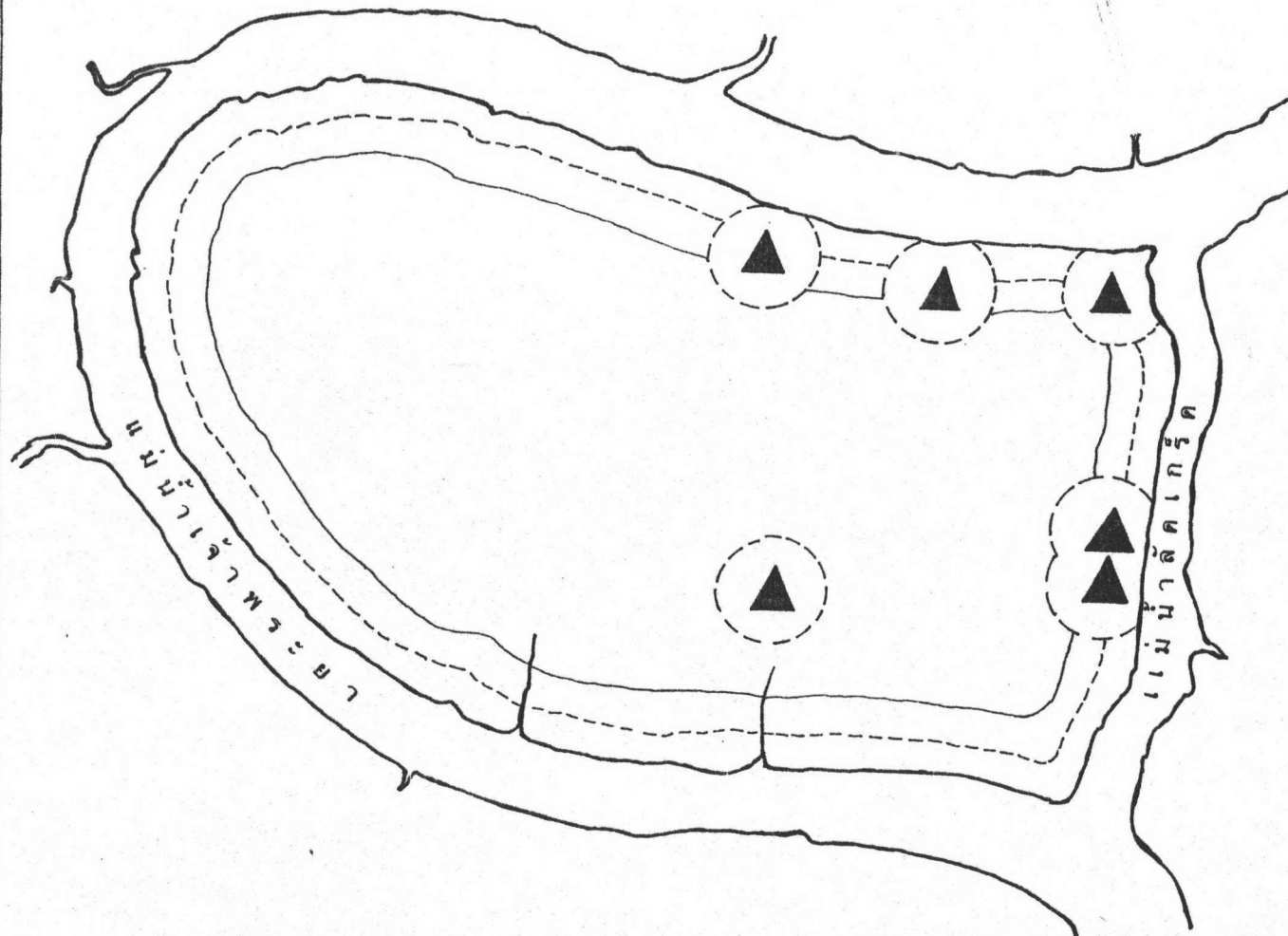
ในส่วนของร่างกฎหมายที่ทางจังหวัดได้เสนอเข้าไปให้พิจารณานั้น มีสาระสำคัญของกาหนดเขตควบคุมการก่อสร้าง ไว้ 3 บริเวณ คือ

- บริเวณที่ 1 นับจากริมคลองของเกาะเกร็ดเข้าไปในรัศมีรอบเกาะ 100 เมตรห้ามก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกินกว่า 9 เมตร
- บริเวณที่ 2 นับจากแนวบริเวณที่ 1 เข้ามาอีก 100 เมตร รอบเกาะห้ามก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร
- บริเวณที่ 3 ในรัศมี 100 เมตร จากเขตวัดปรมัยยิการาม วัดเสาธงทอง วัดศาลาลูก วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลี และวัดป่าฝ้ายามก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกินกว่า 9 เมตร

เหตุที่ต้องมีการควบคุมดังกล่าว เนื่องจากทางจังหวัดต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความเขียวชอุ่มของบริเวณรอบเกาะเกร็ด อีกทั้งเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพราะจะเห็นได้ว่าเกาะเกร็ดนั้นเป็นพื้นที่เกาะเพียงแห่งเดียวที่เป็นสภาพธรรมชาติ มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น มีแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมรอบเป็นทัศนียภาพที่งดงาม และไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ควรค่าแก่การพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดต่อไป

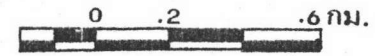
ซึ่งสาระสำคัญของร่างประกาศควบคุมอาคารฉบับนี้ เสมือนประกาศปิดกั้นการลงทุนและโครงการพัฒนาที่คิดต่าง ๆ บนเกาะเกร็ด เพราะเป็นการควบคุมอาคารสูงไม่ให้เกิดขึ้นตั้งแต่ยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง และหลักการสำคัญของร่างประกาศฉบับนี้ เป็นการจำกัดวางผังบริเวณเกาะทั้งหมด โดยควบคุมความสูงของอาคารไม่ให้บังทัศนียภาพอันงดงาม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของวัดวาอารามเดิม เพื่อให้การพัฒนาขึ้นที่มีความสวยงามและเป็นระเบียบแบบแผน

แผนที่ บริเวณควบคุมความสูงของอาคาร

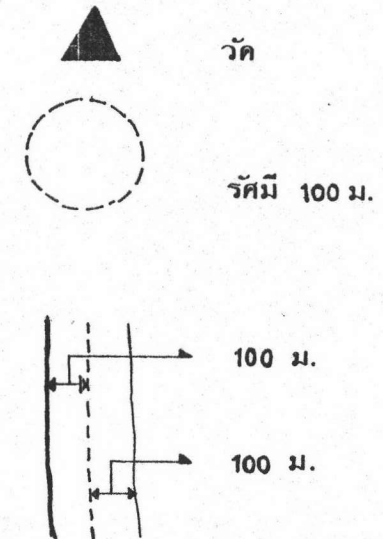

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผ่นที่ 4.6

สัญลักษณ์

ที่มา กรมโยธาธิการ

4.10 โครงการพัฒนาบริเวณเกาะเกร็ด

4.10.1 โครงการพัฒนาระบบคมนาคมภายในเกาะเกร็ด

ก. โครงการขยายทางเท้าสาธารณะ

โครงการขยายทางเท้าสาธารณะในบริเวณเกาะเกร็ดจากแนวเดิม ระหว่าง ท่าเรือ วัดป่าฝ้าย หมู่ที่ 2 ถึงท่าหน้าวัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 ซึ่งแนวทางเท้าเดิมนั้น เป็นแนวทางเท้า รอบเกาะเกร็ด เป็นทางคอนกรีตมีขนาดกว้าง 1.50 เมตร ไหล่ทางข้างละ 1 เมตร

ทั้งนี้โดยโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท มีโครงการที่จะขยายถนนแนวดังกล่าว ให้มีความกว้าง 6 เมตร และมีไหล่ทางข้างละ 2 เมตร รวมความกว้าง 10 เมตร เนื่องจากทางเท้านี้มีขนาดเล็ก และได้ชำรุดทรุดโทรมลงมาก ซึ่งพื้นที่ถนนสามารถขยายได้ เพราะพื้นที่ข้างทางด้านหนึ่งติดลำคลองสาธารณะ อีกด้านติดพื้นที่สวนของราษฎร โดยได้ขอความร่วมมือจากเจ้าของที่ดินที่มีพื้นที่ติดแนวทางเท้าดังกล่าวและในปัจจุบัน (ช.ค.34) สามารถขอที่ดิน เพื่อขยายเป็นถนนสาธารณะได้แล้ว จะมีปัญหาในการขอที่ดินอีกเพียง 2 ไร่ เท่านั้นที่ยังอยู่ในระหว่างการเจรจา โดยเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ ได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ในอนาคตของการขยายถนนเพื่อการพัฒนาเกาะเกร็ดให้เจริญขึ้นต่อไป เพราะสะดวกด้านการคมนาคมภายในเกาะ การเดินทางไปทำงาน บุตรหลานไปโรงเรียน ตลอดจนการเดินทางไปสถานีอนามัยหรือ คลินิกและโรงพยาบาลในฝั่งปากเกร็ด และบริเวณวัดกลางเกร็ดของอำเภอปากเกร็ดกับท่าเรือ วัดป่าฝ้ายใน หมู่ที่ 2 ในอนาคตจะมีโครงการแพขนานยนต์ติดตามมา

ส่วนแนวทางเท้าสาธารณะรอบเกาะเกร็ดในส่วนอื่น คือแนวเส้นทางที่ต่อจากท่าวัดมะขามทองหมู่ที่ 5 ผ่านหมู่ที่ 6,7 และ 1 ไปยังท่าวัดป่าฝ้ายในหมู่ที่ 2 เนื่องจากแนวทางเท้าเส้นนี้ อยู่ใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยามาก และราษฎรตั้งบ้านเรือนกระจ่ายอยู่หนาแน่นริมทางเท้าตลอดแนว ทำให้ไม่สามารถขยายแนวทางเท้าเส้นนี้ให้เป็นถนนรอบเกาะได้ แต่สามารถนำโครงการแนวถนนกลางเกาะของผู้นำท้องถิ่นขึ้นมาพิจารณาและก่อสร้างควบคู่ไปด้วยก็จะทำให้บริเวณเกาะเกร็ดสามารถเดินทางได้โดยสะดวก รวดเร็วและในอนาคตอันใกล้อาจมีรถยนต์แล่นบนเกาะก็เป็นได้

ข. โครงการสร้างถนนผ่านกลางเกาะเกร็ด

โครงการสร้างถนนแนวนี เป็นโครงการของผู้นำท้องถิ่น คือ นาย บุญส่ง ศรีแสงทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 เป็นผู้ริเริ่มโครงการถนนขนาด 10 เมตร บริเวณกลางเกาะเกร็ด โดยเริ่มจากแนวทางเท้าสาธารณะในหมู่ที่ 5 บริเวณข้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแนวถนนข้างสนามฟุตบอล ไปบรรจบกับถนนกลางเกาะเกร็ด และจะไปสิ้นสุดที่ท่าน้ำวัดผ่าฝ้ายในหมู่ที่ 2

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ได้ขอความร่วมมือโดยขอที่ดินจากเจ้าของที่ดินทุกแปลงที่ดินตัดผ่าน เพื่อประโยชน์ของราษฎรในเกาะเกร็ด สามารถเดินทางภายในเกาะเกร็ดได้โดยสะดวก รวดเร็วและการสร้างถนนขนาด 10 เมตร นี้เพื่อรองรับความเจริญและโครงการพัฒนาต่างๆ ที่จะตามมา

โครงการนี้ดำเนินการก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ดำเนินการแล้วประมาณร้อยละ 60 แนวถนนเป็นถนนดินลูกรังอัดแน่น ค่าก่อสร้างประมาณ 3 ล้านบาท ได้รับบริจาคจากราษฎรในท้องถิ่น และบุคคลภายนอก จำนวน 100,000 บาท ส่วนผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง

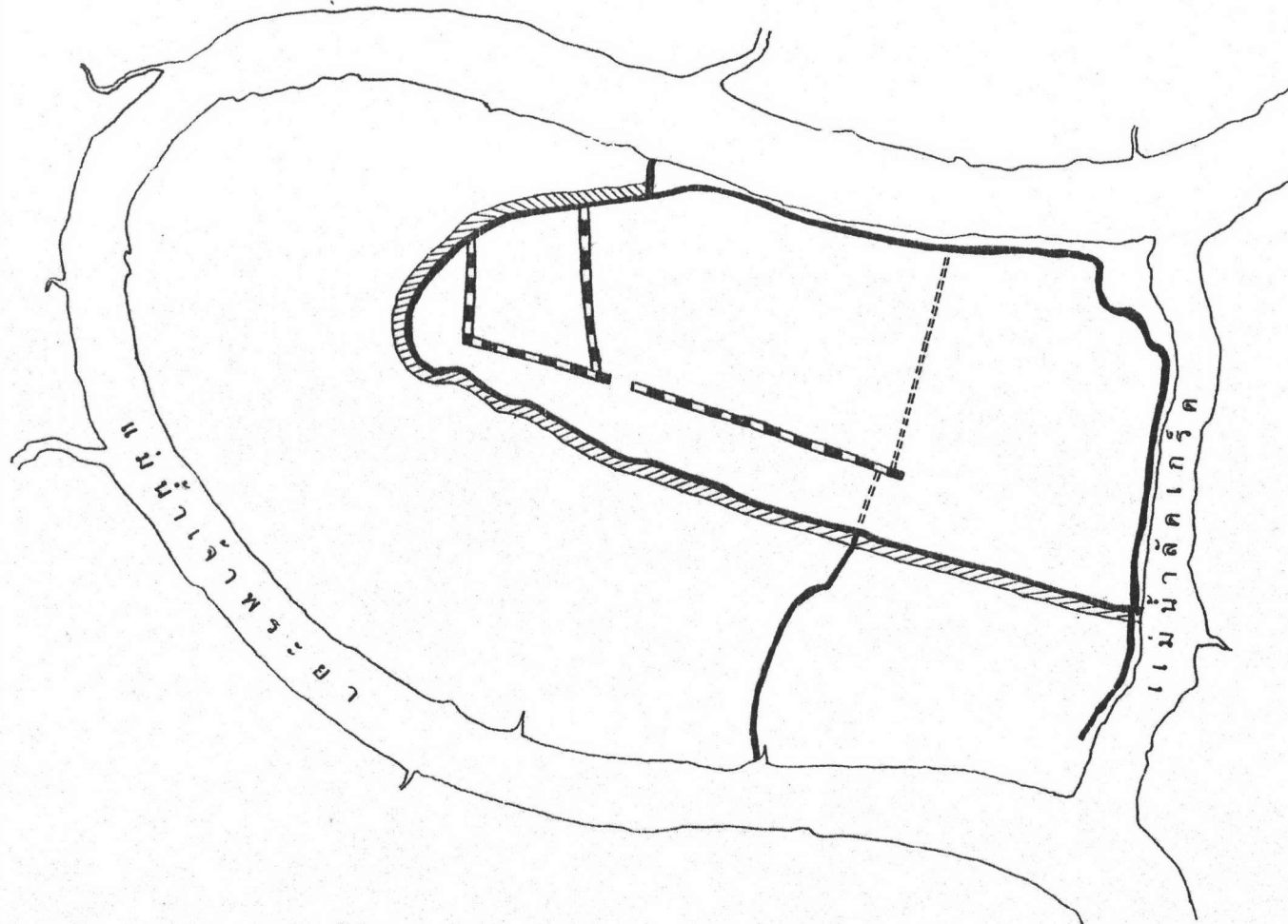
เป็นที่น่าเสียดายที่ดินกลางเกาะเกร็ดแห่งนี้ ไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จลุล่วง เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่นคือ กำนัน โดยแนวถนนดังกล่าวต้องผ่านที่ดินของกำนันจำนวน 2 แปลง และไม่บริจาคที่ดินให้ ทำให้แนวถนนกลางเกาะเกร็ดต้องหยุดการก่อสร้างลง และปัจจุบันแนวถนนมีหญ้าคาขึ้นรกเต็มไปหมด

โครงการถนนเส้นนี้สามารถนำขึ้นมาพิจารณา และเสนอให้ก่อสร้างครบทั้งเส้นทางได้ทุกเมื่อ ซึ่งถ้าก่อสร้างครบทั้งโครงการทำให้สามารถเชื่อมต่อได้ทั่วบริเวณเกาะเกร็ดเป็นประโยชน์ด้านการคมนาคมแก่ราษฎรในท้องถิ่นเอง และนักท่องเที่ยวที่ประสงค์เดินทางไปเยี่ยมชมบริเวณเกาะเกร็ด

4.10.2 โครงการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี

ทางจังหวัดนครปฐมมีนโยบายส่งเสริม และอนุรักษ์บริเวณเกาะเกร็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ โดยส่งเสริมในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนศิลปหัตถกรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญบนเกาะเกร็ด มีสาระสำคัญ คือ

แสดง แนวถนนปัจจุบัน และอนาคต

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผ่นที่ 4.7

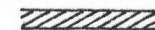
0 .2 .6 กม.

สัญลักษณ์

 ทางเท้าคอนกรีต

 ถนนลูกรัง

 ถนนโครงการ รพช.

 แนวถนนอนาคต

ที่มา จากการสำรวจ

ก. โครงการอนุรักษ์การจัดงานประเพณี

โครงการนี้เป็นการส่งเสริมการจัดงานประเพณีสงกรานต์และประเพณีออกพรรษา โดยทางผู้ว่าราชการจังหวัด มีนโยบายให้นายอำเภอปากเกร็ด เป็นประธานประชุมสภาตำบลเกาะเกร็ด ในสาระของการส่งเสริมการอนุรักษ์งานรื่นเริงประเพณี โดยให้ทุกหมู่บ้านร่วมมือกันจัดงาน ตลอดจนมีการแสดงการละเล่นต่าง ๆ ทั้งประเพณีแบบชาวไทยภาคกลาง และตามแบบประเพณีของชาวมอญโบราณ เช่น ประเพณีการแห่น้ำหวาน การตั้งโรงทาน การรำมอญ รำเจ้า ฯลฯ ซึ่งมีการแสดงการละเล่นต่าง ๆ ทุกหมู่บ้านทั่วบริเวณเกาะเกร็ด และจะนัดหมายมารวมกันที่บริเวณวัดปรมัยยิกาวาส ในหมู่ที่ 7

ข. โครงการอนุรักษ์การผลิตเครื่องปั้นดินเผา

เมื่อปี พ.ศ. 2524 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี ได้เห็นว่าเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดนนทบุรี นับวันก็จะสูญไปจริง ๆ อย่างไม่มีวันฟื้นคืนมาได้ จึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี จนถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน หาทางให้เครื่องปั้นดินเผาเป็นที่สนใจของสังคมอีกครั้ง ด้วยการทำเอกสารเผยแพร่คุณค่าและประโยชน์ใช้สอย จนในที่สุดได้รับเงินสนับสนุนโครงการจากสโมสรวัฒนธรรมหญิงจังหวัดนนทบุรี ปีละ 5,000.- บาท (ห้าพันบาทถ้วน) จนปีงบประมาณ 2530-2531 ได้รับงบประมาณ ปีละ 10,000.- (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) มาพัฒนาในเรื่องรูปแบบหาช่างฝีมือมาทำเผยแพร่ และนำออกขาย ต่อมาปี 2531 ได้ทำโครงการร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม ขอวิทยากรมาพัฒนารูปแบบปรับปรุงดิน ปรับปรุงเตาเผา และเชิญวิทยากรให้มาอยู่สอนประจำอย่างใกล้ชิดโดยให้มาอยู่กับชาวบ้านในหมู่บ้านเกาะเกร็ด เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำตลอดเวลา ครั้งละ 1 เดือนรวมทั้งหมด 3 ครั้งด้วยกันเป็นเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน

ต่อมากองบริการอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้กรุณาส่งเจ้าหน้าที่มาประกอบเตาเผาชนิดแก๊สขนาด 1 ลูกบาศก์เมตรมาให้เป็นตัวอย่างต่อไปจะหาไม่ได้ยาก และองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กรุณาประชาสัมพันธ์ให้ โดยให้ไปร่วมจัดนิทรรศการด้วยทุกแห่ง เช่น สวนอัมพร ศูนย์ศิลปะชีพพิเศษบางไทร งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และงานที่สำคัญอื่นๆ อีกมากมาย พ่อค้าส่งออก เช่น คุณอุทัย อึ้งพาณิชย์ ได้กรุณามาช่วยแนะนำวิธีทำการส่งออก ได้กรุณามาแนะนำหลายครั้ง จนถึงครั้งสุดท้าย วันที่ 15 กรกฎาคม 2531 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาจึงพัฒนามาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน

เครื่องปั้นดินเผาหนบทบุรีสามารถส่งไปขายต่างประเทศแล้ว เช่น ญี่ปุ่น ฮองกง และตลาดยุโรป โดยเฉพาะ เยอรมัน อิตาลี อังกฤษและอเมริกา เพราะเครื่องปั้นดินเผาหนบทบุรีที่สวยงาม อุ่มน้ำได้ดีปลุกต้นไม้ขึ้นง่าย ไม่เก็บความร้อน เป็นภาชนะใส่อาหารก็ไว้ใจได้ เพราะไม่มีสารพิษเจือปน หากใช้เป็นของประดับบ้านก็มีค่าสูงแม้จะไม่มีราคามากมายนัก

ด้วยการสนับสนุนของภาครัฐบาลและเอกชนดังกล่าวแล้ว จึงทำให้เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านของจังหวัดหนบทบุรี ยังสามารถรักษาเสน่ห์และคุณค่าในตัวเองไว้ได้อย่างมั่นคง ไม่สูญหายไปพร้อมกับการเวลาเป็นที่นิยมของคนไทย เป็นที่ตื่นตาตื่นใจของชาวต่างชาติ และเป็นความภาคภูมิใจของชาวจังหวัดหนบทบุรีทุกคน

ค. โครงการสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

โครงการนี้ เป็นโครงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เด็งเห็นว่าพื้นที่เกาะเกร็ด มีสภาพเป็นเกาะกลางลำน้ำเจ้าพระยา มีทัศนียภาพธรรมชาติงดงามตลอดจน มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เหมาะสำหรับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางน้ำ เพราะอยู่ระหว่างเกาะรัตนโกสินทร์ และเกาะอสุทธยา จึงจัดสรรงบประมาณ 11 ล้านบาท ให้ก่อสร้างอาคาร เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ บนเกาะและเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง โดยมีเจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มาประจำศูนย์ฯ ปัจจุบัน พ.ศ. 2536 อยู่ระหว่างดำเนินการหาพื้นที่ก่อสร้างอาคาร บริเวณหมู่ที่ 7

4.11 โครงการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เกาะเกร็ด

เป็นโครงการระดับภูมิภาค ที่ส่งเสริมการกระจายของการจราจรภายในเขตกรุงเทพฯ ออกไปยังพื้นที่ภายนอกในเขตปริมณฑล และจากพื้นที่ภายนอกเข้ามาในใจกลางกรุงเทพฯ ได้ โดยสะดวก ซึ่งโครงการที่สำคัญของรัฐ ได้แก่

4.11.1 โครงการทางด่วนขั้นที่ 2

โครงการก่อสร้างระบบทางด่วนขั้นที่ 2 นี้ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ร่วมกับไจก้า (JICA) ประเทศญี่ปุ่นได้สำรวจและศึกษาถึงความเหมาะสมของโครงการนี้ ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปี 2525 หลังจากที่มีการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เปิดให้บริการทางด่วนขั้นที่ 1 ครบทั้งระบบแล้ว คือ

1. สายบางนา-ท่าเรือ
2. สายดินแดง-ท่าเรือ และ
3. สายดาวคะนอง-ท่าเรือ รวมระยะทั้งสิ้น 27.1 กิโลเมตร

เพราะผลปรากฏความสำเร็จมีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อมีผู้ใช้บริการทางด่วนเฉลี่ยวันละ 280,000 คัน สามารถช่วยระบายการจราจรติดขัด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของกรุงเทพฯ ได้ในขณะนี้ และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบทางด่วนขั้นที่ 1 ให้มีขอบข่ายบริการกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีการกระจายการจราจรในใจกลางกรุงเทพฯ ออกสู่บริเวณรอบนอก และจากรอบนอกเข้าสู่ใจกลางเมือง รวมถึงการรองรับปริมาณการจราจรและสภาพเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต การทางพิเศษฯ จึงได้เร่งพัฒนาโครงการตามแผนที่มืออยู่โดยก่อสร้างระบบทางด่วน ขั้นที่ 2 ขึ้นตามมา

แนวเส้นทางโครงการทางด่วน ขั้นที่ 2 มีความยาวทั้งสิ้น 40.5 กิโลเมตร ประกอบด้วย แนวเส้นทาง 2 สายคือ สายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ และสายพญาไท-ศรีนครินทร์

ก. สายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ เป็นแนวทางด่วนสายเหนือ-ใต้ เริ่มจากจุดเชื่อมต่อกับทางด่วนสายดาวคะนอง-ท่าเรือ ของระบบทางด่วนขั้นแรก ที่บริเวณบางโคล่ขึ้นไปทางเหนือ ตัดข้ามถนนจันทน์ ซ้าย สี่ลม สุริวงค์ สี่พระยา พระรามที่ 4 และถนนพระรามที่ 1 แล้วเลี้ยวไปตามถนนพระรามที่ 6 เลี้ยวคลองประปาไปจนถึงย่านการค้าพลโยธิน เลี้ยวไปตัดกับถนนประชาชื่น บริเวณใกล้ถนนรัชดาภิเษกข้ามถนนงามวงศ์วานไปสิ้นสุดที่บริเวณถนนแจ้งวัฒนะ รวมความยาวทั้งสิ้นประมาณ 25 กิโลเมตร

ข. สายพญาไท-ศรีนครินทร์ เป็นแนวทางด่วนสายตะวันออก-ตะวันตก เริ่มจากจุดเชื่อมต่อกับแนวเหนือ-ใต้ ตรงบริเวณโรงกรองน้ำสามเสน เลียบตามแนวคลองสามเสนไปทางทิศตะวันออก ตัดผ่านถนนพหลโยธิน ใกล้กับอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แล้วไปเชื่อมต่อกับระบบทางด่วนขั้นที่ 1 (สายท่าเรือ-ดินแดง) ที่บริเวณบึงมีกะสน์ ข้ามถนนอโศก-ดินแดง ขึ้นทับไปตามถนนพระรามที่ 9 ไปตัดกับถนนรามคำแหง แล้วขึ้นทับไปตามแนวถนนตัดใหม่ของกรมทางหลวงจนถึงถนนศรีนครินทร์ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ 13.5 กิโลเมตร

4.11.2 โครงการทางด่วนชั้นที่ 3

โครงการทางด่วนชั้นที่ 3 เป็นอีกแผนงานโครงการหนึ่งที่รัฐจะเร่งสร้างขึ้นมารองรับบริการ เป็นระบบที่ต่อเนื่องกับทางด่วนชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ในกรุงเทพฯ เพื่อขยายขอบเขตการให้บริการสำหรับการคมนาคมด้วยระบบทางด่วน ให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น ทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง

แผนดำเนินงานนั้นเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 ซึ่งการทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นของระบบทางด่วนชั้นที่ 3 และได้เลือกแนวเส้นทางที่เหมาะสมไว้ 4 เส้นทาง คือ

ก. สายนนทบุรี-บางกระปิ เริ่มต้นตรงบริเวณสามแยกตลาดเทศบาลเมืองนนทบุรี ลงมาทางด้านใต้ของถนนประชาราชนครินทร์ ขนานกับทางรถไฟสายใต้บรรจบกับทางด่วนชั้นที่ 2 สายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ ที่ถนนพหลโยธิน ผ่านถนนวิภาวดีรังสิต สุทธิสาร ข้ามถนนรัชดาภิเษก ถนนลาดพร้าว และไปสิ้นสุดที่ปากซอยปฐมอุดม ถนนสุขุมวิท 1

ข. สายบางนา-สมุทรปราการ เริ่มต้นจากจุดสิ้นสุดทางด่วนชั้นที่ 1 บริเวณบางนาตัดมาทางด้านตะวันออกของถนนสุขุมวิท เรือขมาจนตัดคลองบางนา แนวทางด่วนสายนี้ ตัดทางด้านตะวันออกของถนนสุขุมวิท ผ่านถนนเทพารักษ์ มาจนถึงปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ

ค. สายเพชรเกษม-สีลม เริ่มที่บริเวณใกล้บ้านพักคนชราบางแค เลียบถนนเพชรเกษม หักลงมาทางด้านหลังคลองภาษีเจริญ ผ่านคลองบางหลวงและข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปสิ้นสุดที่ถนนสีลม

ง. สายเพชรเกษม-บางกอกน้อย-นครชัยศรี เป็นเส้นทางระยะสั้นจะเริ่มต้นที่ถนนเพชรเกษม บริเวณซอยพระหม-เจียร ใกล้มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม ตรงขึ้นไปทิศเหนือผ่านซอยพาณิชย์การธนบุรี แล้วขึ้นเหนือเรื่อย ๆ ไปบรรจบที่ถนนบางกอกน้อย-นครชัยศรี ตรงสะพานสูงใกล้ขนส่งสายใต้ใหม่

อนึ่ง โครงการทางด่วนชั้นที่ 3 สายเพชรเกษม-สีลม และสายเพชรเกษม-บางกอกน้อย-นครชัยศรี คาดว่าจะต้องไปรวมอยู่ในแผนโครงการระบบทางด่วนชั้นที่ 4

4.11.3 โครงการทางด่วนชั้นที่ 4

โครงการทางด่วนชั้นที่ 4 เป็นการวางแผนแก้ไขปัญหาจราจรในระยะยาว คือสามารถเชื่อมเมืองต่อเมือง ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา นครนายก ปราจีนบุรี นครราชสีมา ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

4.11.4 โครงการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนชั้นที่ 1

แนวเส้นทางของระบบรถไฟฟ้าจะผ่านไปตามถนนที่อยู่ในบริเวณชุมชนย่านธุรกิจการค้าและหน่วยราชการที่สำคัญ ส่วนสถานีรับ-ส่งผู้โดยสารจะจัดไว้ใกล้ย่านชุมชน มีระยะห่างประมาณ 700-1,300 เมตร จุดที่เส้นทาง 2 สายตัดกันทุกแห่งจะจัดเป็นสถานีร่วมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารที่จะเปลี่ยนเส้นทาง ตลอดจนจัดสถานที่จอดรถไว้ตามสถานีสำคัญ สำหรับให้ผู้มีรถใช้ส่วนตัวจอดทิ้งไว้แล้วเดินทางต่อระบบรถไฟฟ้าไปยังจุดหมาย

โครงการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนชั้นที่ 1 ประกอบด้วยเส้นทางทั้งหมด 3 สาย ระยะทางรวมทั้งหมดประมาณ 59 กิโลเมตร ได้แก่ สายพระราม (พระโขนง-หัวลำโพง-บางซื่อ) สายสาทร (สาทร-ลาดพร้าว) และสายสะพานพุทธฯ (ถนนตากสิน-เพชรบุรีตัดใหม่)

โครงการรถไฟฟ้ากำลังศึกษาหาผู้ลงทุนใหม่ (ปี พ.ศ. 2536) และถ้ามีการก่อสร้างเสร็จ และเริ่มให้บริการจะทำให้รูปแบบการพัฒนาเมืองเปลี่ยนไปตามแนวเส้นทาง และสถานีของระบบรถไฟฟ้าก็จะเกิดการขยายตัว และกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพฯ เป็นวงกว้างขึ้น เพราะมีการคมนาคมที่สะดวก ความเจริญกระจายไปตามเส้นทาง โดยเฉพาะบริเวณสถานีจะเป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ สร้างความเจริญให้กับพื้นที่และธุรกิจการค้า ปัญหาที่เกิดจากการจราจรที่สร้างความแออัดของเมืองจะลดลง นอกจากนี้ความต้องการของคนในชุมชนอำเภอปากเกร็ดเข้ามายังเขตชั้นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งงานจะมีความสะดวกมากขึ้น (จตุรรัตน์ นันทวนิช : 2535)

4.11.5 โครงการถนน 2 ชั้น

กรุงเทพมหานครและใจก้าจากประเทศญี่ปุ่นได้ทำการศึกษา ปรับปรุงถนนและจัดการขนส่งในกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2532 โดยจะทำการศึกษาก่อสร้างถนน 2 ชั้น จำนวน 24 สาย ซึ่งจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างในช่วงแรก 5 สาย คือ สายถนนแจ้งวัฒนะ ถนนสุขุมวิท ถนนทองหล่อ-คลองตัน-บางกระบือ ถนนสุขุมวิท และถนนเจริญสินทวงศ์

จะเห็นได้ว่า โครงการถนน 2 ชั้น จะสามารถช่วยแก้ปัญหาการจราจร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เป็นถนนสำหรับการขนส่งสาธารณะรถโดยสารประจำทาง ถนนสำหรับการจราจรของรถทั่วไป โดยอาจพิจารณาให้เป็นช่องจราจรด่วนสำหรับรถยนต์หนึ่ง หรือในช่วงที่การจราจรไม่คับคั่งอาจจะพิจารณาให้รถยนต์ทุกประเภท ยกเว้นรถบรรทุกเกิน 6 ล้อ

สรุปได้ว่า โครงการขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้น มีความแน่นอนและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งโครงการเหล่านี้ทำให้เกิดการเปิดพื้นที่ มีการเข้าถึงสูงผลที่จะตามมาคือ การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และถ้าไม่มีมาตรการหรือการควบคุมการใช้ที่ดินแล้ว จะก่อให้เกิดปัญหาการใช้ที่ดินที่เข้มข้นมาก และมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

4.11.6 โครงการระบบคมนาคมอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีโครงการต่าง ๆ อีกมากมาย ได้แก่

- โครงการสะพานคู่ขนาน สะพานพระราม 6 (สะพานพระราม 7)
- โครงการสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณวัดนครอินทร์
- โครงการตัดถนนสามแยกติวานนท์-สะพานวัดนครอินทร์
- โครงการถนนวงแหวนรอบนอก-สะพานวัดนครอินทร์
- โครงการถนนเพชรเกษม-ถนนรัตนวิเบศร์
- โครงการแนวถนนสายตัดใหม่ งามวงศ์วาน-สุขาภิบาล 1, 2
- โครงการถนนเลียบเมืองนนทบุรี-ถนนสนามบินน้ำ
- โครงการถนนสนามบินน้ำ-ทางด่วนชั้นที่ 2
- โครงการถนนเลียบเมืองปากเกร็ด

โครงการข้ามถนนตัดใหม่ของกรมโยธาธิการ จะเป็นแนวเส้นทางเดียวกันตลอด ซึ่งเมื่อโครงการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นรูปธรรมขึ้นมาแล้วจะช่วยบรรเทาการจราจรในเขตตอนบนของกรุงเทพฯ และจังหวัดนนทบุรี ให้คล่องตัวสามารถเดินทางได้สะดวกมากขึ้น ส่งผลให้การเดินทางไปยังพื้นที่เกาะเกร็ดด้วยความสะดวก รวดเร็วเพราะสามารถเลือกเดินทางได้หลายเส้นทาง

จะสังเกตได้ว่าทิศทางการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ โดยเฉพาะทางด่วนยกระดับระหว่างกรุงเทพฯ ไปยังเขตรอบนอก หรือบริเวณชานเมืองนั้น จะมุ่งไปทางกรุงเทพฯ ตอนบน ซึ่งไปทางจังหวัดนนทบุรีขึ้นไป ส่วนทางด้านทิศตะวันออกนั้นไปยังแถบจังหวัดสมุทรปราการ หรือพื้นที่เขตจังหวัดภาคตะวันออก เช่น จังหวัดชลบุรี ระยอง ทั้งนี้เพื่อรองรับ

การขยายตัวของเมืองในอนาคต ที่มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ ว่าทิศทางการลงทุนทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน จะขึ้นไปทางตอนเหนือ และทางตะวันออกมากกว่าภาคอื่นใดของประเทศ

โครงการทางด่วนของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เมื่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว ทุกโครงการสามารถช่วยแก้ไขปัญหารถจราจรแออัดคับคั่งได้ภายในเขตชั้นในของกรุงเทพฯ ให้กระจายไปยังพื้นที่รอบนอกได้โดยสะดวกรวดเร็ว

โดยเฉพาะทางด่วนชั้นที่ 2 สายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ มีผลกระทบต่อพื้นที่เกาะเกร็ดมาก เพราะบริเวณชั้น-ลงทางด่วนในถนนแจ้งวัฒนะอยู่ห่างจากบริเวณเกาะเกร็ดประมาณ 5 กิโลเมตร และเมื่อโครงการทางด่วนสายนี้เสร็จแล้ว คาดว่าประมาณปี 2536 จะส่งผลให้บริเวณถนนแจ้งวัฒนะเป็นถนนสายเศรษฐกิจที่สำคัญต่อไป เพราะบริเวณถนนนั้น มีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นโครงการที่อยู่อาศัยในรูปของหมู่บ้าน คอนโดมิเนียมหรือโครงการขนาดใหญ่ที่กำลังดำเนินงานก่อสร้างอยู่ คือ โครงการเมืองทองธานี

- โครงการเมืองทองธานี เป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นโครงการแบบครบวงจร คือ

1. เป็นที่อยู่อาศัย ในรูปของคอนโดมิเนียม
 2. เป็นแหล่งงาน มีอาคารสำนักงาน และโรงงานอุตสาหกรรม
 3. มีแหล่งบันเทิง ได้แก่ ศูนย์การค้า โรงมโหฬาร สนามกีฬา
 4. มีสาธารณูปการ ได้แก่ สถานศึกษา โรงเรียน โรงพยาบาล
- เรียกได้ว่าครบวงจร หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อคุณได้เข้าไปอาศัยในเมืองทองธานีแล้ว

คุณไม่ต้องเดินทางออกนอกพื้นที่เลย คุณก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และโครงการเฟสแรก ซึ่งเป็นโครงการคอนโดมิเนียม เสร็จประมาณปี 2536

4.12 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงบริเวณเกาะเกร็ด

เป็นการกล่าวถึง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างการใช้ที่ดิน ระบบเศรษฐกิจในเกาะเกร็ด การอพยพเข้า-ออกของประชากร และแรงงาน การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2534 ตลอดจนปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงในบริเวณเกาะเกร็ด

1. แนวโน้มนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้ที่ดิน

แนวโน้มนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้ที่ดิน บนเกาะเกร็ดระหว่าง พ.ศ. 2527-2535 นั้น (จากตารางที่ 4.26) ปรากฏว่า ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มสูงสุด คือ มีอัตราเพิ่ม 122.85 หรือมีอัตราเพิ่มร้อยละ 15.35 ต่อปี รองลงมาได้แก่ ประเภทการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม พื้นที่รกร้าง และสถานที่ราชการ โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.57 1.92 และ 1.56 ต่อปี ตามลำดับ

การใช้ที่ดินที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทสถานศึกษา และศาสนสถาน ส่วนการใช้ที่ดินที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรม คือ มีอัตราลดลงร้อยละ -2.42 ต่อปี แต่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า อาชีพเกษตรกรรมประเภทการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น กลับมีแนวโน้มจำนวนเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่า แนวโน้มนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรจะต้องมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่ในปริมาณที่ไม่มากนัก

การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยบนเกาะเกร็ด มีแนวโน้มนการเพิ่มมากที่สุดคือในระหว่างปี พ.ศ. 2527-2535 มีอัตราการเพิ่ม 15.35 ต่อปี ซึ่งการเพิ่มของปริมาณที่อยู่อาศัยบนเกาะ ยังคงกระจายตัวตามพื้นที่ริมน้ำรอบเกาะเกร็ด โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยที่เกาะตัวอยู่หนาแน่น บริเวณริมน้ำตั้งแต่ท่าน้ำวัดมะขามทอง หมู่ที่ 5 ถึงสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ ในหมู่ 2 มีแนวโน้มนของการตั้งบ้านเรือนมากที่สุด จนทำให้บางบริเวณในหมู่ที่ 6 และ 7 มีบ้านเรือนอยู่ติดกันมาก ทำให้มีลักษณะคล้ายชุมชนแออัดเข้าทุกที่ ซึ่งเป็นภาระเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจุกตัวของประชากรบริเวณนี้ คือ

1. ค่านิยมศาสตร์ คือ พื้นที่อยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้สะดวก
2. มีระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการครบครัน ไม่ว่าจะเป็นระบบไฟฟ้า โทรศัพท์ ระบบประปาบาดาล สถานีอนามัย วัด โรงเรียน หลายแห่ง
3. ด้านเศรษฐกิจ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้าจำนวนมากในบริเวณนี้ และพื้นที่อยู่ใกล้ปากเกร็ด ซึ่งสะดวกต่อการไปจับจ่ายซื้อสินค้า

ตารางที่ 4.26 แสดงโครงสร้างการใช้ที่ดินบริเวณเกาะเกร็ด ระหว่าง พ.ศ. 2527 และ พ.ศ. 2535

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)		อัตราเพิ่มระหว่างปี 2527-2535	อัตราเพิ่มต่อปี
	พ.ศ. 2527	พ.ศ. 2535		
1. ที่อยู่อาศัย	210	468	122.85	15.35
2. อุตสาหกรรม	42	54	28.57	3.57
3. สถานที่ราชการ	16	18	12.57	1.56
4. สถานศึกษา	33.5	33.5	0.0	0.0
5. ศาสนสถาน	79	79	0.0	0.0
6. เกษตรกรรม	1,588	1,281	-19.33	-2.42
7. ที่รกร้าง	130	150	15.33	1.92
8. แม่น้ำ ลำคลอง ถนน-ซอย	390.5	415.5	6.4	0.8
รวม	2,489	2,489	0.0	0.0

- ที่มา : 1. คำนวณจากการแปลภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2527 และ 2535
 2. จากการสำรวจ
 3. พื้นที่เกษตรกรรม จากสำนักงานเกษตรอำเภอปากเกร็ด

4. เป็นจุดสะดวก ต่อการเดินทาง การขนถ่ายและซื้อสินค้า เพราะมีท่าเทียบเรืออยู่บริเวณนี้มากมาย

5. ด้านสังคมและวัฒนธรรม บริเวณนี้เป็นการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมอญโบราณ ทำให้เป็นแหล่งประเพณีที่สำคัญที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีออกพรรษา และวัดปรมัยยิกาวาส เป็นศูนย์รวมจิตใจของราษฎรบนเกาะเกร็ด

อนึ่ง การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยกระจุกตัวหนาแน่นในบริเวณดังกล่าวมากจนเกินไป ควรที่จะมีการสร้างระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ให้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ด้านในเกาะ เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ด้านใน และเป็นการจูงใจในการกระจายการตั้งถิ่นฐาน

2. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

2.1 การเกษตรกรรม

การเกษตร เป็นอาชีพดั้งเดิมของเกษตรกรรมบนเกาะเกร็ดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ได้แก่ การทำนา และการทำสวนไม้ผลไม้อื่นต้น

อาชีพทำนา เป็นการปลูกข้าวเจ้าบริเวณกลางเกาะเกร็ดในหมู่ที่ 3 และ 5 อาชีพนี้มีส่วนที่การทำนาหลายร้อยไร่ ผลผลิตที่ได้มีปริมาณมากถึงกับมีโรงสีข้าวขนาดใหญ่บริเวณทำน้ำวัดมะขามทอง ในหมู่ที่ 5 ต่อมาเกิดปัญหาการผันน้ำเข้านา ขาดแรงงานด้านการเกษตร ผลผลิตที่ได้มีราคาต่ำไม่คุ้มกับการลงทุน ทำให้ไม่ปรากฏอาชีพทำนาบนเกาะเกร็ด ประมาณ 10 ปีมาแล้ว ปัจจุบันพื้นที่ทำนากลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่า

ส่วนอาชีพการทำสวนไม้ผลไม้อื่นต้น พบกระจายในพื้นที่หมู่ที่ 2, 3, 4 และ 5 ส่วนไม้ผลที่นิยมปลูกได้แก่ ทุเรียน ส้มโอ มะม่วง ฯลฯ แต่ก่อนมีการทำสวนไม้ผลไม้อื่นต้นมาก แต่มาในระยะ 10 ปีหลัง ผลผลิตด้านการเกษตรมีราคาต่ำ และปัญหาที่สำคัญคือขาดแรงงานหนุ่มสาว ซึ่งเป็นบุตรหลายไม่นิยมเป็นเกษตรกร และแรงงานรุ่นต่อมานิยมเดินทางไปรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมภายนอกเกาะเกร็ด ในเขตอำเภอปากเกร็ด นนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี

แต่จากตารางที่ 4.12 ในช่วง 2 ปีหลัง คือ ระหว่าง พ.ศ. 2533-2535 ปรากฏว่า มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นในการประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลไม้อื่นต้น คือ มีอัตราเพิ่มร้อยละ 29.14 ต่อปี และคาดว่า การประกอบอาชีพนี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะแก่การทำสวน อยู่ไม่ไกลจากตลาดรับซื้อสินค้า ราคาผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ดี

และยิ่งถ้าได้รับการส่งเสริมให้ความรู้ จากนักวิชาการเกษตรจะทำให้เกษตรกรหันมาทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นอย่างจริงจังขึ้นมากกว่าจะปล่อยให้ผลผลิตที่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ

2.2 อุตสาหกรรม

บริเวณเกาะเกร็ดถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการเกษตรกรรม ห้ามมีโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้นอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะแก่พื้นที่ ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเริ่มเฉพาะชุมชนครัวเรือนมอญที่มีอาชีพปั้นครก ภาชนะ หม้อไหลชาวจิตร เป็นลวดลายมอญโบราณ เพื่อไว้ใช้ภายในครัวเรือน ไว้ถวายเจ้าเมือง เจ้านายผู้ใหญ่ และเนื่องจากมีความงดงามทำให้หม้อน้ำลายจิตรของเกาะเกร็ดได้เป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนนทบุรี

โรงงานอุตสาหกรรมเดิมอยู่ร่วมกับชุมชนมอญ ที่เกาะตัวอยู่ริมลำน้ำเจ้าพระยาตั้งแต่วัดฉิมพลีในหมู่ 1 - วัดเสาชิงทอง หมู่ 6 โดยใช้แรงงานในครัวเรือน วัสดุอุปกรณ์ในการปั้นหาได้ภายในเกาะเกร็ด ต่อมาความต้องการใช้ครก กระจกดินไม้ ตลอดจนงานศิลปะประดับสวน ระดับบ้านมีมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาขยายตัวไปในหมู่ชาวไทย โรงงานมีขนาดใหญ่ จำนวนแรงงานมีมากขึ้น การผลิตเน้นเพื่อการค้า และบางโรงงานสามารถผลิตเพื่อการส่งออกต่างประเทศ นับว่า อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ดมีการเติบโตขึ้นตามลำดับ จากตารางที่ 4.21 ปรากฏว่า จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผามีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.85 ต่อปี และจำนวนรายได้ของโรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.83 ต่อปี ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมบนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่คงเกาะตัวปะปนอยู่ภายในชุมชนพักอาศัยและร้านค้า ในบริเวณชุมชนหนาแน่นริมน้ำเจ้าพระยาตั้งแต่บริเวณท่าน้ำมะขามทองในหมู่ 5-บริเวณใกล้สถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการในหมู่ 2

มีโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาบางประเภทที่มีจำนวนลดลง ได้แก่ โรงงานที่ปั้นครกเพียงอย่างเดียว ซึ่งช่างฝีมือที่มีเชื้อสายมอญไม่นิยมหรือไม่เรียนรู้ที่จะปั้นงานประเภทอื่น ที่สามารถทำรายได้ดีกว่า เช่น การปั้นกระจกดินไม้ อีกทั้งปัจจุบันครกเริ่มลดบทบาทลงในครัวเรือนของสังคมเมืองที่นิยมซื้ออาหารสำเร็จรูป และการทำผลิตภัณฑ์ครกต้องใช้ดินเหนียว ทราย มากกว่าทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น แต่กลับขายได้ราคาต่ำกว่าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาประเภทอื่น ๆ แนวโน้มของอุตสาหกรรมที่ทำครกเพียงอย่างเดียว พบเฉพาะในหมู่ที่ 1 ซึ่งประสบปัญหาหนักทั้งจากการขาดทุน แรงงานหนุ่มสาว ซึ่งเป็นลูกหลานไม่นิยมประกอบอาชีพนี้ ไม่สามารถหาได้ในท้องถิ่น ต้องซื้อจากภายนอกเกาะ ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น แต่ราคา

ผลิตภัณฑ์มิได้สูงขึ้นตาม

ส่วนงานศิลปะ หม้อโหลหลายวิจิตรมอญโบราณ ที่สามารถส่งเสริมเป็นสินค้าที่ระลึกประจำเกาะเกร็ดนั้น หาช่างฝีมือประเภทนี้ยาก เพราะเป็นงานหัตถกรรมที่ประณีตใช้เวลาและฝีมือสูง เพื่อความสวยงามผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เปราะบาง ทำให้แตกหักง่ายและผลิตภัณฑ์มีราคาแพง ปัจจุบันการปั้นงานประเภทนี้มีเฉพาะที่ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในหมู่ 6 เท่านั้น

3. การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร

3.1 การอพยพของประชากร

การเปลี่ยนแปลงประชากรบนเกาะเกร็ด จากการย้ายถิ่นนั้น จากอดีตที่ผ่านมาการอพยพเข้า และอพยพออกมีจำนวนที่ไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก และคาดว่าในอนาคตการอพยพเข้าจะมีจำนวนน้อยมาก ถ้าบริเวณเกาะเกร็ดมิได้เปลี่ยนแปลงการถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียว มีข้อจำกัดด้านการก่อสร้างอาคาร การเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวก อีกทั้งระบบถนน ประปา โทรศัพท ก็ยังไม่สะดวก ไม่ครอบคลุมทั้งบริเวณเกาะ ก็จะทำให้พื้นที่เกาะเกร็ดไม่น่าลงทุนสำหรับการทำธุรกิจพัฒนาที่ดิน และไม่มีบุคคลใดมาซื้อที่ดินบนเกาะเกร็ด เพื่ออยากทำการเกษตรหรือสร้างที่พักอาศัย โดยที่ยังมีข้อจำกัดเหล่านั้นอยู่

ส่วนแนวโน้มของการอพยพออก ยังมีลักษณะคงที่ สกวันหนุ่มสาวที่ต้องเดินทางไปศึกษา หรือทำงานตามแหล่งงาน หรือสถานศึกษาไกล ๆ ทำให้สูญเสียเวลาในการเดินทางมาก และไม่สะดวกในการเข้าถึงที่พักอาศัยบนเกาะ ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจให้บุตรหลานรุ่นหนุ่มสาวอยากอพยพออกไปอาศัยในเมืองที่ได้รับบริการความสะดวกสบายมากกว่า

3.2 การอพยพของแรงงาน

จำนวนแรงงานบนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปทำงานนอกตำบล ในปี พ.ศ. 2531 มีจำนวนแรงงานที่ทำงานนอกตำบลทั้งสิ้น 1,529 คน และเพิ่มเป็น 3,499 คน ในปี พ.ศ. 2535 คือ มีอัตราเพิ่ม 128.84 หรือมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 32.21 ต่อปี

แรงงานจะนิยมเดินทางไปรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอปากเกร็ด อำเภอเมืองนนทบุรี และในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากแรงงานรุ่นต่อมาซึ่งเป็นหนุ่มสาวไม่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือทำอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา

4. การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ตั้งแต่ปี 2531-2534 ในบริเวณเกาะเกร็ด

การเปลี่ยนกรรมสิทธิ์เจ้าของที่ดินบนเกาะเกร็ดในช่วงธุรกิจที่ดินเติบโตรวดเร็ว (BOOM) คือในช่วง พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2534 การเปลี่ยนกรรมสิทธิ์นี้มีประมาณมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะปริมาณความต้องการพื้นที่เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยที่มีความสงบ ร่มรื่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ทำให้พื้นที่บริเวณเกาะเกร็ดนั้นได้รับความสนใจจากนักพัฒนาที่ดินมาก ถึงแม้มีปัญหาการคมนาคมเข้าถึงที่ไม่สะดวก และนโยบายของรัฐที่จะสงวนรักษาพื้นที่นี้ไว้ให้เป็นเขตเกษตรกรรม และชนบท แต่นโยบายของรัฐยังไม่สามารถประกาศ เป็นพระราชบัญญัติหรือกฎกระทรวง ที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาเลย เป็นเพียงนโยบายของทางจังหวัดนนทบุรี ที่ห้ามมิให้สร้างอาคาร สูงเกิน 16 เมตร บนเกาะเกร็ด ซึ่งนโยบายนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นักพัฒนาที่ดินจึงต้องเสี่ยงในการจับจองซื้อที่ดินไว้เก็งกำไร หรือเพื่อทำโครงการธุรกิจ

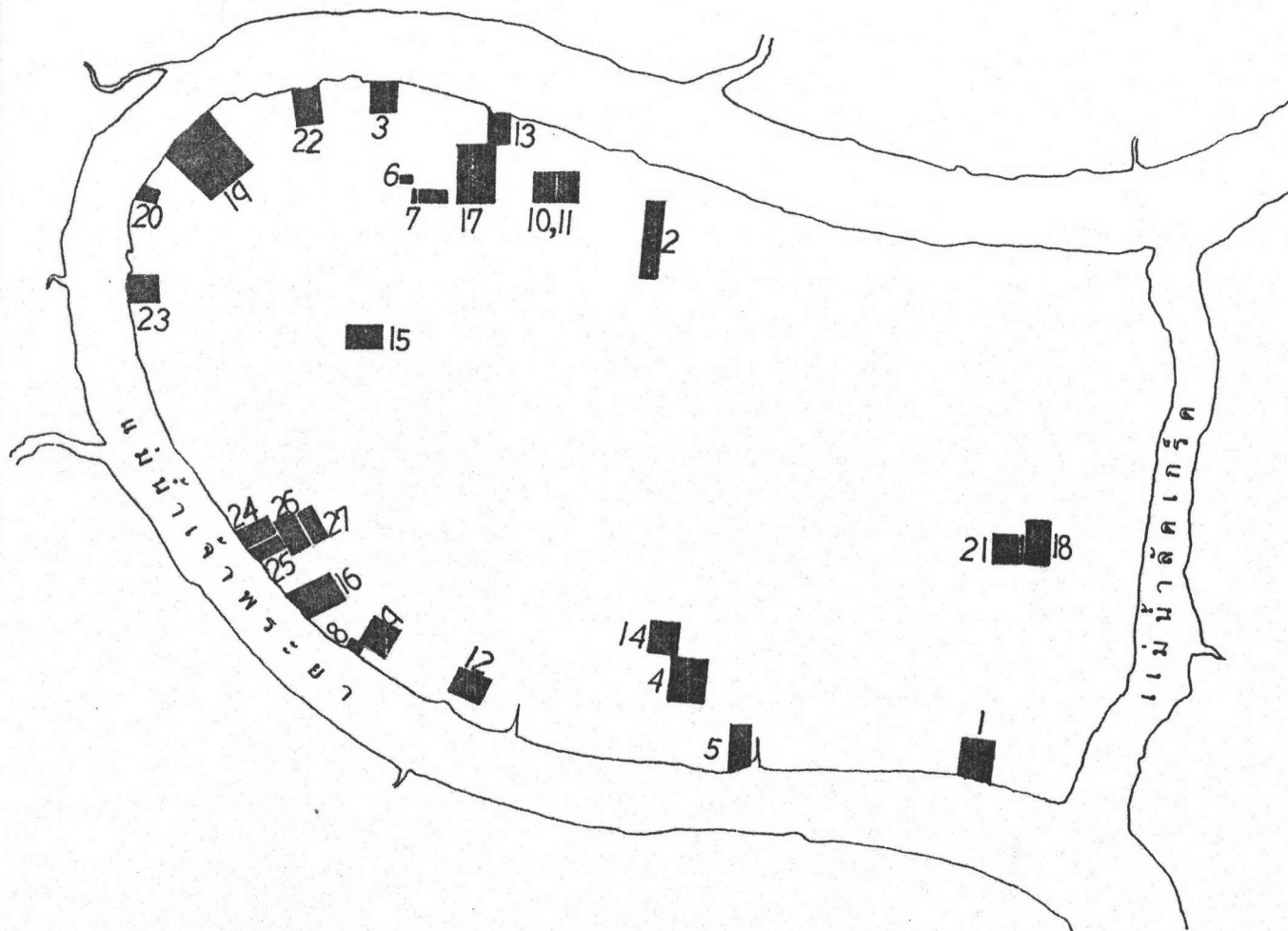
ในบริเวณเกาะเกร็ดนั้น พื้นที่ริมน้ำ หรือบริเวณใกล้ริมน้ำจะได้รับความสนใจจากนักลงทุนมากที่สุด และให้ในราคาที่สูง แต่ชาวบ้านบนเกาะเกร็ดก็ได้ตั้งตระหนก หรือดีใจจนกระทั่งเฮลิคอปเตอร์ที่ดินกันจนหมด และมีบางส่วนที่ได้มีการขายเปลี่ยนมือกรรมสิทธิ์ที่ดิน

การซื้อขายที่ดินบริเวณเกาะเกร็ด ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 3530 - พ.ศ. 2534 มีจำนวนการซื้อขายที่ดินทั้งสิ้น 27 แปลง รวมเนื้อที่ทั้งสิ้น 118 ไร่ 3 งาน 5 ตารางวา แปลงที่ดินที่มีการซื้อขายส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่อยู่ใกล้บริเวณริมน้ำ หรือ อยู่ห่างจากริมน้ำในรัศมีไม่เกิน 100 เมตร

การซื้อขายที่ดินนั้น ทำกันมากในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งมีการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินถึง 10 แปลง คิดเป็นร้อยละ 37.04 รองลงมาคือ ปี 2533 มีการซื้อขายที่ดิน จำนวน 8 แปลง คิดเป็นร้อยละ 29.63 และในปีปัจจุบัน 2534 มีการซื้อขายเปลี่ยนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินเพียงครั้งเดียว คือในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ แต่มีการซื้อขายที่ดิน ถึง 4 แปลง ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขาย เป็นบุคคลเดียวกัน ทั้ง 4 แปลง ผู้ขาย คือ นางบุญเพ็ง อิศรากร ณ อรุณยา เป็นราชวรในหมู่ที่ 4 ของเกาะเกร็ด ส่วนผู้ซื้อ คือ นางสุด ศึกษากิจ อาศัยในเขตพญาไท กรุงเทพฯ นับเป็นการซื้อขายที่ดินบริเวณเกาะเกร็ด เพียงครั้งเดียวและครั้งสุดท้ายของปี 2534

ในรอบเกือบ 4 ปี คือ ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534 ไม่มีนักเก็งกำไรที่ดินในระยะสั้นเลย เพราะไม่มีการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงเดิมได้อย่างรวดเร็ว คือไม่มีการซื้อที่ดินแปลงหนึ่ง เพื่อการเก็งกำไรและรอการปั่นราคาให้สูงขึ้น โดยสามารถที่จะขายที่ดินแปลงนั้นได้ในช่วงเวลาต่อมา พบแต่ว่าซื้อที่ดินเก็บไว้ ตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2530 สามารถขาย

แสดง แปลงที่ดินที่เปลี่ยนกรรมสิทธิ์

แนวทางการพัฒนา บริเวณ เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี

แผ่นที่ 4.8

0 .2 .6 กม.

สัญลักษณ์

- ลำดับแปลงที่ดิน ที่มีการ
เปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในช่วง
ปลายปี พ.ศ. 2530 - 2534

ที่มา สنج.ที่ดินจังหวัด

ที่ดินแปลงนั้นได้ ในช่วงที่ธุรกิจพัฒนาที่ดินเติบโต และซื้อที่ดินแปลงใหม่ เพื่อเก็งกำไรต่อไป หรือกล่าวได้ว่า ธุรกิจการซื้อที่ดินบริเวณเกาะเกร็ดไว้เพื่อการเก็งกำไร และ รอกการเปลี่ยนมือในระยะสั้นนั้นเป็นไปได้ยากมาก เพราะจำนวนผู้ซื้อที่ดินไม่ได้มากมาย การซื้อที่ดินบนเกาะเกร็ด ส่วนหนึ่งเป็นของนักพัฒนาธุรกิจที่ดินรายใหญ่ เพื่อรอกการทำโครงการที่อยู่อาศัย และสถานที่พักผ่อน แต่ต้องรอกนโยบายที่แน่ชัดจากทางราชการ ซึ่งมีแนวโน้มว่าโครงการต่าง ๆ อาจจะไม่เกิดขึ้น และอีกส่วนหนึ่งซื้อที่ดินไว้ เพื่อทำการเกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนไม้ผล ไม้ยืนต้น ซึ่งเป็นคนภายในเกาะเกร็ดเอง

การเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินในบริเวณเกาะเกร็ด มี 4 ลักษณะ ดังนี้

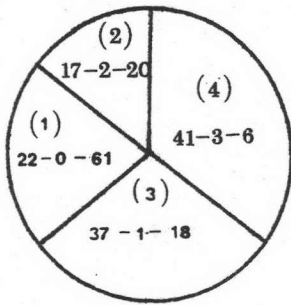
1. เจ้าของที่ดินเดิมเป็นคนภายในเกาะเกร็ด ขายกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่คนภายในเกาะเกร็ดเอง
2. เจ้าของที่ดินเดิมเป็นคนภายนอกเกาะเกร็ด ขายกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่คนภายในเกาะเกร็ด
3. เจ้าของที่ดินเดิมเป็นคนภายในเกาะเกร็ด ขายกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่คนภายนอกเกาะเกร็ด
4. เจ้าของที่ดินเป็นคนภายนอกเกาะเกร็ด ขายกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่คนภายนอกเกาะ

ลักษณะการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินในแบบที่ 1 และ 2 นี้ เจ้าของที่ดินปัจจุบันยังคงเป็นคนภายในเกาะเกร็ดเอง เพื่อต้องการพื้นที่การเกษตรที่เพิ่มขึ้น หรือ เพื่อประวิงเวลาในการขายให้แก่บุคคลภายนอก

ส่วนลักษณะการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินในแบบที่ 3 และ 4 นั้น เจ้าของที่ดินปัจจุบันเป็นคนภายนอกเกาะเกร็ดที่ต้องการที่อยู่อาศัยที่ร่มรื่น มีสภาพแวดล้อมที่งดงาม หรือต้องการพัฒนาที่ดิน เพื่อธุรกิจการค้าต่อไป

การเปลี่ยนกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินในแบบที่ 3 และ 4 นั้น เจ้าของที่ดินใหม่จะเป็นคนภายนอกเกาะเกร็ด รวมพื้นที่ทั้งหมด 79 ไร่ 24 ตารางวา ตั้งแต่ปลายปี 2530 เป็นต้นมา หรือคิดเป็นร้อยละ 3.06 ถึงแม้เป็นปริมาณเนื้อที่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ดที่มีถึง 2,489 ไร่ แต่พื้นที่ที่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลภายนอกเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ริมน้ำ หรือใกล้บริเวณริมน้ำในรัศมีไม่เกิน 100 เมตร

เป็นที่น่ายินดีที่ปริมาณการซื้อขายที่ดินบนเกาะเกร็ดได้หยุดชะงักลงตั้งแต่เดือน
 กุมภาพันธ์ 2534 เป็นต้นมา ถึงปัจจุบัน (มกราคม พ.ศ. 2535) เป็นเวลากว่า 10 เดือน
 ที่ไม่มีการซื้อขายที่ดินบนเกาะเกร็ดกันเลยเพราะธุรกิจพัฒนาที่ดินได้ซบเซาลง ประกอบกับนโยบาย
 ของทางราชการในการพัฒนาหรืออนุรักษ์พื้นที่บริเวณเกาะเกร็ด ยังไม่เป็นรูปธรรม หรือกำหนด
 เป็นกฎหมายมาบังคับ แต่อย่างไร มีเพียงนโยบายควบคุมอาคารของทางจังหวัดนนทบุรี ซึ่ง
 อาจทำให้นักลงทุนและนักพัฒนาที่ดินไม่กล้าเสี่ยงที่จะมาซื้อที่ดินบนเกาะเกร็ดมากเท่าใดนัก
 แผนภาพที่ 4.4 แสดงเนื้อหาการซื้อขายกรรมสิทธิ์ที่ดินบนเกาะเกร็ด ตั้งแต่ปลายปี
 พ.ศ. 2530-2534 เนื้อที่ทั้งหมด 118 ไร่ 3 งาน 5 ตารางวา

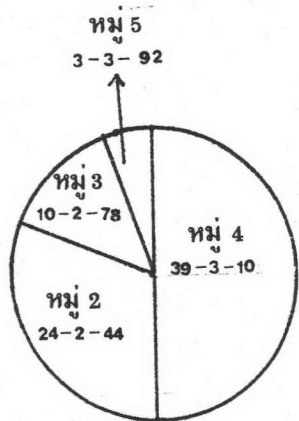

- แบบ1. เจ้าของที่ดินเดิม และเจ้าของที่ดิน
ปัจจุบัน เป็นคนภายในเกาะเกร็ด
- แบบ2. เจ้าของที่ดินเดิมเป็นคนภายนอกเกาะ
ขายที่ดินให้คนภายในเกาะ
- แบบ3. เจ้าของที่ดินเดิมเป็นคนภายในเกาะ
ขายที่ดินให้แก่คนภายนอกเกาะ
- แบบ4. เจ้าของที่ดินเดิม และเจ้าของปัจจุบัน
เป็นคนภายนอกเกาะเกร็ด

จากแผนภาพที่ 4.4 การซื้อขายกรรมสิทธิ์ที่ดินในแบบที่ 3 และ 4 มีเนื้อที่มากที่สุดถึง 79 ไร่ 24 ตารางวา หรือ คิดเป็นร้อยละ 66.54 ของการซื้อขายที่ดินทั้งหมดบนเกาะเกร็ด ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2530-2534

การซื้อขายกรรมสิทธิ์ที่ดินบนเกาะเกร็ดในแบบที่ 3 และ 4 ซึ่งเจ้าของที่ดินปัจจุบันเป็นคนภายนอกเกาะเกร็ด ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2530-2534

แผนภาพที่ 4.5 แสดงเนื้อหาการซื้อขายกรรมสิทธิ์ที่ดินในแบบที่ 3 และ 4 แยกเป็นรายหมู่บ้าน

เนื้อหาการซื้อขายทั้งหมด 79 ไร่ 24 ตารางวา

เนื้อที่ (ไร่-งาน-วา)

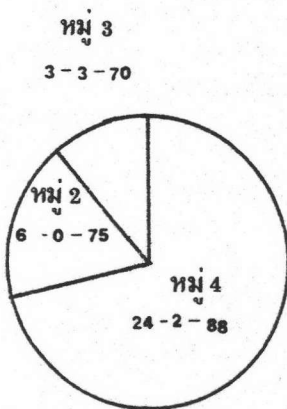
จากแผนภาพที่ 4.5 หมู่ที่ 4 เป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุน และนักพัฒนาที่ดินต่างถิ่นมาก ในช่วงเกือบ 4 ปีที่ผ่านมา มีการซื้อขายที่ดิน รวมทั้งสิ้น 11 แปลง รวมเนื้อที่ทั้งหมด 39 ไร่ 3 งาน 10 ตารางวา

สาเหตุเพราะพื้นที่หมู่ 4 อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเกาะเกร็ด ลักษณะพื้นที่โค้งไปตามลำน้ำเจ้าพระยา บริเวณนี้สงบเงียบมาก มีเรือแล่นผ่านน้อยกระแสน้ำในลำน้ำเจ้าพระยาสงบนิ่ง เป็นทัศนียภาพที่งดงามมาก เหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ส่วนในหมู่ที่ 2 มีเนื้อที่การซื้อชามากเป็นอันดับสอง ถึง 24 ไร่ 2 งาน 44 ตารางวา แต่เป็นจำนวนที่ดินเพียงแค่ 3 แปลง ถือเป็นแปลงที่ดินขนาดใหญ่ และจำนวน 2 ใน 3 แปลงนี้ อยู่บริเวณตอนกลางเกาะเกร็ด

การซื้อขายกรรมสิทธิ์ที่ดินบนเกาะเกร็ดในแบบที่ 3 และ 4 นั้น มีเนื้อที่ทั้งหมด 79 ไร่ 24 ตารางวา และเป็นพื้นที่แปลงที่ดินที่ตรียมแม่น้ำเจ้าพระยาถึง 34 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา หรือ คิดเป็นร้อยละ 44.05 มีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 4.6 แสดงการซื้อขายกรรมสิทธิ์ที่ดินในแบบที่ 3 และ 4 และเป็นแปลงที่ดินที่ตรียมแม่น้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ทั้งหมด 34 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา

เนื้อที่ (ไร่-งาน-วา)

จากแผนภาพที่ 4.6 พื้นที่ริมน้ำในหมู่ที่ 4 ได้รับความสนใจจากนักพัฒนาที่ดินต่างถิ่น มาก ในช่วงเกือบ 4 ปีที่ผ่านมาได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของคนต่างถิ่น จำนวน 5 แปลง รวมเนื้อที่ 24 ไร่ 2 งาน 88 ตารางวา. เพราะพื้นที่ริมน้ำในหมู่ที่ 4 มีทัศนียภาพที่งดงาม เหมาะสำหรับการทำโครงการพัฒนาที่ดินเพื่อธุรกิจการค้าต่อไป

5. ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงบริเวณเกาะเกร็ด

ปัจจัยส่งเสริม

ถึงแม้ว่าพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ด จากอดีตที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงสภาพบนเกาะไม่มากนัก แต่พื้นที่บริเวณนี้ก็ยังคงได้รับความสนใจจากนักลงทุนธุรกิจด้านพัฒนาที่ดินมากที่สุดแห่งหนึ่ง เพราะปัจจัยดังนี้

1. ความต้องการที่อยู่อาศัยในเมือง

เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ราคาที่ดินในเมืองมีราคาสูงมาก ทำให้รูปแบบการใช้ที่ดินในเมืองเป็นแบบเข้มข้นเพื่อคุ้มกับการลงทุน ดังนั้นความต้องการที่อยู่อาศัยระดับปานกลางถึงต่ำจึงได้แผ่ขยายออกไปสู่เขตปริมณฑล ชุมชนอำเภอปากเกร็ดก็ได้กลายเป็นเขตที่อยู่อาศัยที่สำคัญ ซึ่งพื้นที่เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยได้เป็นอย่างดี

2. ที่ตั้งสัมพันธ์ (LOCATION)

เกาะเกร็ดมีพื้นที่ติดกับบริเวณปากเกร็ด ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อการคมนาคมที่สะดวก ได้แก่

ทางบก มีรถประจำทางที่สามารถเดินทางสู่เขตเมืองได้สะดวก อยู่ไม่ไกลจากจุดขึ้นลงทางด่วนสายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ และไม่ไกลจากสถานีรถไฟหลักสี่ ซึ่งสะดวกต่อการเดินทางสู่เขตชั้นในกรุงเทพฯ

ทางน้ำ มีท่าเรือมากมายที่สามารถเดินทางไปพื้นที่ใกล้เคียง และสามารถเดินทางเข้าสู่กรุงเทพมหานครได้สะดวก เพราะไม่ประสบกับปัญหาจราจร

ทางอากาศ อยู่ไม่ไกลจากสนามบินดอนเมืองมากนัก

3. ที่ตั้งเฉพาะ (SITE)

บริเวณเกาะเกร็ด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม ถูกล้อมรอบด้วยลำน้ำเจ้าพระยา จึงมีทัศนียภาพความเป็นธรรมชาติที่งดงามหากต่อพื้นที่อื่นจะเทียบได้

ทำให้พื้นที่เกาะเกร็ดได้รับความสนใจ และเป็นที่ต้องการของนักลงทุนพัฒนาที่ดินที่สามารถเห็นผลประโยชน์อันมหาศาล ที่จะเข้าไปดำเนินโครงการธุรกิจต่าง ๆ เช่น โครงการที่พักอาศัยรูปแบบต่าง ๆ ที่ล้อมรอบด้วยธรรมชาติที่งดงาม โครงการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้มีรายได้อันสูงในวันหยุดสุดสัปดาห์ เช่น สนามกอล์ฟ สปอร์ตคลับ ฯลฯ แต่ก็ยังไม่มีโครงการใดสามารถดำเนินการก่อสร้างได้ เพราะมีอุปสรรคที่สำคัญ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

1. ผังเมืองรวมนนทบุรี ที่กำหนดให้บริเวณเกาะเกร็ด มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นชนบทและเกษตรกรรม มีข้อกำหนดมากมาย ได้แก่ ห้ามจัดสรร เพื่อประกอบการพาณิชย์หรือประกอบอุตสาหกรรม ยกเว้นไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม
2. นโยบายของจังหวัด เรื่อง มาตรการควบคุมการก่อสร้างและตัดแปลงอาคารบริเวณเกาะเกร็ด เพื่ออนุรักษ์ทัศนียภาพทั้งดงาม และส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่อไป
3. ที่ตั้งเฉพาะ
 - (1) การเข้าถึงบริเวณเกาะเกร็ดไม่สะดวก ต้องใช้เรือเพียงอย่างเดียว
 - (2) การสัญจรในเกาะไม่สะดวกเนื่องจากมีเพียงทางเท้าสาธารณะเล็ก ๆ
 - (3) การได้รับบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทั้งบริเวณเกาะเกร็ด คงกระจุกเฉพาะชุมชนริมน้ำในหมู่ที่ 1, 5, 6 และ 7 เท่านั้น

4.13 สภาพปัญหาของบริเวณเกาะเกร็ดและแนวทางแก้ไข

สภาพปัญหาในปัจจุบันของบริเวณเกาะเกร็ด แบ่งปัญหาออกได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคมและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รายละเอียดของปัญหาแต่ละกลุ่มมี ดังนี้

1. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 ปัญหาด้านการคมนาคม เป็นปัญหาการคมนาคมทั้งจากพื้นที่ภายนอกสู่เกาะและจากปัญหาภายในเกาะเอง

ก. การเข้าถึง การเข้าถึงพื้นที่เกาะเกร็ดและการเดินทางติดต่อกับตำบลอื่นไม่สะดวก เนื่องจากบริเวณเกาะเกร็ดมีสภาพเป็นเกาะ มีแม่น้ำล้อมรอบ การเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวก เพราะไม่สามารถเดินทางโดยรถยนต์ต้องใช้เรือเป็นพาหนะต่อไปยังบริเวณเกาะเท่านั้น นับว่าพื้นที่นี้มีอุปสรรคในการเข้าถึงมาก

ข. การคมนาคมภายในเกาะเกร็ด ปัญหาการคมนาคมติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน คือ มีเพียงทางเท้าสาธารณะ กว้างประมาณ 1.50 เมตร รอบบริเวณเกาะเกร็ด เป็นเส้นทางคมนาคม ซึ่งเป็นถนนคอนกรีตขนาดเล็ก ที่ก่อสร้างมานาน ทำให้สภาพถนนชำรุด

ทรุดโทรมพื้นคอนกรีตเสื่อมคุณภาพ ซึ่งบริเวณที่มีสภาพชำรุด ควรจะได้รับการซ่อมแซม ได้แก่

1. ทางเท้าสาธารณะและสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กบริเวณใกล้วัด
จิมพลีในหมู่ที่ 1 มีสภาพพังมาก
2. ทางเท้าสาธารณะบริเวณกลางเกาะในหมู่ที่ 4 มีสภาพชำรุด
พัง และถนนเอียงมากเนื่องจากการทรุดตัวของดิน
3. ทางเท้าสาธารณะ ในหมู่บ้านที่ 1, 5, 6 และ 7 บางแห่ง
พังเพราะน้ำกัดเซาะซึ่งเมื่อเวลาน้ำขึ้นมากน้ำจะท่วมตลิ่งทำให้ตลิ่งบางแห่งพังและถนนสาธารณะ
ในหมู่บ้านเสียหาย
4. ทางเท้าสาธารณะมีขนาดเล็กมาก โดยเฉพาะในหมู่ที่ 1, 6
และ 7 มีชุมชนสองข้างทางหนาแน่นมาก เป็นอุปสรรคที่จะขยายทางเท้าในบริเวณนี้
5. ขาดถนนชอชภายในหมู่บ้าน ถนนชอชในหมู่บ้านเพื่อเดินทางไป
ยังที่อยู่อาศัย หรือ เรือกสวนไร่นาของราษฎร พื้นที่ด้านในเกาะและทางเท้าส่วนใหญ่เป็นคัน
คลองดินเหนียว ถึงฤดูฝน น้ำจะท่วมหรือทำให้เฉอะแฉะ การสัญจรไปมาไม่สะดวก และอาจเป็น
อันตรายได้

1.2 ปัญหาขาดแคลนไฟฟ้า

ครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายในพื้นที่เกาะปลูกบริเวณด้านใน
เกาะเกร็ด ส่วนใหญ่ไม่มีไฟฟ้าใช้ เพราะไม่มีเสาไว้พาดสายไฟฟ้าต่อไปยังพื้นที่ด้านใน

1.3 ปัญหาขาดแคลนน้ำดื่ม

น้ำดื่มที่ราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดใช้ดื่มส่วนใหญ่ ได้มาจากน้ำฝนที่กัก
เก็บในภาชนะประจำครัวเรือน ขวดโพลาลิส และบางครัวเรือนใช้น้ำบาดาลมาดื่มเพื่อบริโภค
แต่ถึงอย่างไรปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มยังมีปัญหามากในครัวเรือนของหมู่ที่ 1, 4, 6 และ 7
เนื่องจากฤดูฝนบางฤดูมีน้ำไม่เพียงพอสำหรับกักเก็บในการบริโภค ต้องซื้อน้ำดื่มจากภายนอกเกาะ
ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก แต่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2536) ครัวเรือนในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ได้รับ
บริการระบบน้ำประปาบาดาล ทำให้ปัญหาขาดแคลนน้ำดื่มทุเลาลงไป ส่วนครัวเรือนในหมู่ที่ 2,
3, 4 และ 5 ยังไม่มีระบบน้ำประปาบาดาลสาธารณะใช้ในหมู่บ้าน ต้องพึ่งน้ำฝนจากการกัก
เก็บเพียงอย่างเดียว ซึ่งส่งผลต่อปัญหาในระดับตำบลเพราะน้ำดื่มเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรง
ชีวิตของมนุษย์

1.4 ระบบน้ำประปาบาดาล

ระบบน้ำประปาบาดาลในเกาะเกร็ดนี้เริ่มโครงการเมื่อกลางปี พ.ศ. 2536 สามารถให้บริการครอบคลุมได้ประมาณ 120 หลังคาเรือน ในพื้นที่บริเวณชุมชนของหมู่ที่ 1, 6 และ 7 และบางส่วนของหมู่ที่ 5 เท่านั้น

เนื่องจากความจำเป็น และความต้องการน้ำในการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน น้ำในการบริโภค ได้แก่ น้ำฝน ซึ่งไม่สามารถกักเก็บไว้บริโภคได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในฤดูแล้งขาดแคลนน้ำในการบริโภคมาก

ส่วนน้ำในการอุปโภค ได้จาก น้ำในแม่น้ำ ลำคลอง ที่นับวันจะมีปัญหา มลพิษมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะ น้ำเสียจากแหล่งชุมชน ปัญหาน้ำเค็มจากทะเลรุกล้ำพื้นที่ เกษตรกรรมในฤดูแล้ง ทำให้ราษฎรบนเกาะเกร็ดไม่ได้รับความสะดวกสบายในการใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำคลองเหมือนในสมัยก่อน

2. ปัญหาการใช้ที่ดิน

2.1 การเกษตร

พื้นที่เกษตรกรรมบริเวณเกาะเกร็ด ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2535 มีจำนวนลดลง พ.ศ. 2525 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมีจำนวนทั้งสิ้น 1,798 ไร่ ลดลงเหลือ 1,281 ไร่ ในปี 2535 ⁽¹⁾ หรือลดลง 517 ไร่ นับว่าลดลงร้อยละ 28.75 หรือลดลงอัตรา 51.7 ไร่ต่อปี

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร เป็นการใช้ที่ดินที่มีพื้นที่มากที่สุดของบริเวณ เกาะเกร็ด แต่การประกอบอาชีพนี้กลับไม่ใช่อาชีพหลักของราษฎรในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มักไป ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก และสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบ อาชีพทางการเกษตร เนื่องจากมีรายได้น้อย และมีปัญหาอื่น ๆ หลายประการ เช่น อายุของ ส่วนมีมากขึ้น และไม่ได้ทำการบำรุงรักษา ทำให้ส่วนเสื่อมโทรม ได้ผลผลิตน้อย ไม่คุ้มกับการ ลงทุน ทำให้การใช้ที่ดินประเภทการเกษตรมีแนวโน้มลดลง กลายเป็นที่สวนร้าง

⁽¹⁾ ข้อมูลจากสำนักงานเกษตร อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

แต่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา คือ ระหว่าง พ.ศ. 2533-2535 จาก ตารางที่ 4.12 จำนวนครัวเรือนที่ทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นบนเกาะเกร็ดมีจำนวนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 29.14 ต่อปี โดยเฉพาะเกษตรกรในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 2 เริ่มหันมาประกอบอาชีพทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้นอย่างจริงจังขึ้นโดยให้เหตุผลว่า พอใจกับราคาผลผลิตที่พ่อค้าเสนอให้และมารับซื้อถึงสวนคาดว่าจะมีจำนวนเกษตรกรหันมาปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นเพิ่มมากขึ้น ถ้าได้รับการส่งเสริม ด้านพันธุ์พืช เทคโนโลยีในการปลูก ตลอดจนการปฏิบัติดูแลรักษาอย่างถูกวิธีจากภาครัฐบาล

ปัญหาที่พบ คือ เจ้าของที่ดินเป็นราษฎรในท้องถิ่นได้ทำการเกษตรมาเป็น เวลานาน ทำให้แปลงที่ดินค่อนข้างเล็ก เพราะมีการแบ่งที่ดินให้กับบุตรหลาน ลักษณะการ ครอบครองประเภทนี้ปัญหา เนื่องจากผู้รับช่วงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีแต่ผู้สูงอายุ ส่วนบุตรหลานที่มีความรู้ และอยู่ในวัยแรงงานนิยมเดินทางไปประกอบอาชีพอื่น เพื่อเป็นรายได้ ของครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีปัญหา เกษตรกรนิยมปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นแบบสวนหลังบ้านทำให้ การป้องกัน การกำจัดโรคแมลงไม่สามารถปฏิบัติได้เมื่อเกิดโรคระบาด เพราะสารเคมีจาก ยาฆ่าแมลงคงวนเวียนอยู่ในอากาศบริเวณนั้นและจะตกลงสู่ดินและน้ำ ซึ่งเกษตรกรบนเกาะเกร็ด ทุกครัวเรือน ต้องใช้น้ำจากคลองธรรมชาติ ดังนั้น ผลกระทบการตกค้างจากสารเคมีก็คงจะตก แก่ราษฎรบนเกาะเกร็ดเอง

2.2 ที่อยู่อาศัย

การตั้งถิ่นฐานเป็นที่อยู่อาศัยบนเกาะเกร็ด มี 3 ประเภท คือ

1. เกาะกลุ่มหนาแน่น บริเวณริมน้ำเจ้าพระยา ในหมู่ที่ 1, 6 และ 7
2. เกาะกลุ่มย่อยๆ บริเวณริมน้ำรอบเกาะ และสถานที่สำคัญ เช่น วัด ศาลากุล บริเวณทำน้ำวัดมะขามทอง พบในหมู่ที่ 2, 3, 4, 5
3. กระจายในพื้นที่เกษตร บริเวณด้านในเกาะ

ปัญหาที่อยู่อาศัยที่มีปัญหา ได้แก่ การเกาะกลุ่มของที่อยู่อาศัยหนาแน่นใน ประเภทที่ 1 มีการเกาะกลุ่มอยู่หนาแน่นบริเวณสองข้างทางถนนสาธารณะ ในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ซึ่งในบางบริเวณสภาพบ้านเรือนคล้ายชุมชนแออัด การพัฒนาขยายถนนสาธารณะยากลำบาก และเมื่อเกิดอัคคีภัยจะอันตรายมาก เพราะสภาพบ้านเรือนเป็นไม้ง่ายต่อการติดไฟ และเป็น เชื้อเพลิงอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีเครื่องดับเพลิงติดตั้งภายในชุมชน เวลาเกิดอัคคีภัย ราษฎรต้องช่วยเหลือตนเอง นับว่าส่งผลปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก

ในชุมชนแออัดที่กล่าวมาข้างต้นยังประสบกับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม คือ ร้านค้า และประเภทอุตสาหกรรมด้วย แม้จะส่งผลกระทบต่อชุมชนน้อย แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในบริเวณนั้นเสียไป

2.3 อุตสาหกรรม

การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมของเกาะเกร็ด โรงงานทั้งหมดเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของราษฎรบริเวณนี้ โรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 1, 2, 5, 6 และ 7 โดยเกาะกลุ่มเรียงรายอยู่ตามลำน้ำเจ้าพระยา และในบางโรงโดยเฉพาะในหมู่ที่ 1, 5, 6 และ 7 มีการใช้ที่ดินปะปนกัน อย่างหนาแน่นกับที่อยู่อาศัยและร้านค้าซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน ดังนี้

1. การเผาเตาเครื่องปั้นดินเผาในแต่ละครั้งนี้ ใช้เวลานาน 3-7 วัน ส่งผลกระทบต่อชุมชนในบริเวณนั้นและบริเวณใกล้เคียง เพราะเตาเผาที่นั่นส่งผลให้อุณหภูมิในบริเวณนั้นสูงขึ้น ออกซิเจนตามธรรมชาติลดลง เพราะปัญหาเขม่าควันจากเตาเผาที่ลอยคลุ้งอยู่ในอากาศทำให้สภาพบ้านเรือนในบริเวณสกปรก เปราะเปื้อน

2. การนำเครื่องปั้นดินเผามาตากแดดก่อนการเข้าเตาเผาที่นั่นนำมาตากในที่โล่งรอบบริเวณบ้าน ในบางโรงงาน ได้แก่ บริเวณท่าวัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 ได้รื้อกล้าที่ธรณีสงฆ์อันเป็นที่สาธารณะของหมู่บ้านมาใช้ประโยชน์ส่วนตน

2.4 ที่รกร้าง

ปัญหาที่รกร้างว่างเปล่าบนเกาะเกร็ด สืบเนื่องจากปัญหาการขาดทุน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถประกอบอาชีพต่อไปได้ เนื่องจากปัญหาการขาดทุน ขาดแรงงาน อาศัยเงินเก่าแก่, ปัญหาด้านราคา ตลาด ฯลฯ ซึ่งไม่คุ้มกับการลงทุน ทำให้เกษตรกรต้องละทิ้งพื้นที่เกษตรอันอุดมสมบูรณ์ไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้พื้นที่เป็นที่รกร้างว่างเปล่า

ที่รกร้างที่เห็นได้ชัดเจนเป็นผืนใหญ่ติดต่อกัน จำนวน 200 ไร่เศษกว่าไร่ อยู่บริเวณกลางเกาะเกร็ด ในพื้นที่ของหมู่ที่ 3 และ 5 และพื้นที่รกร้างที่กระจายตามพื้นที่ส่วนไม่ผลไม่ขึ้นต้นรอบบริเวณเกาะ

1. ที่รกร้างบริเวณกลางเกาะ เดิมเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเจ้าอันอุดมสมบูรณ์ ใกล้กรุงเทพมหานคร ถึงขนาดมีโรงสีข้าวแบบไอน้ำขนาดใหญ่ภายในเกาะเกร็ด ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ท่าหน้าวัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 แต่ไม่มีเกษตรกรทำนามาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 หรือประมาณ 10 ปีมาแล้ว เพราะบริเวณกลางเกาะเป็นที่ดอน การดึงน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรต้องใช้เครื่องปั้มน้ำ

คลองในบริเวณเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ต้นเขินไม่ได้มีการขุดลอกคลองมานาน ขาดแรงงานหนุ่มสาว ด้านการเกษตร การทำนาไม่คุ้มกับการลงทุน ทำให้พื้นที่นาอันสมบูรณ์ในอดีตกลายเป็นพื้นที่รกร้าง มีหญ้าคาขึ้นรกชันไปหมด

2. ที่รกร้างกระจายตามพื้นที่สวนไม้ผลรอบเกาะ เป็นพื้นที่แปลงเล็ก ๆ กระจายอยู่ในหมู่ที่ 3, 4 และ 5 ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นพื้นที่สวนไม้ผลไม้ยืนต้น แต่ไม่ได้รับการดูแล เอาใจใส่จนกลายเป็นที่รกร้างในที่สุด

3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

3.1 การเกษตรกรรม

บริเวณเกาะเกร็ดมีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด แต่ไม่สามารถทำรายได้ให้แก่ราษฎรบนพื้นที่ได้สูงสุด เพราะ

ก. สภาพของสวน

1. สภาพของสวนบนเกาะเกร็ด เกษตรกรมีการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เป็นสวนผสม ซึ่งเป็นการยากต่อการประกอบกิจกรรมกับพืชบางชนิด ทำให้พืชอื่น ๆ ได้รับความเสียหาย

2. พันธุ์ไม้ผล เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ดีแล้ว แต่มีเกษตรกรส่วนน้อยที่ใช้พันธุ์ดั้งเดิมและจะปล่อยตามธรรมชาติไม่มีการปฏิบัติดูแลรักษาที่ถูกต้อง ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ

3. สภาพของสวนส่วนใหญ่มีอายุเก่าแก่ ขาดการบำรุงรักษาและเสียค่าใช้จ่ายสูง ในขณะที่ราคาผลผลิตที่ขายอยู่ในราคาต่ำ เกษตรกรจึงไม่มีแรงจูงใจ และเงินทุนมากพอม่าบำรุงสวนให้อยู่ในสภาพดีและให้ผลผลิตสูง

4. การตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่นิยมตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยว เนื่องจากยังเข้าใจว่า ต้นไม้จะตายถ้าตัดแต่งกิ่งมาก ๆ ซึ่งจะกระทบต่อผลผลิตของไม้ผล

ข. แรงงาน

การทำสวนต้องอาศัยแรงงาน เงินทุนรวมทั้งระยะเวลาค่อนข้างมาก ในการที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือนในแต่ละครั้งทำให้มีแรงงานของเกาะเกร็ดเพียงส่วนเดียวเท่านั้นที่ยังคงทำสวนอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานสูงอายุและมีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนในคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นแรงงานคนหนุ่มสาวมีการศึกษาพอสมควร ส่วนใหญ่นิยมรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้ที่แน่นอน และไม่จำเป็นต้องพึ่งพา

ธรรมชาติเหมือนการทำเกษตร อีกทั้งบริเวณโคขروبเกาะเกร็ดเป็นแหล่งงานอย่างดี

ค. คุณภาพของสภาพแวดล้อม

บริเวณเกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำมีแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมรอบ ทำให้ได้รับอิทธิพลของน้ำอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก (เดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน) และปัญหาน้ำเค็มรุกพื้นที่เกษตรในฤดูแล้ง (เดือนมีนาคม-พฤษภาคม) ส่งผลต่อคุณภาพของดินทำให้ต้องลงทุนสูงไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ปุ๋ยบำรุงดิน การขุดลอกคูคลองที่มีวัชพืชขึ้นอย่างหนาแน่น การทำท่อน้ำรอบพื้นที่ส่วนหรือรอบบริเวณเกาะ ขณะเดียวกันราคาผลผลิตที่ขายได้อยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรจึงขาดแรงจูงใจที่จะป้องกันและปรับปรุงพื้นที่ส่วนของตนเอง

ง. การตลาด

การเกษตรบนเกาะเกร็ด การผลิตส่วนใหญ่มิได้ผลิตเพื่อขายอย่างจริงจัง ทำให้ผลผลิตที่ได้ค่อนข้างต่ำ แต่ราคาของไม้พลั่น จากการสอบถามพอจะกล่าวได้ว่า เกษตรกรพอใจ เพราะมีการเหมาขายให้กับพ่อค้าในขณะที่ผลผลิตยังไม่ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว เป็นต้นว่า ราคาส้มโอมันธุ์ทองดีอยู่ในช่วง 14-20 บาท/ผล ทุเรียนพันธุ์หมอนทองก้านขาวอยู่ในช่วง 100-120 บาท/ผล แสดงว่าราคาไม้พลั่นมีขึ้นต้นในช่วงระยะ 2-3 ปีหลังนี้เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกไม้พลั่นเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาด้านการตลาดของเกาะเกร็ด คือ ชาดสถานที่รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นสถานที่รับซื้อหรือขายผลผลิต ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการซื้อวัสดุการเกษตรหรือการขายผลผลิตเกษตรกรมักจะซื้อหรือขายผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยมาซื้อผลผลิตถึงส่วน ดังนั้น ถ้าสามารถลดหรือตัดพ่อค้าคนกลางได้ โดยวิธีการรวมกลุ่มผู้ซื้อหรือผู้ขายในผลผลิตต่าง ๆ จะทำให้เกษตรกรซื้อวัสดุการเกษตรได้ราคาถูกลงและขายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น ทำให้รายได้เกษตรกรสูงขึ้นด้วย

จ. รายได้

เกษตรกรบนเกาะเกร็ดร้อยละ 40 ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว สามารถทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีต่ำ

ฉ. การรวมกลุ่มเกษตรกร

การรวมกลุ่มเกษตรกร เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุกปัญหาด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพันธุ์ไม้ การดูแลรักษา คุณภาพการผลิต ตลอดจนการขายผลผลิต เพราะการรวมกลุ่มนั้นเกษตรกร จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ

ของเกาะเกร็ดให้ดีขึ้น

กลุ่มเกษตรกรของเกาะเกร็ดมี 2 ประเภท

1. กลุ่มเกษตรกร

- มีจำนวนสมาชิกน้อย และไม่ค่อยให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มไม่เห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่ม

- เกษตรกรมีทักษะไม่ถูกต้อง และคิดว่า การรวมกลุ่มจะทำให้เสียผลประโยชน์มากกว่าการได้ประโยชน์

- สมาชิกบางครัวเรือนเล็กประกอบอาชีพทางการเกษตรหันไปประกอบอาชีพที่อื่น

- สมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีการประกอบอาชีพหลายประเภท ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มค่อนข้างน้อย

2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

- สมาชิกแม่บ้านยังมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนแม่บ้านทั้งหมด

- สมาชิกแม่บ้านไปประกอบอาชีพที่อื่น ไม่มีเวลาให้กับการรวมกลุ่มแม่บ้านมากนัก

3.2 อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ดเป็นอาชีพดั้งเดิมของราษฎรที่มีเชื้อสายมอญ อาศัยกระจุกตัวรวมกัน ในหมู่ 1, 6 และ 7 และภายหลังได้กระจายไปในพื้นที่ของหมู่ 2 และ หมู่ 5

การผลิตเครื่องปั้นดินเผา ในปัจจุบันถึงแม้จะไม่ประสบปัญหาถึงขั้นต้องปิดโรงงานลง แต่การผลิตก็ไม่เฟื่องฟูเหมือนในสมัยก่อนเพราะปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

ก. ความเจริญด้านเทคโนโลยี

ความเจริญด้านเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทในการผลิตเครื่องใช้ไม้สอยและอุปกรณ์อื่น ๆ ได้เป็นจำนวนมาก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเหนือการเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีเปราะ แตกง่าย มีน้ำหนักมาก วิธีการและขั้นตอนการผลิตต้องทำด้วยมือ จึงล่าช้าไม่ทันความต้องการของตลาด

ข. แรงงาน

แรงงานที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ด มี 2 ประเภทคือ

- 1) แรงงานช่างฝีมือ ส่วนใหญ่เป็นราษฎรบนเกาะเกร็ด
- 2) แรงงานทั่วไป จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. แรงงานช่างฝีมือ ถ้าเป็นราษฎรดั้งเดิมบนเกาะเกร็ด

แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่มีเชื้อสายมอญได้รับการถ่ายทอดการปั้นครก กระถางมาจากบรรพบุรุษ แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่สูงอายุ เพราะลูกหลานซึ่งเป็นคนหนุ่มสาวนิยมประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำงานตามโรงงาน หรือรับราชการเป็นลูกจ้าง แม้จะมีรายได้ไม่น้อยแต่ก็รู้สึกสะดวกสบายกว่าการปั้นเครื่องปั้นดินเผา ดังนั้น แรงงานประเภทนี้ในอนาคตจะค่อยๆ หายไปและจะถูกแทนที่โดยแรงงานจากภาคอีสาน

2. แรงงานไร้ทักษะ เป็นแรงงานจากภาคอีสานเข้ามาทำงาน

ในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ในหมู่ที่ 1, 5 และ 6 มีจำนวนแรงงานโรงละประมาณ 20-30 คน แรงงานประเภทนี้แรกๆ มีหน้าที่เตรียมดินทรายในการปั้น ผลิตผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ต่อมาเกิดความชำนาญกลายเป็นช่างปั้น และจะเข้ามาแทนที่ช่างปั้นที่มีเชื้อสายมอญ ในอนาคต ช่างปั้นบนเกาะเกร็ด ก็เป็นคนจากภาคอีสานแทบทั้งสิ้น แต่ปัญหาจากแรงงานประเภทนี้ คือ มีจำนวนไม่แน่นอนในฤดูเพาะปลูกซึ่งเป็นฤดูฝนกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาล่าช้ามาก แรงงานเหล่านี้จะอพยพกลับถิ่นฐานเดิมเพื่อเป็นเกษตรกร

ค. วัตถุดิบ

วัตถุดิบในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในท้องถิ่นไม่มี ต้องซื้อจากที่อื่น ได้แก่ ดินเหนียวจากจังหวัดปทุมธานี ลอยหิน ทรายมาจากจังหวัดอ่างทอง ไม้ฟัน เศษไม้ได้จากโรงเรือในจังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร ส่วนก้านมะพร้าวซื้อจากสวนในจังหวัดนนทบุรี ปัญหาของวัตถุดิบ คือ ต้องสั่งซื้อจากที่อื่น ทำให้วัตถุดิบมีราคาแพงและหาขาด ทำให้ต้องมีการกักตุนวัตถุดิบไว้เป็นจำนวนมาก

ง. คุณภาพสภาพแวดล้อม

ในฤดูฝนระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน กระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้รับผลกระทบมาก และในบางปีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมมาก ฝนตกหนัก ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ส่งผลกระทบอย่างมาก เพราะการปั้นเครื่องปั้นให้เป็นรูปทรงต่างๆ แล้ว ต้องนำมาตากแดดให้แห้งแล้วนำไปเผาเตาเผาอีก 3-7 วัน ถ้าในฤดูฝนหรือน้ำท่วมเกาะ การตาก

กระดางก็ยากลำบาก เต่าเผาที่ไม่สามารถใช้งานได้ นอกจากนี้ในช่วงเวลาที่เต่าเผากระดาง ใช้งานได้ จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมใกล้เคียง เพราะเขม่าควันจากเต่าเผาลอยคลุ้งอยู่ในอากาศ ทำให้อากาศบริเวณนั้นเสียตลอดจนเขม่าควันสีดำทำให้บ้านเรือนใกล้เคียงสกปรก

จ. การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ถนนสาธารณะรอบเกาะเกร็ด ที่มีขนาดเล็กทำให้การขนส่งผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในแต่ละครั้งต้องเสียเวลามาก โดยเฉพาะโรงงานที่อยู่ในพื้นที่ด้านในเกาะ ตลอดจนท่าเทียบเรือสาธารณะมีจำนวนน้อยไม่สะดวกต่อการขนส่งวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

ฉ. ราคาผลิตภัณฑ์และการตลาด

1. ต้นทุนในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ครก กระดาง มีราคาสูงขึ้น แต่ราคาผลิตภัณฑ์กลับไม่สูงตาม เพราะราคาวัตถุดิบที่ใช้ผลิต ได้แก่ ดิน ทราย ฟิน มีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ส่วนเครื่องปั้นดินเผา ประเภทสินค้าที่ระลึก งานศิลปะมอญโบราณ ได้แก่ ชุดเครื่องครัว หม้อโหลลายวิจิตร กลับมีราคาสูงมาก โดยให้เหตุผลว่า ประดิษฐ์ยาก และแรงงานช่างฝีมือในงานประเภทนี้มีน้อย

2. ด้านการตลาด ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเกาะเกร็ดมาซื้อผลิตภัณฑ์ถึงโรงงานแต่มีปัญหามากมาย ได้แก่ ความไม่แน่นอนของผู้ซื้อ โดยผู้ซื้อบางรายค้างงวดชำระปัจจุบันทุกครั้ง โดยนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายก่อนเมื่อมารับของครั้งหน้า ค่อยชำระเงินครั้งก่อน ซึ่งหลายรายเป็นหนี้สูญ ทำให้ต้องหาผู้ซื้อรายใหม่

3. ความไม่ร่วมมือของผู้ประกอบการหรือเจ้าของโรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นราษฎรที่มีเชื้อสายมอญบนเกาะเกร็ด โดยให้เหตุผลว่า ไม่เห็นประโยชน์จากการรวมกลุ่ม และไม่มีผู้ริเริ่มโครงการนี้อย่างจริงจัง

3.3 การประมง

การประมงบนเกาะเกร็ดเป็นการเลี้ยงปลาในบ่อ ส่วนใหญ่อยู่ในหมู่ที่ 2 และ 3 และการจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติในแม่น้ำลำคลอง ปัญหาของการประมงอาชีพประมงบนเกาะเกร็ด มีดังนี้

ก. ขาดเทคนิคการดูแล

การเลี้ยงปลาในบ่อบนเกาะเกร็ด เกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาอย่างแท้จริง การเลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติ คือ ให้อาหารบ้าง ไม่ให้บ้าง ไม่สร้างรั้วตาข่ายล้อมรอบบ่อทำให้มีผู้ลักลอบขโมยปลาและตัวเงิน ตัวทอง มาจับสัตว์น้ำกินเป็นอาหาร ตลอดจนไม่มีเงินทุนในการดูแล แต่เกษตรกรบนเกาะเกร็ดคงสนใจการเลี้ยงปลา เพราะสามารถทำรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน

ข. ขาดการประชาสัมพันธ์

สถานที่ราชการทุกแห่งที่มีพื้นที่ติดริมน้ำ อันได้แก่ วัด โรงเรียน สถานีอนามัย ฯลฯ พื้นที่ครึ่งหนึ่งกลางลำน้ำเจ้าพระยาที่ติดสถานที่เหล่านี้ถือเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำจืด ห้ามมิให้ผู้ใดลักลอบจับล่าสัตว์น้ำทุกชนิด แต่บริเวณดังกล่าวไม่มีป้ายประกาศของกรมประมงแสดงหรือประชาสัมพันธ์ให้ชาวประมงทราบถึงโทษและความผิด ดังนั้น พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำจืดของเกาะเกร็ดจึงมีผู้จับสัตว์น้ำกันอย่างมากมาย ได้แก่ บริเวณท่าน้ำวัดศาลาลูกในหมู่ที่ 3 บริเวณหน้าวัดปรมัยหมู่ที่ 7 มีการจับปลาสาวย เพราะเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำนั้นจึงมีปลามาอาศัยชุกชุมมากสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4. ปัญหาด้านสังคม

4.1 ปัญหาด้านวัฒนธรรมประเพณี

ประเพณีที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ประจำเกาะเกร็ด ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์และประเพณีทำบุญออกพรรษา สองเทศกาลนี้ในวันงานจะมีการเล่นต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะชาวรามัญ (มอญ) บนเกาะเกร็ด ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ในสมัยก่อนมีชาวบ้านมาช่วย และร่วมงานจำนวนมากเป็นที่ครึกครื้นและรื่นเริง แต่มากระยะหลังงานประเพณีทั้งสองนี้ยังคงมีอยู่แต่คนร่วมงานน้อยลง เพราะสภาพเศรษฐกิจที่รัดตัว ประชาชนต้องหาเข้ากินค่า ไม่มีจิตใจและเวลามากพอสำหรับการมาร่วมงาน ประกอบกับคนเฒ่าคนแก่ที่มีเชื้อสายรามัญดั้งเดิมมีอายุแก่เฒ่ามากไม่สามารถเป็นผู้นำในการเล่นมาก และลูกหลานในยุคปัจจุบันก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประเพณีนี้

ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญนั้น ตามปกติจะเริ่มเล่นตั้งแต่วันที่ 13-20 เมษายนของทุกปี แต่จะมีเพียงวันเดียวที่กำหนดจัดงานแสดงร่วมกันเป็นวันที่สนุกสนานครื้นเครง คือ วันนั้นต้องตรงกับวันหยุดสุดสัปดาห์จึงมีผู้มาร่วมงานมาก ส่วนในวันอื่นๆจะมีการเล่นเพียง

ประปราย ซึ่งทางอำเภอหรือจังหวัดก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญและสนใจกับงานประเพณีบนเกาะเกร็ดอย่างจริงจัง

4.2 ปัญหาสาเหตุด

ปัญหาสาเหตุดเป็นปัญหาที่น่ากลัว ส่งผลร้ายแรงจนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้ ซึ่งปัญหาสาเหตุดบนเกาะเกร็ดเป็นประเภทเหวโรอื่น พบในกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4

4.3 ปัญหาการเล่นพนัน

ปัญหาการมั่วสุมเล่นการพนันบนเกาะเกร็ด พบเห็นได้ในที่สาธารณะอย่างชัดเจน บริเวณที่ธรณีสงฆ์ทำน้ำวัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นการมั่วสุมเล่นไฮโล ตั้งแต่วัยรุ่นถึงผู้สูงอายุมีจำนวนมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นคือ ผู้ใหญ่บ้านแสดงความอ่อนแอ และแสดงความเป็นมิตรต่อผู้เล่นการพนันโดยไม่เคยมีการจับกุมเมื่อพบเห็น หรือคุกคามว่าโทษ การเล่นพนันบริเวณนี้พบได้ทุกวัน เป็นภาพลักษณ์ที่เสียหายแก่ผู้พบเห็นหรือนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

หนึ่ง ปี พ.ศ. 2536 มีการสร้างป้อมตำรวจถาวรบนเกาะเกร็ดบริเวณวัดจันทร์ร้างในหมู่ที่ 4 มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาประจำ 2 นาย แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้มีการจับกุมยาเสพติดและนักพนันเลยสักครั้งยังคงพบเห็นการเล่นพนันบริเวณนั้นเสมอ

4.4 ปัญหาการขาดอุปกรณ์ดับเพลิง

ตำบลเกาะเกร็ดไม่มีอุปกรณ์ดับเพลิงเพราะทางราชการไม่เห็นความสำคัญ เนื่องจากเห็นว่าลักษณะเป็นเกาะมีน้ำล้อมรอบ หากเกิดอัคคีภัยต้องช่วยเหลือตนเอง แต่ในชุมชนหนาแน่นโดยเฉพาะชุมชนริมน้ำในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 สภาพบ้านเรือนปลูกติดต่อกันอย่างหนาแน่น อีกทั้งลักษณะบ้านส่วนใหญ่สร้างจากไม้ มีสภาพเก่าแก่ ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงอย่างดีสำหรับเกิดอัคคีภัยและอาจจะช่วยเหลือหรือแก้ไขได้ไม่ทันเวลาสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สิน

4.5 ปัญหามอเตอร์ไซด์รับจ้าง

การรวมกลุ่มของมอเตอร์ไซด์รับจ้าง บริเวณทำวัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 มีปริมาณ 4 คัน ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะ คับคั่ง ส่งเสียงดัง และก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่ราษฎรบนเกาะเกร็ด

บริเวณชุมชนหนาแน่นโดยเฉพาะราษฎรในหมู่ที่ 6 แก้ปัญหาโดยการทำเนิน
ลูกระนาดมากมาย แต่ผู้ที่ประสบปัญหา มาก คือ ผู้ประกอบการเครื่องปั้นดินเผา เพราะ
เวลาขนส่งวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ไปยังท่าเรือเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทำให้เสียเวลาในการ
ขนส่งมากขึ้น

5. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากมีสภาพเป็นเกาะมีแม่น้ำล้อมรอบ ทำให้ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับน้ำ
มากที่สุด ดังปัญหาที่เกิดขึ้น

5.1 น้ำท่วม

ในฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนสิงหาคม-ธันวาคม น้ำจะท่วมเป็นประจำ
สม่ำเสมอ และในปีที่ประสบปัญหาน้ำท่วม ราษฎรในบริเวณเกาะเกร็ดจะไม่ได้ทำงานใด ๆ
ทั้งสิ้น นอกจากแรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกตำบล ปัญหาน้ำท่วมได้ส่งผลเสียหายต่อราษฎร
ดังนี้

1. พื้นที่เกษตรกรรมเสียหายไม่ว่าเป็นสวนไม้ผลไม้ยืนต้น บ่อผักกระเจด
และบ่อปลา

2. โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ถ้าโรงงานนั้นตั้งอยู่บนพื้นที่ต่ำ
ก็ไม่ต้องทำกิจการในช่วงนั้นเลย แต่ถ้าโรงงานใดตั้งอยู่บนที่สูงก็สามารถที่จะปั้นเครื่องปั้นได้
แต่มีปัญหาในการตากผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเตาเผาส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้การได้

3. การคมนาคมภายใน และภายนอกเกาะเกร็ดเป็นไปด้วยความยาก
ลำบาก เรือพาเป็นพาหนะที่สำคัญในช่วงเวลานั้น

อนึ่ง น้ำจะไม่ท่วมขังอยู่ตลอดเวลา จะขึ้นอยู่กับเวลาน้ำขึ้น น้ำลง และ
เมื่อสิ้นฤดูน้ำหลากจะส่งผลเสียหายต่อถนนและสะพานบนเกาะ

5.2 น้ำเน่าเสีย

เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะมีแม่น้ำล้อมรอบ ทำให้ได้รับผลกระทบโดยตรง
จากปัญหานี้ แม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองต่างๆในเกาะเกร็ดเกิดภาวะเน่าเสีย ดังนั้นการดูแล
รักษาคุณภาพของน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองต่างๆจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะประชาชนใน
เกาะยังคงต้องใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคม ทั้งนี้เพราะสาเหตุจาก
การปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า บ้านเรือนตามริมน้ำ หมู่บ้านจัดสรร
การใช้ยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืช

ส่วนปัญหาภาวะน้ำเน่าเสีย ที่เกิดภายในบริเวณเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็น ปัญหาจากการใช้ยาฆ่าแมลง และยาปราบศัตรูพืชในการบำรุงรักษาสวนไม้ผลไม้ยืนต้น ตลอดจนถึงพื้นที่สวนที่ปล่อยรกร้าง มิได้ดูแลรักษามีหญ้าคาขึ้นรกชันไปหมด จนหญ้าตาย เพราะถูกน้ำ แข็งเป็นเวลานาน ส่งกลิ่นเหม็นไปยังพื้นที่ข้างเคียง และเวลาน้ำขังน้ำจะระบายออกไปยังพื้นที่ ข้างเคียงด้วยพบได้ในพื้นที่หมู่ 5 เหล่านี้ก็เป็นปัญหาให้น้ำในคลองบนเกาะเกร็ดน้ำเน่าเสีย ราษฎร ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ ราษฎรที่มีบ้านอยู่ด้านในเกาะ ที่ต้องอาศัยน้ำจากคลองในการ อุปโภค บริโภค

5.3 ลำคลองสาธารณะ

ลำคลองสาธารณะเป็นคลองที่ราษฎรตำบลเกาะเกร็ดร่วมกันขุดขึ้น เพื่อ ใช้ประโยชน์จากน้ำในคลองร่วมกันคลองสาธารณะ เริ่มจากบริเวณท่าเรือวัดป่าฝ้ายในหมู่ที่ 1 เลียบริมถนนสาธารณะรอบเกาะไปสิ้นสุดที่บริเวณท่าหน้าวัดมะขามทองในหมู่ที่ 5 ปัจจุบันคลอง สาธารณะขาดการดูแลรักษาลำคลองมีขนาดเล็ก และตื้นเขินเพราะมีวัชพืชชยาพันธ์ขึ้นมากคลุม ผิวหน้า

5.4 ดินเสื่อมคุณภาพ

สภาพดินส่วนใหญ่บนเกาะเกร็ด เป็นดินเหนียวมีการระบายน้ำไม่ดี มี ปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง และเกษตรกรไม่เคยมีการใช้อินทรีย์วัตถุปรับปรุงดิน หากใช้พื้นที่ ในการเพาะปลูกเรื่อยไปโดยไม่มีมีการปรับปรุงบำรุงดินจะทำให้โครงสร้างของดินเลวลง และทำ ให้ผลผลิตตกต่ำลงได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มมาก มีแม่น้ำล้อมรอบซึ่งในฤดูน้ำหลาก (เดือน สิงหาคม-ธันวาคม) เกิดน้ำท่วมพื้นที่ น้ำจะแช็งเป็นเวลานาน ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ และในฤดู แล้งยังประสบปัญหาน้ำเค็มไหลท่วมพื้นที่ทำให้ส่วนเสียหาย

นอกจากนี้ยังมีปัญหาวัชพืชชยาพันธ์ปกคลุมผิวหน้า และชยาพันธ์ขึ้นมากคลุม ผิวดิน ทำให้คลองตื้นเขินและวัชพืชมาดูดธาตุอาหารในดิน

5.5 ขยะมูลฝอย

ราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนริมแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนใหญ่มิมีสิขมักง่ายขนขยะทิ้งขยะ ลงแม่น้ำ ขยะเหล่านั้นไม่สามารถเสื่อมสลายลงไปได้ง่ายๆ คงวนเวียนอยู่ในแม่น้ำ และอาจเข้า มาคลองของเกาะเกร็ดได้ ส่งผลกระทบต่อราษฎรที่อาศัยในพื้นที่ด้านในเกาะที่ใช้ น้ำคลองใน การอุปโภค บริโภคส่วนราษฎรที่อาศัยบริเวณภายในเกาะ ส่วนใหญ่ก็มีสิขมักง่ายชอบทิ้งเศษขยะ ใกล้เคียงบริเวณบ้านและที่พบเห็นเด่นชัด ได้แก่ บริเวณทางเท้าสาธารณะ ระหว่างท่าวัดมะขามทอง-

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในหมู่ที่ 5 พบเศษขยะ กุ้งพลาสติกเคลื่อนกลาดเต็มไปทั้ง 2 ข้างทาง ซึ่งเป็นภาพที่ไม่สวยงามแก่นักท่องเที่ยว ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยว

5.6 เสียงรบกวนและมลภาวะ

เนื่องจากเรือหางยาวนิยมตัดแปลงเครื่องยนต์และท่อไอเสีย เพื่อให้เรือมีความเร็วขึ้น แต่ส่งเสียงดังมาก สร้างความเดือดร้อนแก่ราษฎรที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณริมแม่น้ำอย่างมาก ทั้งยังปล่อยควันดำ และคราบน้ำมันทำให้สภาพแวดล้อมของลำน้ำเจ้าพระยาเสียไป

5.7 อากาศเสีย

อากาศเสียจากควันของโรงงานอุตสาหกรรมบนเกาะเกร็ด เนื่องจากการใช้ที่ดินของโรงงานอุตสาหกรรมจะปะปนไปกับที่อยู่อาศัยประเภทชุมชนหนาแน่น มาตั้งแต่อดีต สมัยชุมชนมอญโบราณซึ่งพบได้ในหมู่ที่ 1, 5, 6 และ 7 ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยตรง ในช่วงที่เครื่องปั้นดินเผาอยู่ในกระบวนการเผาไหม้ โดยผลิตภัณฑ์ประเภทครกจะใช้ระยะเวลาในการเผานานถึง 7 วัน 7 คืน ส่วนกระถางต้นไม้ใช้ระยะเวลาในการเผานาน 3 วัน 3 คืน ซึ่งในระหว่างเวลาการเผาไหม้ อุณหภูมิในบริเวณใกล้เคียงโรงงานจะสูงขึ้นส่งผลให้บริเวณดังกล่าวร้อนอบอ้าว และอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจราษฎรบริเวณนั้นได้ ทำให้เป็นคนขี้หงุดหงิด โกรธง่ายและเขม่าควันสีดำจากเตาเผาไหม้คองวียนในบริเวณดังกล่าวส่งผลให้บ้านเรือนในบริเวณใกล้เคียงโรงงานอุตสาหกรรมมีสีดำ สกปรก และอากาศเสียด้วย

4.14 สรุปบทบาทของเกาะเกร็ด

ชุมชนเกาะเกร็ด เป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นชุมชนริมน้ำแบบภาคกลาง ราษฎรมีอาชีพทำนา ทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้น ต่อมามีการอพยพของชาวมอญจากประเทศพม่า ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ มาตั้งถิ่นฐานหนาแน่นบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ วัดเสาธงทอง-วัดฉิมพลี ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพ ปั้นครก หม้อ ไหลาขวิจิตร จนหม้อน้ำลายวิจิตร ได้เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนนทบุรี และตั้งแต่ที่ชาวมอญมาตั้งถิ่นฐานทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดคึกคักขึ้นมาทันที เพราะชนชาติมอญได้พยายามรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณไว้ โดยยังคงมีการแสดงการละเล่น งานรื่นเริงต่างๆ ในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันสงกรานต์ วันออกพรรษา ขึ้นที่บริเวณศูนย์กลางภายในชุมชน ได้แก่ วัดปรมัยยิกาวาส

เนื่องจากเป็นชุมชนริมน้ำ ทำให้วิถีชีวิตประจำวัน ต้องพึ่งพาน้ำจากแม่น้ำลำคลอง ทั้งในการอุปโภค บริโภค และเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ มีแม่น้ำลำคลองที่ขุดขึ้นมา เพื่อร่นระยะเวลาเดินทาง แต่ปัจจุบันเส้นทางคมนาคมทางน้ำก็ลดบทบาทลง เพราะการคมนาคมทางบก คือถนนที่สามารถเดินทางได้สะดวกกว่า และในบริเวณใกล้เกาะเกร็ดคือ ทำน้ำปากเกร็ด ในปัจจุบันยังคงความสำคัญมาก เพราะเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมที่สำคัญทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งสามารถเดินทางได้สะดวก ภายในจังหวัดนนทบุรี ไปกรุงเทพมหานคร ทั้งโดยรถยนต์และเรือ

การใช้ชีวิตของราษฎรบนเกาะเกร็ดในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาน้ำจากแม่น้ำลำคลอง ลักษณะของสังคมโดยรวมเป็นสังคมชนบททั้งเมือง คือมีสภาพวิถีชีวิตที่เรียบง่าย คล้ายสังคมชนบท มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน การเดินทางภายในเกาะใช้ทางเท้าเป็นหลัก แต่เนื่องจากอยู่ใกล้ชุมชนปากเกร็ด ทำให้ได้รับระบบการบริการจากรัฐไม่ว่าเป็น ไฟฟ้า โทรศัพท์ และสามารถหาซื้อหรือได้รับบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้จากสังคมเมือง

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างภายนอกเกาะเกร็ด ได้แก่ การรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี แต่การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ คงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำสวนไม้ผลไม้ยืนต้น ได้แก่ ทุเรียน ส้มโอ มะม่วง ฯลฯ ซึ่งผลผลิตนั้นมีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวน ส่วนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ ครก กระถาง หม้อไห ยังคงพบให้เห็นได้ โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณใกล้ริมน้ำ ในหมู่ที่ 1, 2, 5, 6 และ 7

ในปัจจุบันพื้นที่เกาะเกร็ดถูกควบคุมความเจริญ ด้วยข้อจำกัดด้านระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ การเข้าถึงพื้นที่ ระบบถนนภายในเกาะ บริการประปา และนโยบายของรัฐที่ต้องการอนุรักษ์พื้นที่นี้ไว้ โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียว ตลอดจนมีข้อกำหนดควบคุมการก่อสร้างและการดัดแปลงอาคารภายในบริเวณเกาะเกร็ด ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกาะเกร็ดยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ อย่างพื้นที่ใกล้เคียง เช่น พื้นที่ชุมชนปากเกร็ด หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรเป็นโครงการบ้านจัดสรรในเขตตำบลท่าอิฐ แต่บริเวณเกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่งดงาม ยังคงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของนักลงทุนพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ แต่คงต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐในการกำหนดทิศทางการเติบโต ก่อนที่เกาะเกร็ดจะกลายเป็นเกาะสวรรค์สำหรับกลุ่มบุคคล หรือจะมีการพัฒนาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

ถ้าปล่อยให้บริเวณเกาะเกร็ด มีการเติบโตตามธรรมชาติ ตามข้อบังคับของผังเมืองรวมนนทบุรีนี้ จะทำให้ราษฎรบนเกาะเกร็ดได้รับความลำบาก ในการรับบริการสาธารณสุข สาธารณสุข ตลอดจนการเดินทางในชีวิตประจำวัน ทั้งที่บริเวณนี้เป็นเกาะกลางลำน้ำเจ้าพระยามีสภาพธรรมชาติที่งดงาม อยู่ติดกับชุมชนปากเกร็ด และอยู่ท่ามกลางความเจริญด้านต่าง ๆ มากมาย

จึงเห็นควรที่จะให้มีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน ในการพัฒนาบริเวณเกาะเกร็ดโดยให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของเกาะ ความต้องการของราษฎรในท้องถิ่น ซึ่งไม่ทำให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และวัฒนธรรมท้องถิ่น สูญเสียเอกลักษณ์ไป